

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Daliterna
allt mer
högljudda**

**Muslim
+ hinduer
= känsligt**

**”Arierna
kom från
Indien”**

Tillbaka i Kabul!

□ Efter 28 år befinner jag mig åter i Kabul, Afghanistans en gång så vackra huvudstad belägen i en gryta mellan ofruktbara berg längs vars sluttningar enkel lerhusbebyggelse breder ut sig. Bala Hissars mäktiga fort dominerar ännu blickfånget, men efter 20 år av krig är stadsbebyggelsen i övrigt till stor del förstörd. Under en taxiresa genom staden kantas gatorna av ruiner, och beväpnade vakter, soldater och poliser finns överallt.

Kvinnor i heltäckande blå burkhor blandas i gatuvimlet med unga självmedvetna studentskor som låter håret svalla. Kontrasterna mellan livsstilar är oerhörd, och till detta kommer ISAF-truppena och de otaliga västerländska biståndsarbetarna med sina Land Cruisers. Till följd av oroligheterna i andra delar av landet flockas de nu alla i Kabul.

Genom att besöka det förhållandevis välbehållna Kabul University och genom att träffa folk med anknytning till högre utbildning är jag och **Staffan Lindberg** här för att förhoppningsvis stimulera till ett framtida samarbete inom forskning och högre utbildning mellan Sverige och Afghanistan. Innan så kan ske måste det dock bli verklig fred i landet, så att dess institutioner ges en chans att återuppbyggas.

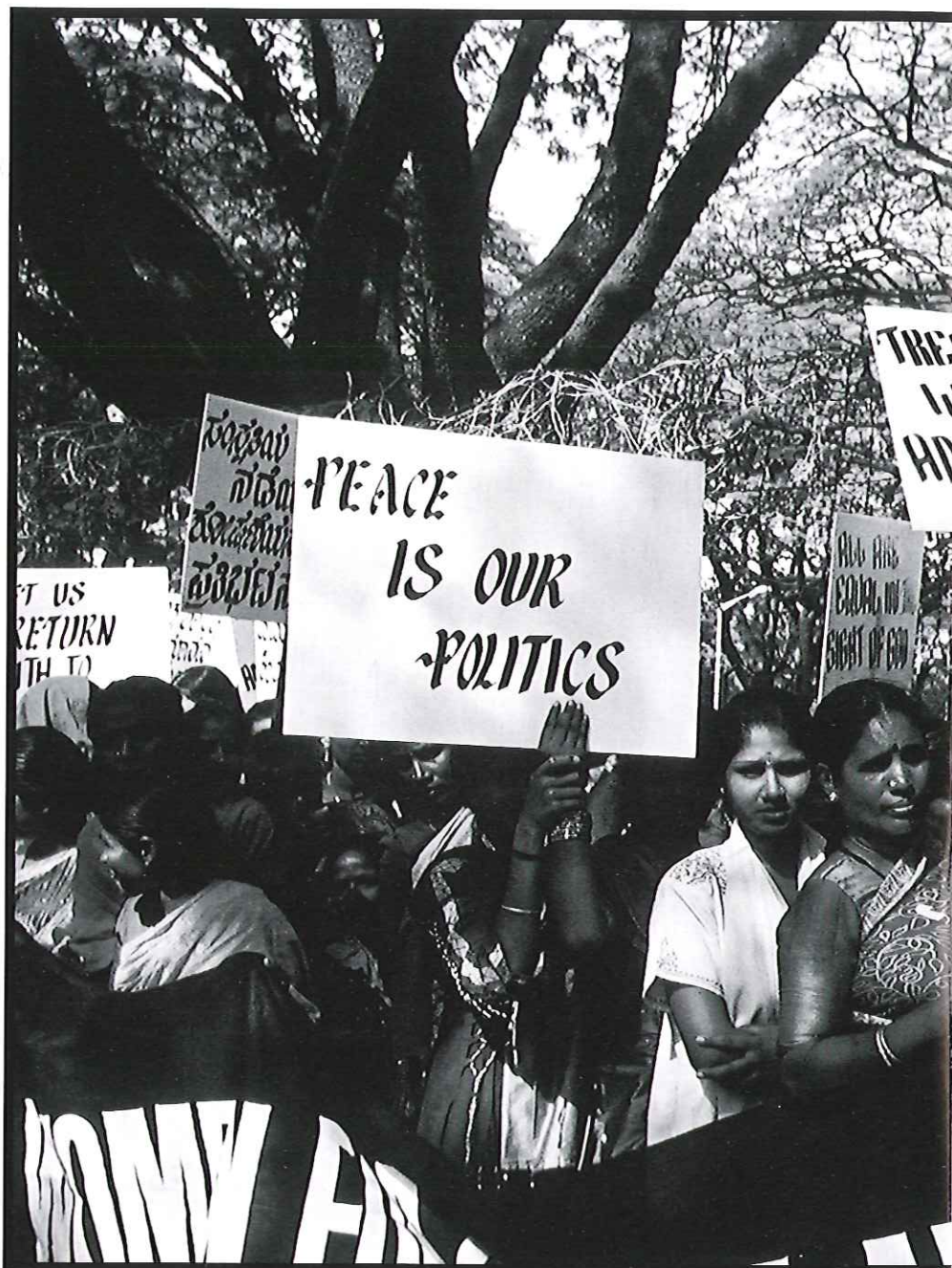

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 4/03:

Daliter kräver respekt och rättvisa.	2
Vananda Shiva rasar mot patentlagar.....	6
Blandade känslor i Afghanistan	8
Relationer viktiga i indisk utrikespolitik	9
SRI LANKA:	
Fredsprocessen i fara	12
– "Det har varit krig så länge jag levt"	
– Sanjeeva Witharana om sin uppväxt ..	14
– "Det ser mörkt ut för Bangladesh"	
– Förra frihetskampen besviken	17
PAKISTAN:	
Muslimsk präst anklagas för hädelse	18
Vapenvila på Siachen-glaciären	19
Hinduer och muslimer – känsligt läge.....	20
Ajit Roy om ohälsan i indisk demokrati ..	26
Varifrån kom arierna – egentligen?	29
Final för sju indiska fältstudier	34
Löfström om Sagoberättarens dotter	36
Den glömda häcken	37
Indiska teplantager förfaller	40

Omslaget: Saksena är en hindu i nordindiska staden Kichha. Han berättar om sin syn på muslimer. Sid 20. FOTO: KALLE KJELLMAN

Inte längre tysta

– men daliterna har långt kvar till rättvisa

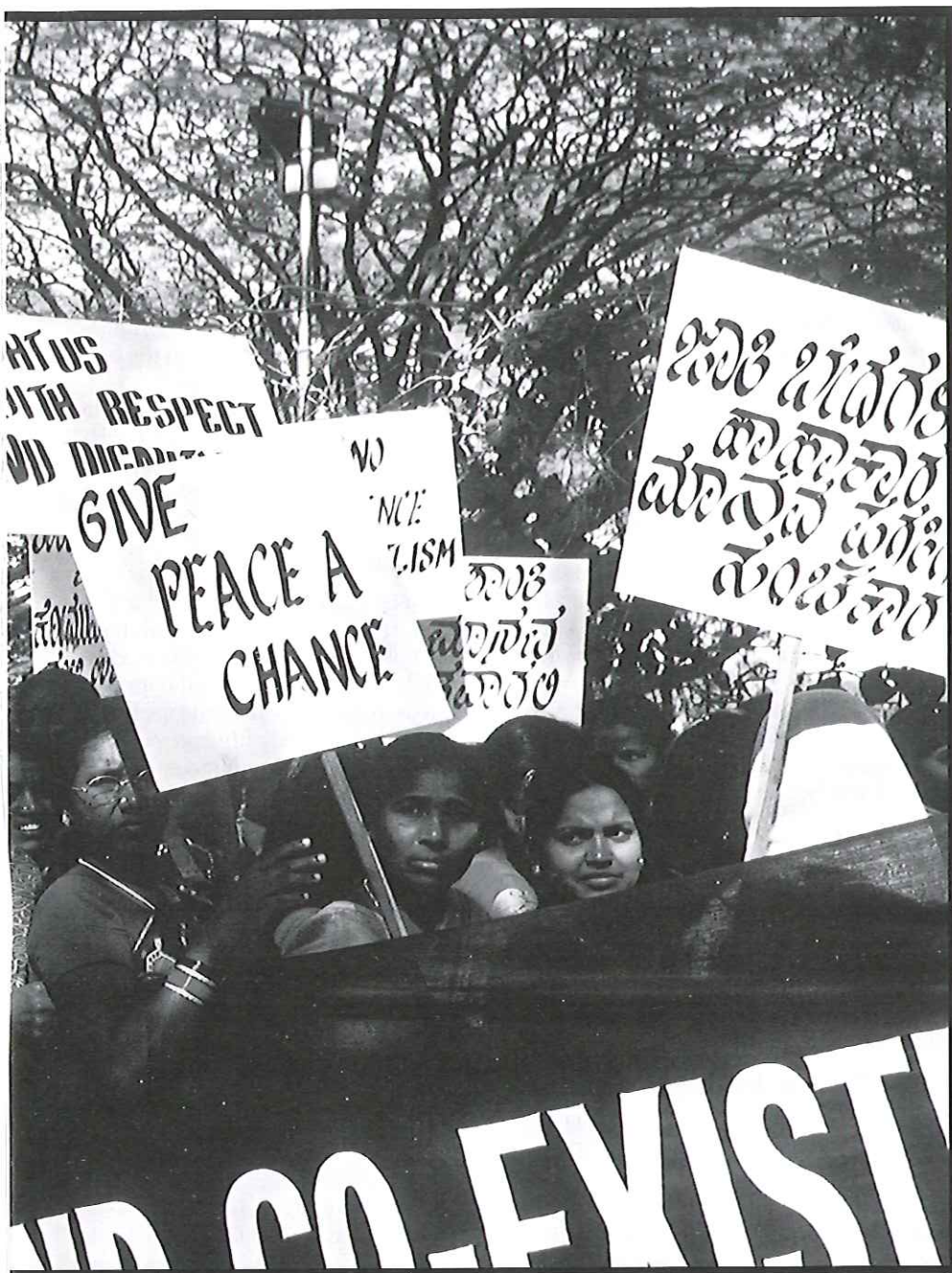
Under våren 2003 besökte Hans Magnusson och Kärsti Stiege några byar i Tamil Nadu och Andhra Pradesh i Indien. De träffade daliter som berättade om sin vardag och om kampen för mänskliga rättigheter.

Renu bor i Devanur Village i Tamil Nadu. Han är dalit och hela hans liv är präglad av att vara född i en kast av "oberörbara". Han är 65 år. Renu och hans fa-

milj bor tillsammans med två av hans bröder och deras familjer, sammanlagt 16 personer. Huset, byggt av lera och tak av palmblad, räcker inte till för alla. Några av dem sover utomhus.

Byn är på traditionellt sätt delad i en del för de 1 500 av högre kast och en del för de 50 daliterna. Renu utför de sysslor som är tilldelade hans kast. Han begraver de döda, ibland bränner han dem, vid ceremonier slår han sin trumma. Han får inget betalt för detta, bara toddy och erbjudande om att få jobb på fälten då sådant finns.

De två kastgrupperna tar vatten från oli-

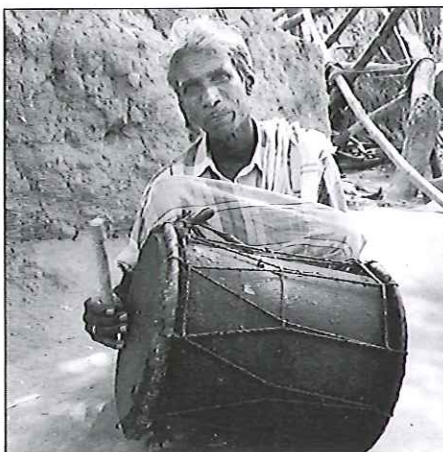
Dalitkvinnor demonstrerar för sina rättigheter. Renu (lilla bilden) är också dalit och har bland annat som uppgift att slå på trumman vid ceremonier.

ka brunnar. De högre kasterna har fått en ny brunn med elpump som ger rikligt med vatten. Daliterna hämtar vatten genom att fira ned en hink i sin brunn. Deras brunn håller på att torka ut.

Renu får jobb dag för dag på ris- och jordnötsfälten av jordägaren i området. Han äger ingen egen jordlott. Renu arbetar från sex på morgonen till fyra på eftermiddagen med en timmes avbrott vid fältet. Han får då ett enkelt mål mat. Arbetet är säsongsbetonat och beroende av tillgången på vatten. Nu, för andra året i rad utan regn, är en del fält uttorkade, vilket ger mindre arbete.

Med hjälp av vår tolk ger Renu en bild av sin vardag:

– Jag arbetar på risfälten för 50 rupier om dagen. Det finns arbete under tre till fem månader per år, nu med torkan är det

svårt, det blir mindre arbete.

– På kvällen gör vi i ordning vårt huvudmål – ris, dahl – om det blir något över

Kastsystem inte unikt för Indien

Diskriminering och social utstötning till följd av den hierarkiska sociala strukturen och religiöst rituella föreställningen om "renhet" respektive "orenhet", som kastsystemet innebär, förekommer i flera länder världen över. I Indien finns ca 170 miljoner daliter, omkring 17 procent av befolkningen. Diskriminering efter kast förekommer även i andra länder i Sydasiens region, som Nepal, Pakistan, Sri Lanka och Bangladesh. I Nepal uppskattas antalet daliter till 4,5 miljoner, ca 21 procent.

Liknande kastbaserade sociala system finns i flera afrikanska länder, till exempel Kamerun, Burundi, Senegal, Nigeria, Gambia och Liberia. I Japan är folkgruppen Buraka, ca tre miljoner, utsatta för diskriminering på liknande sätt. Det totala antalet människor utsatta för kastbaserad diskriminering världen över är enligt dalitrörelsen ca 240 miljoner. I England finns omkring en miljon av indiskt ursprung. Av dessa har ca 200 000 dalitbakgrund. De inkluderar både andra och tredje generationen indier. De vill själva inte bli betraktade som "oberörbara" men finner att andra indier gör så.

Kampen för daliternas fri- och rättigheter förs lokalt, nationellt och internationellt. Daliternas talan nationellt förs främst genom National Campaign for Dalit Human Rights, NCDHR. Dalitfrågan togs upp på FN:s konferens mot rasism i Durban hösten 2001. Efter konferensen bildades ett internationellt nätverk för solidaritet med daliter, IDSN. Där ingår bland annat ett svenskt nätverk, SDSN. Nätverket har tagit initiativ till flera seminarier och officiella möten där inbjudna daliter från Indien medverkat.

Hans Magnusson

äter vi det till frukost. Vi äter sällan grönsaker, fisk eller kött.

– Jag utför de sysslor som tillhör min kast, bränner och begraver döda, tar hand om döda djur, slår min trumma vid processioner.

– Vi hämtar vatten ur brunnen i vår del av byn, de högre kasterna har en egen brunn med eldriven pump som ger tillräckligt med vatten. Vår brunn håller på att torka ut och vi kan då få vatten av dem och då häller de från ett kärl in i vårt så att vi inte ska beröra deras brunn eller kärl.

– Om det blir en förändring? Jag tror inte något kommer att hända.

– Vad jag önskar mest av allt? Mat, arbete.

VÄNDI

FORTS.

Varför accepterar människor sin lott?

Vår tolk svarar:

– Ödet, ödet, ödet – och tron på pånyttfödelse, nästa liv kommer att bli bättre.

Paancha, Renus hustru, lägger till:

– Jag ber för riktig mat, regn, utbildning för barnen, att min man aldrig blir berusad
– Jag arbetar också på fälten när tillfälle bjuds. Nu, när torkan ger mindre skörd, blir lönen reducerad till hälften. För fyra kilo ris får jag betalt för två, så har jordägaren bestämt”.

Hierarkisk samhällsordning

Renu representerar Indiens 170 miljoner daliter, de så kallade ”oberörbara” inom det hinduiska kastsystemet. Begreppet ”oberörbarhet” och att diskriminera en person på grund av ”oberörbarhet” förbjöds redan i Indiens konstitution från 1950. De kallas nu officiellt för ”scheduled castes”. Ordet ”dalit” betyder ”förtryckt”. Begreppet anger deras utanförskap inom den hinduiska samhällsordning, som började ta form under den vediska perioden 1200–500 f. Kr. Då lades grunden för den hierarkiska rangordningen av människor i de fyra *varna* (färg) och fördelningen av arbetsplikt *jati* (födelse), som genom århundradena getts religiös legitimitet.

Enligt legenden i Vedaskrifterna (RgVeda 10.90), skapade gudarna de fyra varna genom att offra en urmänniska. De skapade en *brahman* (präst, lärare) ur hans mun, *kshatriya* (krigare, aristokrat) ur hans båda armar och *vaishyas* (köpmän, handelsmän) ur hans lår. De utgjorde de två gånger födda (*twice born*). En fjärde varna, *shudra* (med uppgift att tjäna de högre varna) skapades ur hans fötter. En femte grupp, de ”oberörbara”, de som utförde ”orena” arbetsuppgifterna och därmed själva ses som ”orena”, har sin plats utanför varnasystemet.

En senare skrift, som befäst graderingen mellan de olika varna är *Manusmṛti*, Manus Lag från vår tids första århundrade. Lagen föreskriver grunderna för ett idealt socialt samhälle genom att fördela plikter och rättigheter mellan de olika kasterna. Ordningen vilar på tre samverkande fakto-

rer, som fortfarande genomsyrar förhållandet mellan olika kaster. De är en för varje kast genom födelsen förutbestämd och evig fördelning av arbetsuppgifter; en ojämlig och hierarkisk fördelning av sociala och ekonomiska rättigheter, till exempel ägande av jord, anställning, lön, utbildning; och att ordningen bibehålls genom en serie sociala och ekonomiska tvångsmedel.

Innebörden av denna ordning är att den grupp, som befinner sig högst i hierarkin, brahmaner, har alla rättigheter och den grupp, som är längst ned, de ”oberörbara”, har inga rättigheter. När sådana föreställningar genom århundradena får fäste i människors sinnen finns ett inbyggt motstånd mot förändringar, också hos dem som tillhör de exploaterade kasterna.

Begreppet dalit användes redan av de tidigare reformaktivisterna och togs sedan upp av **Bhimrao Rramji Ambedkar** (1891–1956). Ambedkar var själv dalit och från 1920 och fram till sin död 1956 en ledande person i kampen mot diskriminering av daliter.

Ordet dalit blev allmänt känt under 1970-talet genom Dalit Pantherrörelsen. Genom denna och daliternas kulturella uttryck i konst och litteratur har ordet dalit fått en ny innebörd.

Ordet står nu för självrespekt och bekräftelse och för kampen för fri- och rättigheter. Ambedkar lät vid en demonstration i december 1927 symboliskt bränna lagboken *Manusmṛti*, sinnebilden för daliternas ofrihet och diskriminering. År 1956 konverterade han tillsammans med hundra tusentals daliter till buddhismen.

Gandhi ville bevara kasten

Den ideala föreställningen av en samhällsordning baserad på indelning i kaster delades av **Mahatma Gandhis**. Han utgick i sin samhällssyn från skapelsemyten i Rgveda med de fyra varna, som ger stöd för uppfattningen om ett hierarkiskt och integrerat samhällssystem.

Han ansåg det var nödvändigt att bevara indelningen i kaster, som han menade gav social harmoni och stabilitet och en naturlig fördelning av kompletterande sysslor för olika kaster.

I en artikel i *Young India*, (”The Caste System” 1920/12/08) skrev han bland annat ”... Interdrinking, interdining, intermarriage, I hold, are not essential for the promotion of democracy... We shall ever have to seek unity in diversity, and I decline to consider it a sin for a man not to drink or eat with anybody and everybody”.

Gandhi ville reformera hinduismen och inlemma de

”Oberörbara” händer i färd med att tillaga en enkel måltid.

”oberörbara” i varna-systemet på jämlika villkor. Gandhi ville reformera varnasystemet genom att inlemma de ”oberörbara” som en femte varna och avskaffa diskrimineringen inom systemet.

B R Ambedkar ansåg i motsats till Gandhi att den hinduiska samhällsordningen i sig utgjorde orsaken till att daliterna isolerades och diskriminerades inom alla medborgerliga områden, socialt, ekonomiskt, religiöst och politiskt och förnekades grundläggande mänskliga rättigheter. Han och dalitrörelsen i Indien tog därför avstånd från Gandhis förslag.

Dalitrörelsen i dag utgår i sitt arbete från samma tolkning och pekar på hinduismens två hörnpelare, kastsystemet och ”oberörbarheten”, som grunden för ofrihet och diskriminering.

Vill inte vara hinduer

Medvetna daliter menar att de inte är och aldrig har varit hinduer. **Kancha Ilaiah** inleder sin bok *Why I am not a Hindu* med att säga: ”I was not born a Hindu for the simple reason that my parents did not know they were Hindus ... My illiterate parents, who lived in a remote South Indian village did not know they belonged to any religion at all. My parents had only one identity and that was their caste: they were Kurumaas”.

En motsatt ideologisk ställning intar hindunationalistiska organisationer som under senare decennier kraftfullt torgfört föreställningen om hinduismen som en religion för alla indier, något som är en historisk fiktion. Hinduismen som benämning för en enhetlig religion är ju en västerländsk konstruktion. Målet är hindutva, en hinduisk nation.

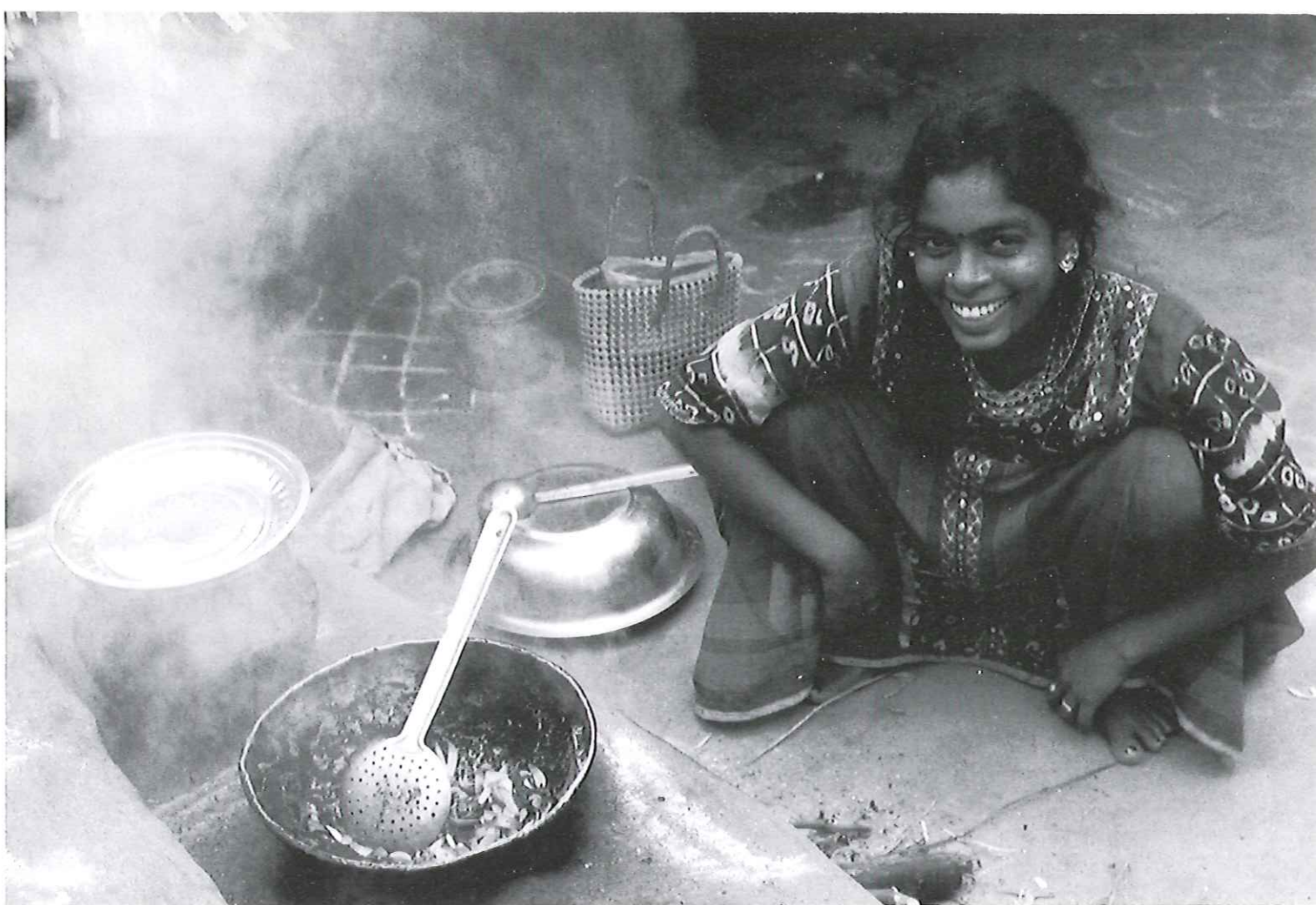
Många daliter har under åren försökt undkomma kastsystemet genom att konvertera till buddhism eller kristendom och i viss utsträckning till islam. Det finns nu tecken på att denna möjlighet kan stoppas, i alla fall försvåras. Nya lagar antas som gör konvertering till en brottslig handling.

Under 2002 antog två delstater, Tamil Nadu och Gujarat, lagar som kriminaliserar ”påtvungad konvertering”. Sådana lagar finns sedan tidigare i tre andra delstater, Orissa, Madhya Pradesh och Arunachal Pradesh. De nu antagna lagarna öppnar emellertid för mer svepande tolkningar. De förbjuder konvertering som sker på grund av tvång, övertalning eller bedrägligt uppsåt”.

Ordföranden för BJP, **Venkaiah Naidu**, har uttalat sitt stöd för dessa initiativ och efterlyser en nationell lag mot konvertering. De hindunationalistiska organisationernas ambitioner utgör ett växande hot mot det sekulariserade samhället.

Indiens grundlag och andra lagar erkänner formellt alla medborgares individuella fri- och rättigheter och straffbelägger diskriminering på grund av ”oberörbarhet”. Indien har också ratificerat i stort sett alla FN:s konventioner om mänskliga rättighe-

Daliterna, så även Renus dotter Mary, drömmer om ett samhälle byggt på frihet och rättvisa.

ter samt inrättat flera kommissioner till skydd och stöd för minoriteter.

Redan i grundlagen från 1950 infördes ett kvotsystem som reserverar ett visst antal platser för daliter i politiska församlingar, vid myndigheter och allmänna institutioner för utbildning.

Kvotsystemet ger daliter förutsättningar att delta inom olika samhällsområden. Kvotsystemet är emellertid begränsat till offentliga och av staten understödda sektorer. Den privata sektorn där mer än 90 procent av daliterna finns är undantagen.

Svårigheten att genomföra de goda intentionerna är uppenbara. Det finns en inbyggd motsättning mellan det officiellt demokratiska Indien och det på traditionella värderingar organiserade Indien.

Den ojämlika fördelning av inkomster och social välfärd som kastsystemet bygger på är i dagens Indien fortfarande tydlig.

Kvoteringen till utbildning och urbaniseringen har medfört vissa förbättringar särskilt i städerna. Majoriteten av daliterna, omkring 70 procent, bor emellertid på landsbygden där traditionella värderingar är mer rotade.

Orsaken till eftersläpningen har ett direkt samband med kastsystemet. Ett exempel är rätten till utbildning. I det traditionella samhället var det formella utbildningssystemet begränsat till studier av Vedaskrifterna.

De tre högsta kasterna, brahminer, kshatriyas och vaishyas, hade rätt att stu-

dera Vedaskrifterna men endast brahmaner hade rätt att undervisa om läran om Veda. Shudras, inklusive de "oberörbara", tilläts inte att studera Vedaskrifterna och inte heller att lyssna till dem. Rätten att läsa och skriva tillföll därmed de högre kasterna. Att bryta mot dessa regler var belagt med straff. Reglerna kring att läsa och undervisa om Vedaskrifterna gav därmed upphov till analfabetism och okunnighet bland den majoritet av befolkningen som tillhörde shudras och de "oberörbara".

Officiell statistik visar att diskriminering baserad på kast fortfarande förekommer i stor utsträckning inom olika sociala och ekonomiska områden. Våld är en annan bister verklighet för daliterna.

Mordbrand och våldtäkt

Även våld riktas mot daliter. De årliga rapporterna från den statliga kommissionen (Commission for Scheduled Castes and Tribes) visar omfattningen av våld mot daliter. Under perioden 1981–2000 utfördes totalt 357 945 brott mot daliter, ett genomsnitt per år med 22 371. År 2000 begicks 23 742 brott. Av dessa utgjorde 486 mord, 3 298 grovt

övervåld, 1 034 våldtäkt, 260 mordbrand och 18 664 andra typer av brott. Antalet redovisade brott mot förbjudet mot diskriminering på grund av "oberörbarhet" i genomsnitt per år för perioden 1955–1997 var 480 under 1950-talet, 1 903 under 1960-talet, 3 240 under 1970-talet, 3 875 under 1980-talet och 1 672 under första hälften av 1990-talet. Statistiken ger en uppfattning av omfattningen av övergreppen men avslöjar inte hur ohyggliga många av dessa övergrepp är.

Bakom siffrorna döljer sig enskilda människor. I ett senare nummer av SYD-ASIEN återkommer vi till ett par av dem och till kampen för daliternas rättigheter.

**Hans Magnusson, text
Kärsti Stiege, foto**

Sjukligheten hos dalitbarnen är stor. 75 procent lider av blodbrist.

– Multinationella företag tar patent på det som bygger på lång folklig erfarenhet. Det som hört till folket i urminnes tider blir med ens bolagens egendom, säger människorättsaktivisten Vananda Shiva.

FOTO HELSINGBORG'S DAGBLAD

De "fattigas apotek" säljs ut till företag i USA

Kolonialismen rättfärdigade europeisk erövring av världen. Västerländska företag håller nu med hjälp av patentlagar på att kolonisera omvärlden på nytt. Det anser indiskan Vananda Shiva.

Vananda Shiva är professor i kärnfysik, men är mera känd som en engagerad miljö- och människorättsaktivist med ett feministiskt perspektiv. I september besökte hon bokmässan i Göteborg med anledning av att bokförlaget Ordfront ger ut två av hennes böcker på svenska.

Skydda eller skövla handlar om ett i hennes ögon nytt sätt för den rika världen att genom patent kolonialisera övriga världen. *Krig om vatten* tar upp frågan om vatten är en livgivande nödvändighet eller en privatägd råvara.

Vi träffades i ett hörn av bokmässan för ett intensivt samtal om dessa båda viktiga och alltför sällan uppmärksammade ämnen.

Vananda Shiva skröder inte orden. Hon är välformulerad, kunnig och engagerad. Vananda Shiva kommer till Göteborg från byn Plachymada i den sydindiska delstaten Kerala, som råkar vara den del av Indien som jag själv känner bäst till. Byn ligger i ett vattenrikt område och bebos framförallt av fattiga stamfolk.

– För ett och ett halvt år sedan började ett dotterföretag till Coca-Cola utvinna vatten i byn. Man pumpar upp 1, 5 miljoner vatten per dag. Det har skapat en akut vattenbrist eller vattensvält i området. Häromdagen hade panchayat, byrådet, möte och beslöt att kräva att bolaget upphör med sin verksamhet. Jag var på en stor demonstration i byn. Då beslöt vi också att arrangera en global vattenkonferens i byn i januari nästa år. Kom dit om du kan. Det är viktiga frågor som ska diskuteras, säger Vananda Shiva.

I sin bok ger Vananda Shiva den här sortens verksamhet ett namn: storföretagsteriorism. Till saken hör att bolaget inte bara lägger beslag på allt vatten. Genom sin utvinning förorenar man också det kvarva-

rande vattnet och hotar de grundläggande förutsättningarna för mänskligt liv. Den motsättning Vananda Shiva tecknar är tydlig och i mina ögon övertygande när det gäller byn i Kerala, storföretagets ekonomiska profitintressen kontra bybornas dagliga behov. Eller är det svårare ändå? Kunde Coca-Cola ha skapat utveckling i byn? Var det inte så industrialismen började? Nej, bestämmer jag mig. Jag håller på bybornas rätt till vatten. Den är grundläggande.

Slagkraftiga begrepp

Vananda Shiva, som fick alternativa nobelpriset Right Livelihood Award redan 1993, är bra på att finna slagkraftiga begrepp som sammanfattar hennes åsikt. Även Irakkriget har inslag av just storföretagsteriorism, anser hon.

Ett annat begrepp hon använder är cow-boyekonomi.

– I amerikanska vilda västern fick den som kom först rätten till vattnet, ofta efter att ha skjutit en hel del från höften.

Det var lagen om den starkes rätt.

– Men vatten är gemensam egendom, en

förutsättning för allt levande, djur som människor.

Två synsätt konfronteras.

– I cowboyekonomin är rätten till vatten, ja rätten till liv, en vara som säljs till den som kan betala.

I ett traditionellt sammanhang är vatten en livsavgörande del i det naturliga kretsloppet.

– Regnen fyller på våra källor i en cykel av generositet. Det finns nog för alla i denna generositetens vattenkultur. Att släcka någons törst är den bästa gåva du kan ge en medmänniska, säger Vananda Shiva.

I inledningen till sin bok om vatten berättar Vananda Shiva om hur hon åker tåg till indiska ökenstaden Jaipur. Ombord säljs Pepsis vatten Aqvafina dyrt. Men i Jaipur, där det råder hetta, står människor i vattentempel, *Jal mandirs*, och delar ut gratis vatten till törstiga. Hon skriver:

”Den ohållbara, icke-förnyelsebara och miljöförorenande plastkulturen befinner sig i krig mot civilisationer med grundvattens lera och mot förnyelsens och återväxtens kulturer.”

I Indien har floderna, inte bara Ganges, av tradition, alltid varit heliga.

– Nu arbetar ett franskt vattenbolag, Suez, på att buteljera stora mängder Gangesvatten för att sälja till rika grupper i New Delhi. Men ett stort folkligt motstånd har väckts mot detta.

Privatisera floder

– Man kan se Irakkriget också ur ett vattenperspektiv. Det allra första kontraktet efter Irakkriget gavs till amerikanska Bechtell, som fick över fem miljarder kronor för rekonstruktion och privatisering av vatten och energi. Nu ska man privatisera de floder som är civilisationens vagga och göra deras vatten till en vara på en fri marknad, som i verkligheten inte alls är fri, säger Vananda Shiva.

Bechtell var tidigare inblandat i ett dammbygge i Indien. Men dammen blev aldrig färdig.

– Nu har Bechtell stämt den indiska staten för detta. Man kräver 10 miljarder kronor i ersättning för den uteblivna dammen.

Vananda Shivas andra stora engagemang gäller det som på engelska kallas ”intellectual property rights”, ungefär patent.

De senaste decennierna har patentfrågor blivit en dramatisk skilje fråga mellan rika och fattiga länder. Vananda Shiva skrader inte orden.

– Multinationella företag tar patent på det som bygger på lång folklig erfarenhet. Det som hör till folket i urminnes tider blir med ens bolagens egendom.

Ett dramatiskt exempel handlar om det traditionella indiska basmatiriset. Jag använder själv basmatiris flera gånger i veckan. Det är ett väldoftande, välsmakande ris, som bara behöver koka tolv minuter. Som friterat ris är basmatiriset suveränt. Jag brukar krydda med garam masala och

senapskorn. EU: s tullmurar har gjort basmatiriset betydligt dyrare. Ska jag nu också behöva betala royalty till något amerikanskt företag om jag vill använda riset? Och ska indiska bönder betala royalty om de vill så sina åkrar med basmatiris? Kan det vara så groteskt?

Frågan är skrämmande och mer än så, menar Vananda Shiva. Kolonialismen rättfärdigade europeisk erövring av världen. Ska nu amerikanska och västerländska företag med hjälp av patentlagar kolonisera omvärlden på ett nytt vis? Vem har rätten till biologisk mångfald? Måste vi acceptera cowboyekonomi när det gäller biologi och idéer?

Basmatiriset har på senare tid varit en av de indiska exportprodukter som haft snabbast tillväxt. Ungefär 10 - 15 procent av Indiens risodlingar består av basmatiris.

Men vad händer om västerländska företag förädlar basmatiriset så att det ger högre avkastning, är mindre känsligt för sjukdomar, och så vidare? Ska de kunna ta patent på det förädlade riset?

– Att ta patent på basmatiris kan bara kallas för biostöld (på engelska biopiracy), säger Vananda Shiva.

I Indien ledde patentkraven till en folklig motståndsrörelse. Varför skulle stora företag i norr ta patent på det som varit folklig egendom i söder, undrade man.

– Patentlagarna introducerades för att skydda Microsofts dataprogram och Madonnas musik hette det, fortsätter Vananda Shiva.

Medicinväxter säljs ut

Men i realiteten ledde de till något helt annat. Bakom patentlagarna ligger i synnerhet världshandelsorganisationen, WTO.

– De ekonomiska konsekvenserna är katastrofala. Världens samlade bistånd är 400 miljarder dollar. Men inkomsterna från patenträttigheter är närmare 500 miljarder dollar. Det här omnämns nästan aldrig i västerländska medier.

Den ena handen tar vad den andra ger – och lite till. Det finns fler exempel. Indiska medicinalväxter har således utnyttjats av multinationella företag för att utarbeta nya preparat. För Vananda Shiva är det här inget annat än stöld.

– Man stjälar från de fattigas apotek.

Bakom den här sortens lagar ligger inte bara WTO utan också en handfull stora transnationella och främst amerikanska företag, som utöver kraftiga påtryckningar för sina juridiska krav.

– Vi är inspirerade av Mahatma Gandhi. När engelsmännen ville lägga skatt på salt hävdade han att salt är något av naturen givet och ville inte betala för det. Nu gör vi på samma sätt med fröna. Fröna är naturens gåva. När bönder lagrar utsäde är det inte ett brott – om de inte betalar royalty – utan ett sätt att förvalta vad naturen gett, säger Vananda Shiva.

Sören Sommelius

Matbrist i norra Bangladesh orsakar massflykt

Första veckan i november brukar de som lever i norra Bangladesh arbeta med att ta in vinterskörden efter två magra månader. Men inte i år. För uppemot sju miljoner människor har den för årstiden normala bristen på mat i år blivit akut.

Den här tiden på året brukar matpriserna alltid öka i norra delen av landet på grund av att de jordlösa bönderna inte får något arbete mellan skördeperioderna.

Ibrahim Mia är en av hundratusentals människor som har rest till huvudstaden Dhaka för att undgå svälten. Han kommer från Panchagarh-distriktet, cirka 400 kilometer nordväst om Dhaka.

– Jag kom till Dhaka för att leta efter jobb tillsammans med några andra från min by för några veckor sedan. Jag vet inte när jag kan återvända hem, säger Mia, som lyckats få jobb som rikshadragare.

Förutom till Dhaka har tusentals människor från norr sökt sig till andra distrikt i sydöstra Bangladesh i jakt på arbete, rapporterar frivilligorganisationer.

Äter gräs

Merparten är jordlösa lantarbetare, som vanligtvis tjänar tio kronor per dag för åtta timmars manuellt arbete. Desperata arbetare uppges nu jobba för bara 2,50 kronor om dagen. Enligt rapporter i lokalpressen har många människor dött av sjukdomar som beror på matbristen under september och oktober månad.

Enligt en artikel i dagstidningen *Jugantar* har 38 uthungrade människor i Rangpur-distriktet som ätit gräs och bananblad för att lindra hungern dött i diarré-sjukdomar.

Men trots det uppenbara lidandet har myndigheterna valt att tona ner krisens betydelse. Bangladeshs minister med ansvar för livsmedelförsörjning, Abdullah al Noman, förnekar att matbristen i de norra distrikten är akut och att människor har dött av svält. Han anklagar oppositionen för att sprida falsk propaganda genom medierna.

Premiärminister Khaleda Zias regering hävdar att Bangladesh har tillräckligt med mat för att föda befolkningen i norr. Men trots att den förnekar svälten har regeringen börjat distribuera nödhjälp i flera distrikt.

Förutom ogynnsamma väderförhållanden och långsamma reaktioner från myndigheterna har situationen för de fattiga i landet även förvärrats av kraftiga prisökningarna. Priserna på basvaror har ökat med 400 procent jämfört med samma period förra året, enligt den asiatiska utvecklingsbanken.

Tabibul Islam/IPS

Återseende av älskad stad

Med blandade känslor vandrar Lars Eklund i Kabul

Tillbaka i Kabul efter 28 år. En märklig upplevelse att återvända till en älskad stad under så annorlunda betingelser.

1970-talets afghanska huvudstad var en öppen miljö som lockade resenärer både från när och fjärran med sin avslappnat liberala atmosfär, med restauranger som bjöd på dansföreställningar och serverade afghanskt vin, och med många biografier där de senaste Hollywood- och Bollywoodfilmerna visades. En verklig mötesplats mellan öst och väst, där USA och Sovjetunionen ännu fredligt tävlade om att vinna inflytande i landet genom att skänka mest bistånd.

USA byggde den södra genomfartsleden mellan Kabul och Herat i västra delen av landet, Sovjet bidrog till att bygga vägen norrut till Mazar-i-Sharif, genom Salangpasset/tunneln. Amerikanerna bekostade anläggandet av två nya fakulteter, för lantbruk och ingenjörvetenskap vid Kabul Universitys nya campus 1964, ryssarna svarade med att bygga Tekniska högskolan, Polytechnics, en bit därifrån. Och det mest bestående av dessa konkurrerande projekt är förstås den stadsdel med höghusbyggnad som Sovjetunionen lät uppföra i nordöstra delen av staden under 1970-talet, kallad Microroyan, och som blev en populär plats att bo på för afghanska statstjänstemän.

Dessa hus, fula som stryk, klarade sig relativt bra genom kriget, och när man nu ser husen på avstånd skulle det lika gärna kunna vara ett bostadsområde i Frankfurt an der Oder, Minsk eller Novosibirsk.

Inga turister kvar

I dag finns det inte en enda turist kvar i Kabul. I stället har en hel armé av västerländska så kallade expatriates, konsulter och experter av allehanda slag, volontärer och så klart ISAF-styrkorna i form av soldater från hela världen invaderat Kabul.

Ambassaderna, framför allt den amerikanska på vägen mot flygplatsen, liknar veritabla fort med vaktorn, sandsäcksbarriärer och taggrådshinder. Skärpt säkerhet råder också i Kabul, som annars betraktats som jämförelsevis säkert, efter det brutala mordet på en fransk biståndsarbetare i staden Ghazni, 120 kilometer härifrån, i mitten av november.

Utlänningar uppmanas nu av sina organisationer/ambassader att undvika att frekventera de många restauranger som vuxit upp som svampar i de "vita" stadsdelarna Akbar Wazir Khan och Sherpur. Restauranger med västerländsk meny, öl/spritzerivering där gästerna förväntas betala i dollar och inte i afghani.

Förstörelsen efter kriget, det CIA-finansierade mot de sovjetiska ockupanterna och deras lydregim i Kabul, men framför allt de fruktansvärda interna striderna mellan olika mujahedingrupper under åren 1992-95, är fullständigt sanslös.

Redan när man landar på Kabuls internationella flygplats ser man sönderskjutna byggnader; och mängder av flygplansvrak – civila Ariana Afghan Airlines-plan såväl som sovjetiska stridshelikoptrar – kantar landningsbanan. Av stadsdelarna i sydväst, Karte Char och Karte Se, där fraktionsstriderna och de etniska motsättningarna var som hårdast, återstår inte många oskadade hus. Och fortsätter man ännu längre ut från staden mot sydväst kommer man till Darulaman, det mäktiga palats som kung Amanullah (regent under åren 1919-29) lät uppföra på en plats där han avsåg att anlägga en ny huvudstad. Någon sådan blev det dock aldrig, och i dag är palatset fullständigt urblåst. Det står som ett skelett mitt på en öde slätt som en symbol för den meningslösa förstörelse som inbördeskriget förde med sig.

Alldeles intill ligger Kabuls en gång världsberömda museum, under kriget nästan helt och hållet plundrat och ödelagt. Här pågår dock, om än långsamt, arbetet med att reparera byggnaden och på sikt försöka rekonstruera samlingarna.

Ändå är Kabul på många sätt ännu sig likt. Kvarteren i centrum med Afghanistan Bankbyggnaden, huvudpostkontoret, husen längs med Kabulfloden och den vackra Shah do Shamshira-moskén finns kvar och skapar normalitet och ger stadga åt stadsbilden.

Aktiviteten i de klassiska basarkvarteren kring Puli Khishti-moskén, Char Chatta Bazar, är lika hög i dag som för 28 år sedan. Pengaväxlarna, med sina gigantiska buntar med afghani, strömmar till när man som ensam utlänning rör sig till fots i dessa välbekanta kvarter. I juvelerbutikerna syns inte ett ansikte på kunderna! Kvinnorna som köper guldsmycken är alla draperade i den traditionella ljusblå burkha-dräkten som täcker också hela ansiktet. Att talibanregimen fallit har inte påverkat bruket av burkha, hur mycket man i Väst än hoppades att just så skulle bli fallet.

Sterilt torra

Kabul är en stad som består av ett antal dalgångar omgivna av sterilt torra men kanske just därför fascinerande berg och kullar, på vars slutningar lerhusbyggnad reser sig, och på vars toppar ofta finns gamla fort. Den förste mogulkejsaren Babur erövrade staden 1504 och bodde där i 20 år

innan han flyttade till mogulrikets nya huvudstad Agra.

Kabul och de trädgårdar han lät anlägga invid floden förblev dock det som stod honom närmast i livet, och därför begravdes han också där efter sin död 1530. Och lyckligtvis finns gravmonumentet ännu kvar på Sher Darwazabergets västsluttning, och det håller på att renoveras av Aga Khan Foundation, liksom trädgårdsanläggningen. En given attraktion den dag det förhoppningsvis åter blir möjligt att resa hit som turist. I dag är det en bisarr känsla att ströva omkring i det vidsträckta området helt ensam en novemberfredag 2003.

Enorm insats av SAK

På många håll i Kabul byggs det, bland husruiner syns enstaka nyuppförda hus, och offentliga institutioner återskapas genom stöd från länder och organisationer runt om i världen. Sverige som land märks inte mycket av, men däremot Svenska Afghanistankommittén som har gjort en enorm insats sedan lång tid tillbaka genom att driva skolor och sjukvårdskliniker runt om i landet. I dag har man 9 000 anställda och är därmed en av de viktigaste organisationerna som verkar i landet, och våren 2003 flyttade man sympatiskt nog huvudkontoret till Kabul från Peshawar i Pakistan, där man en gång inledde sin verksamhet med att hjälpa flyktingar undan inbördeskriget på 1980-talet.

Kommittén som har ett oerhört gott renommé i Afghanistan håller nu till i byggnader invid den så kallade Chicken Street, gatan där hippiehotellen låg på 70-talet och som då var den stora turistgatan med butiker som sålde mattor, smycken och kläder. Faktum är att Chicken Street är sig fullständigt lik, skillnaden är bara att turisterna ersatts med biståndsarbetare och soldater.

Kabul University är en viktig institution som börjar få nytt liv efter 20 förlorade år. Universitetet grundlades 1931 på initiativ av kung Nadir Shah, och spelade en stor roll av utvecklingen av det moderna Afghanistan som växte fram 1960-1970. Det flyttade till sitt nuvarande natursköna område i västra delen av staden 1964.

Den kommunistiska Saur-revolutionen 1978 och den påföljande sovjetiska militära inmarschen vid jultid 1979 medförde en drastisk förändring. Många duktiga professorer flydde landet, och de som blev kvar kom att under de närmaste decennierna fullständigt isoleras från omvärlden. Den intellektuella nivån sjönk, och så även standarden på den utbildning som bedrevs.

Forts. sid 39

Indisk utrikespolitik styrs av moralism

Indiens politiker anser att landets moraliska överlägsenhet kan kompensera eventuella ekonomiska och militära svagheter. Men i internationell storpolitik fungerar inte denna strategi.

Indien och Kina är de två regionala stormakterna i Asien. Från tidpunkten för de båda ländernas självständighet i slutet av 1940-talet till dags dato har deras relationer präglats av misstro.

Mao betraktade det demokratiska och delvis marknadsekonomiska Indien som en politisk och ekonomisk rival som det gällde att sätta på plats från första stund.

Strax efter utropandet av Folkrepubliken utlovade Mao att även "Handflatan och de Fem fingrarna" skulle befrias och "återvända till Moderlandet". Handflatan var Tibet, de Fem fingrarna var de indiska distrikten Ladakh (en del av Jammu och Kashmir), Nepal, Sikkim (ett självständigt kungadöme men i praktiken ett indiskt lydrike), Bhutan och den indiska delstaten Arunachal Pradesh. Kina invaderade Tibet år 1950, men slopade kraven på Sikkim, Nepal och Bhutan.

Kina gjorde överenskommelser om gränsen med Burma och Thailand vilket gjorde Indien till det enda grannland med vilket Kina hade en gränskonflikt. Därmed var allt förberett för det indisk-kinesiska kriget år 1962.

Illa tränade trupper

Indiens idealistiske premiärminister **Jawaharlal Nehru** vägrade tro på de rapporter som varnade för ett kinesiskt anfall i Ladakh och Arunachal Pradesh. Den indiska armén var illa tränad och knappast utrustad för krigföring i kallt klimat och på höga höjder. Till exempel fanns det inte varma kläder till alla soldaterna, deras vapen var otillräckliga och deras radioförbindelser fungerade ofta inte eftersom det inte fanns batterier till radiotelefonerna.

Kriget blev ett politiskt och militärt fiasko för Indien. Kineserna tågade långt in i Arunachal Pradesh och stod inte långt från floden Brahmaputra när de plötsligt retirerade tillbaka innanför den av dem icke erkända gränsen. Jawaharlal Nehrus Kinavänliga politik låg i ruiner och han dog några år senare som en bruten man. Fiaskot i det indokinesiska kriget 1962 resulterade

Indiens premiärminister Vajpayee vid ett statsbesök i Kina i juni 2003 där han bland annat träffade Jiang Zemin.

i ett trauma i Indien och en ännu större ovilja att stöta sig med Kina.

Man har spekulerat i varför kineserna så plötsligt drog sig tillbaka, och man har föreslagit allt från påtryckningar från Sovjetunionen till att den då ganska aktiva tibetanska motståndsrörelsen skar av kinesernas förbindelselinjer i Tibet. Den verkliga orsaken torde dock ha varit att Kina i verkligheten ingalunda eftertraktar något indiskt territorium. Slutsatsen blir då att kineserna helt enkelt håller sitt territoriella krav på Arunachal Pradesh levande för att ha en hållhake på Indien.

En annan bidragande orsak kan vara att eftersom Kina har nära relationer till Pakistan vill man binda upp indiska trupper i nordöst för att därmed lätta på trycket mot Pakistan. Ända sedan kriget 1962 och fram till dags dato har kineserna då och då aktualiserat konflikten genom att flyga in över gränsen med helikoptrar, gå in med marktrupper, genom att låta "herdar" valla får in över gränsen samt genom att protestera vid internationella kultur- och idrottssevenemang då deltagare från Arunachal Pradesh tågar in. Arunachal Pradesh är alltid inritat som kinesiskt territorium på kinesiska kartor.

Indiens relation till Kina påminner om Sveriges relation till det forna Sovjetunionen. De indiska vänsterintellektuella, till vilka Nehru hörde, hyste en

skräckblandad beundran för Maos Kina, dess beslutsamhet och stolthet.

Man kände en viss ideologisk sympati med Mao och ville till varje pris upprätthålla goda relationer. Man myntade slagordet "Chini-Hindi Bhai Bhai" (Kina och Indien är bröder), en fras som användes ända fram till kriget 1962, men som fortfarande är välkänd i Indien. Frasen har aldrig haft någon motsvarighet i Kina.

Samtidigt påminner indiernas förhållande till Tibet om vårt förhållande till baltstaterna: en blandning av vanmakt, feighet, av att blunda och titta bort, bortförklaringar och dåligt samvete.

Stor upphetsning

Indiens premiärminister **A B Vajpayee** avlade den 22-27 juni i år ett officiellt besök i Kina. Det var det första besöket av en indisk premiärminister sedan **Rajiv Gandhis** besök 1988. Trots den långa tiden mellan de båda besöken följde de samma mönster: stor upphetsning i Indien med presskonferenser, helsidor och extra bilagor i pressen innan avresan. Därefter skrev man på "väldigt viktiga och epokgörande" överenskommelser om handel och om politiska problem som till exempel att "man skall lösa meningsmotsättningar fredligt". Om någon trodde att meningsmotsättningarna skulle lösas i samband med själva statsbesöket så bedrog han sig. Dessutom uppre-

pade Vajpayee att Indien betraktar TAR, Tibetanska autonoma regionen, som en del av Kina. Indien gick med på det gamla kinesiska önskemålet att öppna gränsen mellan Sikkim och Tibet för handel, trots att militären motsatte sig det.

Därefter återvände han under klang och jubel, med nya presskonferenser och helsidor, till Indien. Knappt hade han återvänt förrän kinesiska soldater gick över gränsen och in på indiskt område i Arunachal Pradesh, där de dessutom tillfångatog en indisk gränspatrull.

Det är ingen tvekan om att indierna trodde att överenskommelsen om att öppna gränspassagen mellan Indien och Kina (Tibet) i Sikkim innebar att Kina nu äntligen skulle erkänna Sikkim som en del av Indien. Men så skedde ej. Tvärtom, kineserna ordnade för säkerhets skull en särskild presskonferens den 24 juni, dagen efter undertecknandet av överenskommelsen, där den kinesiske UD-alesmannen **Kong Quan** påpekade att de visst inte hade erkänt Sikkim som en indisk delstat, däremot hade de "gått med på" att öppna gränsen för handel.

Kinesiska trupper

Då Vajpayee hade återvänt till Indien och det mesta av upphetsningen lagt sig, började indiska massmedia rapportera om att kinesiska trupper hade gått över gränsen i Arunachal Pradesh. Då "erkände" indiska regeringen att så hade skett. Dessutom noterade man i Indien att Vajpayee som första premiärminister sagt att TAR är en del av Kina. Man ifrågasatte om Indien därmed erkänt att Arunachal Pradesh är en del av Kina. Så är det emellertid inte, eftersom Arunachal Pradesh, enligt kineserna, inte är en del av TAR utan av det egentliga Kina, och det "administreras" i teorin centralt från Peking, inte från Lhasa.

I svenska massmedia rapporterades Vajpayees uttalande om att Indien betraktar Tibet som en integrerad del av Kina som någonting nytt. Svenska Dagbladet påstod att det var en omläggning av indisk politik. Detta är naturligtvis nonsens. Redan då Kina invaderade Tibet 1950 sade Indiens dåvarande premiärminister Nehru att Indien inte kunde göra något eftersom det var en rent inre kinesisk angelägenhet. Detta indiska synsätt formaliserades i den så kallade Panch-Sheel-överenskommelsen mellan Indien och Kina år 1954, i vilken Indien gav upp alla de rättigheter (t.ex. att upprätthålla en telegraflinje mellan Gyantse och Indien, att ha en diplomatisk representant i Lhasa samt några handelsrepresentanter i Gyantse och Shigatse) som de hade ärvt av engelsmännen, utan att varken begära eller få någonting i gengäld.

Vajpayee och Nawaz Sharif vid gränsen mellan Indien och Pakistan 20 februari 1999. FOTO SHANKER CHAKRAVARTY

Därefter har Indien allt som oftast upprepat att Tibet är en del av Kina. Så skedde även under upproret år 1959 då **Dalai Lama** och 100 000 tibetaner flydde till Indien och Nepal. Sedan dess har indiska politiker i olika sammanhang nästan varje år upprepat att Tibet är en del av Kina. Om man räknar med att detta skett en gång vartannat år sedan 1959, så har det skett 22 gånger. Då är det lågt räknat - och ändå får kineserna aldrig nog. Vid varje delegationsbesök mellan de båda länderna beordras indierna att upprepa sin ståndpunkt.

Två linjer

Idag finns två linjer bland indiska politiker då det gäller Tibet. Den ena är att tona ner hela frågan, lägga restriktioner på Dalai Lama och exilregeringen, samt att på lite längre sikt helst bli av med Dalai Lama och exiltibetanerna. Detta kan ske genom att man uppmuntrar kineserna och tibetanerna att förhandla med varandra.

Den andra linjen är att Dalai Lamas och exilregeringens närvaro i Indien utgör ett trumfkort som man skall värda omsorgsfullt för att eventuellt kunna spela ut mot kineserna. Det har hittills alltid varit den första linjen som har dominerat.

Dock men ett undantag: då oroligheterna i Kashmir började i slutet på 1980-talet började kineserna ösa ut anti-indisk propaganda. Den dåvarande indiske utrikesministern **I. K. Gujral** hotade då kineserna med att lägga om Indiens syn på Tibet om

inte propagandan upphörde. Samma dag som budskapet framfördes upphörde den kinesiska propagandan om Kashmir och har sedan dess aldrig återupptagits.

Likasa har relationerna till Pakistan varit spända. Från det att oroligheterna i Kashmir blossade upp i slutet på 1980-talet har konflikten följt ett mönster: infiltration från Pakistan in över stilleståndslinjen på våarna, ökat antal våldsdåd under somrarna och höstarna, för att sedan lugna ner sig under vintrarna.

Även när det gäller förbindelserna med Pakistan har Indien följt det "kinesiska" mönstret med toppmöten med tillhörande eufori som sedan förbyts till besvikelse. Indiens premiärminister Vajpayee öppnade våren 1999 en busslinje mellan New Delhi och Lahore och mötte dåvarande pakistanske premiärministern **Nawaz Sharif**. Massmedia och den politiska klassen i Indien jublade över hur framgångsrikt mötet var och hur väl de båda premiärministrarna hade kommit överens.

Stor upphetsning

Ingen tyckte lägga märke till att dåvarande pakistanske försvarsministern, **Pervez Musharraf**, ej deltog i evenemanget. Han var upptagen med att agera värd för Kinas dåvarande försvarsminister, general **Chi Haotian** som samtidigt besökte Pakistan, och vid detta besök var språket ett helt annat: General Chi lovprisade det militära samarbetet mellan Kina och Pakistan, fördömde Indiens närvaro i Kashmir och Indiens kärnsprängningar. General Chi fick även träffa Pakistans dåvarande president **Rafiq Tarar**, som prisade den långvariga vänskapen mellan Kina och Pakistan och kallade den "en hörnsten för Pakistans utrikespolitik".

Han poängterade att Kina stöder Pakistan i Kashmirfrågan samt att Pakistan stöder Kina när det gäller mänskliga rättigheter, Taiwan och Tibet. Allt detta medan euforin i Indien över Vajpayees bussresa knappast visste några gränser. Bara några månader därefter, sommaren 1999, inträffade Kargilkriget där reguljära pakistanska trupper gick över stilleståndslinjen in i den indiska delen av Kashmir.

Sommaren 2001 var det dags för ett nytt toppmöte, denna gång med Pervez Musharraf som pakistansk president och Vajpayee i den indiska staden Agra, där Taj Mahal ligger. Som vanligt var upphetsningen stor i Indien, och man verkade på allvar tro att "kärleksmonumentet" Taj Mahal skulle utöva ett positivt inflytande på förhandlingarna. Men toppmötet var illa förberett och blev ett totalt misslyckan-

de. Som lök på laxen stal den pakistanska delegationen PR-shoven, med ministrar och tjänstemän som villigt uttalade sig för pressen alltmedan deras indiska kollegor tvekade och hummade och hänvisade till kommande officiella kommunikéer.

Personliga möten

Indisk kultur är i hög grad relationsorienterad. I affärssammanhang, i politik och i samhällslivet i övrigt spelar personliga relationer en mycket stor roll. Svenskar med erfarenhet av Indien är överens om att det är ett av de mest sociala länder de träffat på. Indierna har alltsedan Nehrus tid en övertro på personliga möten och personliga relationers betydelse i internationella förbindelser.

Detta är kanske förklaringen till att det finns en så stor tolerans för den indiska diplomatiska stilen, som domineras av att olika ledare vill åstadkomma personliga framgångar, ibland på bekostnad av landets långsiktiga intressen. Det har också funnits en tendens alltsedan Nehrus dagar att tro att internationell politik styrs av idéer och principer. Indiens etiska och moraliska överlägsenhet skulle mer än väl kompensera eventuella ekonomiska och militära svagheter. Detta grundar sig på en gammal indisk föreställning om att en persons visdom och moraliskt högtstående liv automatiskt påverkar omgivningen. Det är därför som religiösa guruer och heliga män har varit, och fortfarande är, så viktiga i Indien. Men i internationell storpolitik fungerar dessvärre inte detta, och det har indierna bara insett delvis.

Handelspolitik

För några år sedan lade Indien om sin utrikespolitik från Nehrus politisk-ideologiska, "moraliska", inriktning till tonvikt på handelspolitik. Ambassadernas handelsavdelningar förstärktes och plötsligt "upptäckte" Indien de sydasiatiska tigrarna (vilka Nehru en gång i tiden kritiserade för att "sälja ut sig till kapitalisterna") och för första gången började man föra handelspolitiska förhandlingar med dem.

Denna nya politik bröt Indiens politiska och ekonomiska isolering - en utveckling som för övrigt inte är helt olik Sveriges efter **Olof Palme**.

Men då det gäller grannländerna i Sydasiens tycks den gamla "moraliska" politiken fortleva: eftersom indierna "vet" att de har rätt i Kashmirfrågan gäller det bara att utöva lite gott inflytande på de pakistanska ledarna, så kommer Indien att få sina krav uppfyllda.

Då behövs inga kompromisser. Detta är naturligtvis en farlig väg som kan leda till katastrof.

David Ståhl

Aidssjuka indier dör utan medicin

Indien håller på att utvecklas till en viktig exportör av billiga bromsmediciner mot aids. Men ironiskt nog görs mycket lite för att se till att de aidssjuka i Indien får tillgång till medicinerna.

Bromsmedicin mot aids finns och kan köpas över disk på de flesta apotek i Indien. Men merparten av de sjuka har inte pengar att köpa dem för.

Irfan Khan, som arbetar vid ett av Delhis hem för aidssjuka, berättar att av de cirka 300 patienter som har tagits om hand hemmet de senaste fyra åren har färre än tio procent haft tillgång till bromsmediciner på grund av att de är för dyra.

Enligt Khan har kostnaden för behandling med bromsmediciner halverats under de tre senaste åren. Men fortfarande kostar behandlingen runt 230 kronor per månad, vilket är alldeles för mycket för merparten av de som behöver medicinerna.

Den 30:e augusti i år beslutade Världshandelsorganisationens medlemsländer att de fattiga länder som har drabbats av aidsepidemin ska få importera billigare kopior av de dyra bromsmedicinerna. Indiens läkemedelsföretag är viktiga tillverkare av dessa mediciner och kommer att kunna tjäna mycket på exporten.

- Det är dags för regeringen att utnyttja WTO-beslutet så att aidssjuka kan börja medicinering och de som har påbörjat en

behandlig får en chans att fortsätta, säger Khan.

För närvarande är det bara statligt anställda som får gratis behandling med bromsmediciner. De utgör bara en bråkdel av de över fyra miljoner människor som lever med hiv eller aids i Indien i dag, enligt uppgifter från den nationella kontrollorganisationen för aids: NACO.

Enligt ett policydokument från NACO har staten inte råd att erbjuda bromsmediciner gratis till alla medborgare.

Enligt oberoende uppskattningar kostar det omkring 800 kronor per år att behandla en person med bromsmediciner.

- Hela den indiska regeringens aidspolicy handlar fortfarande om att hindra smittspridningen. Regeringen vägrar fortfarande att erbjuda behandling till de sjuka. Därför lämnas miljontals hiv-smittade att dö, säger **Shruti Pandey**, aktivist på Human Rights Law Network i New Delhi.

I många u-lände, som Argentina, Mexiko, Kuba, Taiwan och Uganda, är behandling med bromsmediciner gratis och ska vara tillgänglig för alla. I Brasilien har staten sedan 1996 erbjudit alla aidssjuka behandling med bromsmediciner. Nu tänker landet dra fördel av WTO-beslutet och börja importera mediciner från Indien och Kina.

Ranjit Devraj/IPS

Kommunalanställda rättjägare i Mumbai

Natt efter natt beger sig **Suresh Kharva** ut på gatorna i Mumbai, beväpnad med ficklampa och träpåk. Han är kommunalanställd rättjägare med uppgift att ta döda på minst 30 gnagare varje natt.

Suresh Kharva smyger barfota genom högar av skräp och längs väggarna i lagerlokaler i stadens västra förorter. Råttorna han jagar är stora och feta. De lever gott på Indiens spannmålsöverskott och tonvis med sopor som ligger slängda på gatorna.

Han bländar råttan med sin ficklampa och trycker ner den mot marken med klykan i änden av påken. Sedan tar han snabbt tag i råttans svans och slår den mot marken i en kvick skoningslös rörelse.

Kharva lägger den döda råttan i en väska innan han fortsätter att söka efter fler skadedjur för att komma upp i sin dagliga kvot. Om han inte lyckas fånga och döda 30 råttor får han inte sin dagslön - knappt 50 kronor.

- Jag är ofta rädd eftersom råttorna ibland går till attack och biter. Men det är det enda sättet för mig att tjäna ihop till mat åt min familj, säger Kharva, som är inne på sitt nionde år som rättjägare.

De nätter då han inte lyckas få ihop 30 råttor, "lånar" han råttor från någon av de

andra rättjägarna som har varit mer lyckosamma. Alla rättjägare i Mumbai arbetar sex dagar i veckan och de vågar inte klaga över dålig lön. Eftersom de inte är fast anställda har de inte rätt till semester och de kan alltid ersättas av någon av de tusentals som väntar på att få deras jobb.

En del rättjägare befordras till fast anställda och får arbeta med att lägga ut råttfällor eller råttgift, men i allmänhet föredrar myndigheterna att ha kvar dem som daglönearbetare.

Råttorna förökar sig snabbt och de lever gott på avfall och de spannmålslager som finns lite varstans i staden. Spannmålslagren är ofta överfulla, efter flera år av stora skördar.

För tillfället har Indien ett överskott på 60 miljoner ton spannmål, och eftersom alla lager är fulla förvaras en stor del av överskottet under presenningar. Det sägs att 20 procent av Indiens livsmedelsproduktion äts upp av skadedjur på grund av bristande förvaringsmöjligheter.

Många av stadens 20 miljoner invånare går och lägger sig hungriga eftersom de inte har tillräckligt med pengar för att köpa den mat som råttorna kalasar på nattetid.

Rahul Bedi/IPS

Novemberkuppen ger oviss framtid i Sri Lanka

Fredssamtalen mellan Sri Lankas regering och Tigergerillan skulle återupptas i januari. Men efter president Kumaratungas novemberkupp är framtiden för fredsprocessen oviss.

**Men, nytt krig? "Nej", svarar alla inblandade. Nyval? Kanske...
Ovissheten skapar omständigheter som ger en illavarslande grogrund för bakslag.**

Sri Lankas premiärminister **Ranil Wickremesinghe** nåddes av det omtumlande beskedet från Colombo under sitt statsbesök i Washington. President **Chandrika Bandaranaike Kumaratunga** hade avsatt inrikesministern, försvarsministern och informationsministern. Hon ville få in sina förlängda armar på de tre nyckelministerierna. Motivet var att det var för rikets säkerhet och för att skydda Sri Lankas integritet. Wickremesinghes regering gjorde enligt presidenten för stora eftergifter till LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam). Kumaratunga utlyste undantagstillstånd och beordrade ut soldater i

Wickremesinghe.

Colombo. Hon och vapendragaren **Lakshman Kadirgamar**, förklarade i tevesända tal att parlamentet skulle hållas stängt i två veckor. Presidenten använde sin lagliga rätt enligt konstitutionen. Men hon bröt mot ett förtroende med premiärministern i Sri Lankas ostadiga demokratiska bygge. Valresultatet 2001 gav en parlamentarisk situation med presidenten i en fri och otydlig roll i opposition mot regeringen och fredsprocessen. Hennes parti Sri Lanka Freedom Party (SLFP) är stommen i oppositionen, Peoples Alliance (PA).

De senaste månaderna har regeringen och Tigrarna bollat förslag om interimstyre fram och tillbaka. I april tog Tigrarna ett uppehåll från vidare fredssamtal. De bjöds inte in till ett möte i Washington om bistånd, en förberedelse inför en stor givarkonferens i Japan i juni. Förhandlarna från regeringen fanns på plats. Tigrarna fick inte delta på grund av terroriststämplingen i USA. Hederskänslor sårades djupt.

Tigrarna sa att de ville se resultat på marknivå. Sex rundor av samtal måste om sättas i handling som ger något för befolkningen i de tamilska delarna. I gerillans områden har återuppbyggnaden bromsats. Miljardbelopp väntar på att användas där de behövs som bäst. LTTE som organisa-

tion kämpar för sitt eget berättigande. I den kampen är en roll i återuppbyggnaden central. Rörelsen förfogar över en effektiv militär och civil infrastruktur i de sargade norra och östra delarna.

Under hösten kom tecken på att samtalen så småningom skulle kunna återupptas. Tigrarnas chefsförhandlare **Anton Balasingham** som i våras tvingats dra sig tillbaka på grund av hälsoskäl hade också gett klartecken för att han var redo för tjänstgöring igen. Under tiden hade Tigrarna filat på ett förslag till interimstyre.

Wickremesinghe förklarade i slutet av oktober att fredssamtalen skulle återupptas i januari. Tigrarnas förslag till interimstyre i de norra och östra delarna av ön kunde ligga som grund för de inledande samtalen.

Tigrarnas förslag hade mottagits som välskrivet och genomtänkt. **Richard Armitage**, USA:s vice utrikesminister, som är personligt engagerad i fredsprocessen, sa att äntligen kom det något konkret. Tidigare har han sagt att LTTE i ord och handling måste visa att de inte kommer att använda terror eller våld.

Förslaget sträckte sig längre

Belackarna i södra Sri Lanka tvivlar i vanlig ordning på att Tigrarna i handling skulle följa vad de lovar i skrift. I inhemsk press fanns kritik mot bristen på demokrati. Val skulle äga rum i framtiden. Om fem år, kanske. Och det sträckte sig längre än regeringens tidigare motförslag.

Det föranledde presidenten att träda in i handlingen. Redan i maj uppstod en bitter strid mellan presidenten och premiärmi-

Prabhakaran.

nistern. Kumaratunga förklarade att hon tänkte ta över statliga lotterimyndigheten. Premiärministern vägrade släppa efter.

Den 3 november passade hon på att genomföra en mer omfattande maktomstörtning när premiärministern var ute ur landet.

Hennes "kupp" mottogs med förvåning och chock. Oansvarigt, tyckte utländska diplomater i Sri Lanka och bland andra EU och USA uttryckte oro.

"Detta riskerar att försätta landet i kaos och anarki", sa premiärministern.

När premiärministern återvände från USA kantades de 40 kilometerna från flygplatsen i Katunayake av hundratusentals människor och bilresan tog 14 timmar.

När parlamentet väl öppnades igen blev det tumult. Talmannen inledde med att kritisera presidentens handlande. Presidentens partikamrater slog med sina papper i bänkarna. Längre än så har det parlamentariska samtalet inte kommit.

Trots ett flertal möten mellan presidenten och premiärministern har ingen lösning kunnat skönjas. Blir det nyval? Kan en ny samlingsregering formas över blocken?

En kommitté har tillsatts för att försöka överbrygga klyftan. Presidenten vill bilda en samförståndsregering och hon har hittills sagt att hon vill att premiärminister ska ansvar för fredsprocessen. Han säger att det är omöjligt om han inte har kontroll över de tre ministerierna han förlorat.

Runt den 15 december väntas någon form av klagörande inför framtiden.

Chris Patten, EU-kommissionens ansvarige för externa kontakter besökte Sri Lanka i slutet av november. Trots protester från singalesiska nationalisterna besökte han gerillaledaren **Velupillai Prabhakaran** i Kilinochchi. Till råga på allt på den senares födelsedag den 27 november, under Great Heroes Week, martyrernas vecka.

Prabhakaran's årliga tal rönt stor uppmärksamhet. Inte minst för att presidenten lät tevesända det. Han sa att att tamilernas dilemma är Sri Lankas inrikespolitiska maktkamp. Tamilerna har använts som slagträ. När en regering har försökt lösa konflikten, har oppositionen saboterat det hela igen. Prabhakaran lovade återigen att Tigrarna inte strävar efter en egen stat och att de inte kommer att starta krig. Men om

Kumaratunga.

Barnsoldater hjälps till civila liv

Det första av tre center för befriade barnsoldater öppnades i oktober i Sri Lanka.

Centren är en del av ett program för att hjälpa barnsoldater tillbaka till ett vanligt liv. Vilket regeringen och separatiströrelsen Tamilska Eelams befrielse-tigrar LTTE kommit överens om.

Jag träffar en 15-åring som blev soldat i rebellrörelsen LTTE efter att hans pappa dödade av regeringsstyrkor och en 16-åring som tvångsrekryterats på väg hem från skolan. De är två av 49 barn på centret som ligger i den rebellkontrollerade staden Kilinochchi. Centret drivs av FN:s barnfond Unicef tillsammans med den tamilska rehabiliteringsorganisationen TRO. Vi journalister tillåts inte intervju barnen fritt och vi får inte fotografera.

På lekplatsen utanför centret leker de befriade flickorna och pojkarna glatt. De flesta ser ut att vara 13-15 år gamla. Den som ser yngst ut kan inte vara mer än nio, tio år.

Enligt statliga beräkningar finns det mellan 3 000 och 4 000 barnsoldater i Sri Lanka. Unicef säger sig ha bevis för att LTTE har rekryterat totalt 1 683 barn till soldater. Av dessa har nu 385 släppts fria. Rebellerna lovade i februari i år att sluta rekrytera barn. De säger att en del rekryter saknar födelseattest och att det därför fortfarande förekommer minderåriga bland deras soldater. Det råder vapenvila mellan rebellerna och regeringen men i april i år drog sig tigrarna ur fredsförhandlingarna.

Centren för återanpassning av barnsoldater har kommit till stånd tack vare en aktionsplan för barn som drabbats av krig som regeringen och tigrarna har antagit. Planen ska drivas igenom med hjälp av de internationella organisationerna Unicef, FN:s utvecklingsprogram, Rädda barnen och den tamilska organisationen TRO. Förutom centret i Kilinochchi ska ett öpp-

FOTO: JOHAN MIKAELSSON

En stor andel av Tigrarnas soldater är kvinnor. Dessa är enligt egen utsago över 20 år.

nas i Batticaloa och ett i Trincomalee.

– Detta är en viktig dag. Ett första steg bort från den militära omgivningen på väg hem för barnsoldaterna. Men fortfarande rekryteras barn och om återanpassningen av barnsoldater i samhället ska kunna lyckas måste rekryteringen stoppas, säger Unicefs representant i landet Ted Chaiban.

Barnens bakgrund ska utredas

På centren ska barnens bakgrund utredas och de ska få stöd och vård så att de kan återvända till sina familjer. Även barnens släktingar ska få hjälp.

Aktionsplanen har kritiserats av den statliga Nationella barnskyddsmyndigheten NCPA som tycker att dess trovärdighet är i fara på grund av den tamilska organisationen TRO:s roll. Kritikerna menar att centren i praktiken leds av rebellerna.

TRO är en social hjälporganisation som är baserad i Kilinochchi, som anses ha kopplingar till LTTE. Organisationen hävdar dock att den är självständig.

– Unicef har hittills misslyckats med att utverka ett löfte från LTTE att stoppa rekryteringen av barnsoldater, har NCPA:s ordförande Harendra de Silva sagt till inhemska medier.

Under vårt besök på centret svarade Unicefs personal på kritiken.

– Utan TRO har vi ingen mekanism för att samarbeta med LTTE. Det är enda möjligheten vi har att hjälpa barnen bort från militärlägren tillbaka till föräldrar efter att ha hjälpt dem att komma över vad det var som förde dem till LTTE, säger Chaiban.

TRO:s chef Regi säger att organisationen har arbetat med barn som drabbats av kriget i många år.

– Vi har gjort det i 17 år genom att driva barnhem och vi fokuserar enbart på varje enskilt barns bästa utan tanke på ekonomiska eller politiska vinster, säger han.

Centren fungerar som "neutrala zoner" till vilka företrädare för regeringen eller LTTE inte släpps in.

Kumudini Hettiarachchi/IPS

konflikten inte löses, så finns ingen annan utväg än att upprätta en separat stat.

Prabhakaran efterfrågar också ett löfte om att regeringsstyrkorna inte ska anfälla.

De norska medlarna har dragit sig tillbaka. De inväntar en lösning på den inrikespolitiska krisen. Innan tillbakadragandet besökte norrmännen både gerillans ledning i Kilinochchi och såväl premiärministern som presidenten i Colombo.

De mest nationalistiska och aggressiva singaleserna misstror Tigrarna och skulle helst se att hela gerillan var utplånad. Det är de rösterna som presidenten nu har lyssnat på. Den rösten talar också starkt inom henne. Inte minst efter bombdådet under kriget

som var nära att döda henne.

President Kumaratunga vill fortsätta med fredsprocessen. Hon vill byta ut Norge mot Indien. Presidenten har ju också sett till så att SLMM:s chef, Trygve Tellefsen blivit avsatt. Ingen ersättare är utsedd. Det är i längden ohållbart. Utan SLMM hade vapenvilan sannolikt inte hållit.

Den rådande situationen skapar osäkerhet och spänning bland trupperna på bägge sidor.

Bättre mediabevakning nu

Positiva tecken? Den så viktiga turismen är på väg att börja blomstra. Men färden mot fred måste gå framåt. Det är en grundförut-

sättning för ekonomisk framgång. Aldrig tidigare har nyhetsmedierna rapporterat så mycket om Sri Lanka, som i början av november. Så var det inte under krigsåren. Bevakningen pressar maktthavarna på båda sidor att lösa konflikten fredligt.

Det finns inga direkta tecken på att kriget ska återupptas. Men spänningar finns efter våldsdåd på östra kusten.

Framtiden för fredsprocessen är oviss. Presidentens novemberkupp har skapat en grogrund för allvarigare bakslag. Det är fortfarande bara vapenvila, inte fred. Och vapenvilor har kollapsat förr i Sri Lanka

Johan Mikaelsson

Smärtsamma minnen och hopp om fred

Sanjeeva Witharana växte upp när inbördeskriget i Sri Lanka rasade som värst. Hans föräldrar var singalesiska buddhister från södra delen av landet, där majoriteten av befolkningen är singaleser.

I juli 1983 inträffade den värsta inci-

denten dittills i relationen mellan singaleser och tamiler. Från den dagen förvandlades ett psykologiskt krig till ett smärtsamt och ödeläggande inbördeskrig som kom att vara i nästan 20 år. Här minns han krigsåren och reflekterar över relationen mellan folkslagen.

Den ödesdigra dagen i juli 1983 gick jag ännu i skolan, i en skola i en stad på landsbygden, ungefär 40 kilometer från huvudstaden Colombo. Det var som vanligt en strålande vacker solskensdag. Jag var elva år gammal och gick i sjätte klass. Jag minns att en lärare kom in i klassrummet och sade att skolan skulle stängas, med omedelbar verkan. Och, tillade hon, vi skulle bege oss hem så fort som möjligt. Vi kände oss lyckliga över detta, och ödslade ingen tid på att tänka efter utan sprang till busshållplatsen.

Någonstans på vägen dit hörde vi dock någon säga att tamiler attackerats i Colombo, och att deras affärer bränts ner. Några hade till och med mördats. Bussarna var fulla med folk, som pratade och pratade och pratade. Deras ansikten var sorgsna. Det ingav mig en obehaglig känsla av osäkerhet. Vem kommer att skydda mig tills jag kommer hem?

Min mor stod och tittade efter mig. Hon drog en djup suck av lättnad när hon såg att jag dök upp på vägen. Radion, som på den tiden var helt regeringskontrollerad, sände upprepat nyheter om våldsamma sammanstötningar runtom i landet. Regeringen uppmanade folk att stanna hemma eftersom undantagstillstånd införts. De närmaste dagarna blev jag därför hemma. Skräcken lamslog hela landet. Ingen reste några längre sträckor. Vi samtalade med grannarna.

Några få privilegierade människor hade telefon men flertalet hade det inte.

Vi hörde berättas om vad som hände i vårt eget närområde. Ständigt talades om att tamilska affärer bränts ner och att tamiler flytt för sina liv. Själva hade vi dock inga tamilska grannar, och i min by fanns det inte heller några tamilska affärer. Byns enda tamil var en ung man som arbetade som gatso- pare för byrådet. Jag hade aldrig haft något med honom att göra. Mina kunskaper om tamiler var mycket begränsade. Jag kunde inte ett enda ord på tamil. Icke desto mindre hade jag sett läroböcker på tamil i skolans bokskåp, men de användes inte längre eftersom det tamilska språket hade tagits bort från läroplanen i singalesiska skolor.

Anti-tamilska kravaller

De anti-tamilska kravallerna rasade under några dagar men ebbade sedan ut. Vanliga singaleser talade med vanliga tamiler. Inte att förglömma fanns det tillfällen då tamilska grannar gömdes av singalesiska grannar för att skyddas mot förföljelse. Slutresultatet blev dock att många tamiler flydde från sina hem, övergav sin egendom och flyttade till för mig okända platser. Tamilerna i Colombo erbjöds beskydd och tillfälliga bostäder av regeringen. Några flydde helt landet.

Senare försökte regeringen beteckna ju-

liupploppen som ett singalesiskt uppror och en hämndaktion gentemot ett överfall och mord på 13 marinofficerare som tigergerillan gjort sig skyldigt till. Tidigt stod det dock klart att kravallerna initierats och anförts av krafter närliggande regeringen. Jag hörde själv talas om att civilklädda polisbefäl lett de singalesiska våldsmännen. Hur det än förhåller sig med den saken, så var det hela vanhedrande för den singalesiska nationen, och den tamilska nationen fick lida för det. Efter juli 1983 fläckades generationers goda relationer mellan singaleser och tamiler med blod. Tamilernas förtroende för sina singalesiska landsmän tycktes ha försvunnit för gott.

Vid den tiden visste jag, ett elvaårigt barn, inte mycket om någonting. Mina kunskaper om det tamilska folket utgjorde inget undantag. Vi trodde på vad vi fick lära oss. Vi följde vad man sade åt oss att följa. För mig var tamiler en annan sorts folk. De hade en gång kämpat mot en av de största singalesiska kungarna i vår historia. De försökte också en gång döda vår store kung och ta över landet. Vår store kung besegrade och dödade deras kung (se fotnot), och jag ände mig lycklig över detta.

Sedan fick jag också höra att sentida tamilska ledare, under 1950-talet, krävt lika rättigheter för tamilerna. Det tyckte vi inte var bra eftersom "singaleserna utgjorde landets majoritet". Men tamilerna var också kända som ett ambitiöst folk. De odlade frukt, grönsaker och nötter i det torra nordliga Sri Lanka. Deras första och främsta strävan gällde utbildning. De läste nätterna igenom, med benen i en spann vatten för att inte bli sömniga. "Titta på hur de gör när de studerar och lär av det", rådde mig mina föräldrar.

När jag var elva år gammal hade den singalesiska nationalkänslan redan börjat äta sig in i mina tankar. Det fanns få fakta, inte mycket till bevis, men omgivningen gav det rätta underlaget. En litet elvaårigt

Sri Lanka är en sagolikt vacker plats på jorden. Men många människor bär på mörka minnen.

FOTO: THOMAS BIBIN

Artikelförfattaren Sanjeeva Witharana är född och uppvuxen i södra Sri Lanka. Han har precis doktorerat i energiteknik vid KTH. Nu föreläser han på ett universitet i södra Sri Lanka.

barn tar fasta på allt runt omkring honom. Jag vet att det inte var min skuld. Men i dag frågar jag mig hur man kan hata någon annan utan att ens känna honom.

Så bröt inbördeskriget ut på allvar. Dag efter dag lyssnade vi till rapporter om hur den tamilska gerillan mördade singalesiska bönder i bosättningar i närheten. Gerillan gömde sig i landets norra del. Regeringen, som vid den tiden hade kontroll över Jaffnahalvön, sade sig försöka skydda invånarna och få tag på mördarna. Var och varannan dag rapporterades det om att någon döddats. De döda och sårade hörde antingen till gerillan eller regeringsstyrkorna eller var civila. När nyhetsrapporterna svämmade över av dödande, steg ett rop ur människors hjärtan. Vad var det som höll på att hända med det här landet?

Alla började känna skräck

Huvudstaden Colombo var än så länge i stort sett oberörd. Inga terroristattacker hade ägt rum i Colombo. Skolor, kontor och så vidare fungerade normalt. Fysiskt sett var kriget begränsat till norr. Men de föräldrar som skickade sina barn till de väpnade styrkorna levde i fruktan. Deras barn kunde när som helst bli dödade. Det var mestadels folk från byarna. Många pojkar tog värvning i armén för att kunna försörja sig. På så vis kändes

krigets verkningar först av ute i byarna.

Så plötsligt en dag, mitt i rusningstid, exploderade en stor bomb vid en busshållplats i centrala Colombo. Hundratals civila, bland dem många barn, blev offer. Kriget hade kommit till Colombo. Hela samhället började känna av skräcken och man förstod att allas liv var i fara. Folk tvingades ge akt på varenda steg de tog, varje ögonblick de tillbringade på offentliga platser och varje obehagligt paket på bussar och pendeltåg. Av samma anledning minskade vi resandet till staden. Det fanns en akut känsla av fara, och dessutom var våra föräldrar oroliga ända tills vi kom hem igen.

Kriget eskalerade steg för steg. Trots splittring inom de egna leden befäste de tamilska rebellerna sina ställningar i sitt ursprungliga territorium i norr. Mot slutet av 1980-talet gick jag i gymnasiet vid en ansedd skola i Colombo, men förstod mycket litet av vad som verkligen skedde. Den viktigaste informationskällan utgjordes av medier som censurerats av regeringen. Folk kände att kriget var stort och att man höll på att tappa kontrollen. När medierna inte bekräftade den allmänna uppfattningen, började folk i stället sätta tilltro till rykten. Det blev en vana att den statliga televisionen varje dag rapporterade dagens döds-siffra. Samtidigt blev det en vana för tittar-

na att säga ”de ljuger, det måste vara fler”. Detta var ett exempel på hur folk började misstro ledarskapet som hävdade att det förde krig för samma folks skull.

Förstörelse och dödande

Antalet döda och sårade och mängden förstörd egendom ökade med tiden och landet drogs in i ett konventionellt krig. Likaså ökade anklagelserna mot regeringens vänner för att tjäna massor av pengar på kriget. Anklagelser och motanklagelser fyllde nyhetsidorna, men inget av detta kom allmänheten till godo. Det blev bara till notiser i tidningar. Regeringen lovade att ställa brottslingarna till svars, en utredning genomfördes och sedan blev det inte mer med den saken. Nästan ingen blev fälld. Jag visste inte vad som egentligen pågick vid krigsfronten, men jag hade goda skäl att tro att ett gäng politiker från södra delen av landet tjänade blodspengar på kriget.

I fråga om hur konflikten skulle kunna lösas var den allmänna opinionen splittrad. Några ville ha en militär slutlösning medan andra trodde på en politisk uppgörelse. Politikerna spelade på denna polarisering. De skrek i falssett, om och om igen, på olika platser och olika estrader, hemma såväl som utomlands, att de skulle utkämpa kriget och vinna det. När jag i dag vet hur väl beväpnad

den tamilska gerillan var, känner jag att dessa politiker inte visste vad de talade om. De lurade massorna tills dess att krigets knut drogs hårt åt runt strupen på landet.

Det var i början av 1990-talet som jag för första gången fick tillfälle att träffa tamilska kamrater. Det var i början av min tid på universitetet. Tamilska studenter från de krigshärjade provinserna i norr och öster började vid universitetet efter att ha suttit i samma inträdesexamina som jag. Jag minns väl hur spännande det var att träffa dem. Somliga talade lite singalesiska men många gjorde det inte alls. Alla talade däremot bra engelska. Därför var det inte svårt att meddela sig med dem. Jag fick snabbt kontakt med dem och vi blev goda vänner. Jag bjöds in till deras religiösa högtider som firades vid universitetet. Jag kunde inte märka någon skillnad på mina singalesiska vänner och mina nya tamilska vänner. Jag vet inte vad de tänkte. Men jag vill inte gärna misstro dem på det sätt som folkgrupperna kommit att misstro varandra under flera decennier, och därmed förstöra de fina stunder vi upplevde tillsammans.

Kriget blev bara värre och värre. Men såvitt jag kunde se var tamilska studenter lika respekterade och erkända vid mitt universitet som sina singalesiska kamrater. De stötte inte på några hinder och svårigheter på grund av sin etniska tillhörighet. Kanske kände de innerst inne en aning rädsla. Det kan jag förstå. Samma rädsla skulle en singales kända, om han hade besökt en stad med tamilska majoritet i öster. I norr och öster levde singaleser i fruktan.

Onda minnen spökade

En dag inträffade en allvarlig incident i norr (som jag inte kan erinra mig närmare). Tamilerna trodde att de skulle kunna bli utsatta för hämnd. Min tamilske vän Anton Arulraj kom till mig och frågade "Witharana, är vi i fara?". Jag sade "nej, varför skulle ni? Ni har varit säkra här." Jag var mycket lycklig över att kunna konstatera att varken Anton eller någon annan blev angripna ens i ord. Jag förstod också, trots att det inte hade varit några etniska kravaller i singalesdominerade områden

sedan juli 1983, att onda minnen fortfarande spökade i deras huvuden.

Den ena regeringen efter den andra hävdade att kriget i landet utgjordes av en etnisk konflikt. Någon sådan fanns dock inte mellan Anton och mig. Vi åt och studerade och pratade tillsammans. Jag kunde inte och kan fortfarande inte förklara vad de styrande kallade "den etniska konflikten". Jag såg ett krig och jag såg också folkgrupper som levde i fred. Vad var det som gick fel?

20 år har gått och många böcker har skrivits. Kriget skapade hjältar och kriget skapade fega stackare. Kriget skapade härskare och kriget tillintetgjorde härskare. Kriget vann val och kriget omintetgjorde valresultat. Efter två decennier av blodsutgjutelse och förstörelse – vem har vunnit?

Det har ännu inte förunnats mig att besöka de norra och östra delarna av mitt vackra land. Jag har inte fått se om det är landskap färgade i grönt eller brunt. Jag har inte fått se vad man odlar där och hur man lever. Jag har inte fått någon chans att resa dit. Det har varit krig så länge jag levt. Jag har varit hänvisad till att förlita mig på hur författare, militärer och politiker beskrivit området.

Jag håller med om att tigergerillan brutalt mördat och skövat. Men alla andra människor som lever och verkar i dessa områden? Är det meningen att jag ska uppfatta dem blott som en del av en dödlig gerillastyrka som är ute efter att splittra vårt land? Är det meningen att jag ska misstänka varenda tamil för att vara konspiratör, väpnad gerillasoldat eller till och med självmordsbombare med mål att förrinta den singalesiskt dominerade nationen? Om inte, hur är det meningen att jag ska uppfatta dem?

Det är sant att den singalesiska befolkningen gradvis började flytta ut från tamildominerade områden redan innan 1983, Denna utflyttning påskyndades sedan efter 1983, i takt med krigets utvidgning. I dag finns det praktiskt taget inga singaleser alls kvar i de områden som domineras av tamiler. Men jag kan också tänka mig in i hur situationen är för ett tamilskt barn fött efter 1983 och som har bott i krigsområdena under de två senaste årtiondena. Han har inte

Dutugemunu, den singalesiske kungen, som regerade omkring 61–137 f Kr, besegrade efter ett utdraget krig den tamilske kungen **Elaras** armé. En envig mellan de båda kungarna, där Elara stupade, fick fölla utslaget. Dutugemunu kom så småningom att behärska hela Sri Lanka. I historiekronikan Mahavamsa skildras Dutugemunus seger som en seger för såväl det singalesiska folket som för buddhismen.

sett en enda singales bortsett från regeringssoldater. Av gerillan har han möjligen fått lära sig att singaleser är liktydigt med väpnade män i uniform som bara är ute efter mördad honom. Inte heller han har fått läsa historien om det Sri Lanka som existerade för inte så länge sedan, där singaleser och tamiler levde i harmoni med varandra.

Han har aldrig haft tillgång till singalesiska tidningar eller ungåtts med någon singales. Inte ett ord singalesiska, eller ens en enda bokstav i alfabetet, kan han. Är det konstigt att i en sådan miljö hatet växer sig starkt mot dessa abstrakta singaleser, som framställts såsom varande djävlar för honom? Och kanske få honom att ansluta sig till gerillan för att slåss mot dem?

Han har aldrig fått uppleva livets ljus, sitt moderland Sri Lankas rikedomar eller möta generositet från de andra etniska folkgrupperna. Genom att folkgrupperna skiljts åt har tamiler och singaleser kommit att glida isär. Bland de yngre generationerna finns i dag ingen som helst korrekt uppfattning om hur de andra är. Det saknas kunskaper om den motsatta gruppens språk, traditioner, kultur och historia. Berättelsen om folkens långvariga samexistens i Sri Lanka har på suddats bort ur historieböckerna på båda sidor.

Folk med likartade traditioner

Tamilerna som bor i söder kan visserligen oftast singalesiska, men upprorets kärna ligger i norr. Följaktligen måste lösningarna sökas där. Tamiler och singaleser har mycket likartade traditioner. Båda folken har en lång historia, knuten till uråldriga filosofier i form av hinduism och buddhism med deras betoning av sträng disciplin. De kämpade tillsammans, skuldra vid skuldra, för att 1948 vinna frihet från det brittiska imperiet. Om så är fallet, vad fick dem att slåss mot varandra?

Vi måste på nytt ta ansvar för hur vårt land ska utvecklas. Hur detta sker är ödesfrågan. Det är en jätteuppgift att i människors sinnen åter skapa förtroendet mellan folkgrupperna. Ett förtroende som systematiskt sprängdes i stycken med varje bomb som exploderade under krigsåren, för varje institution som angreps och varje civilperson som mördades.

Sanjeeva Witharana

Översättning: Anders Sjöbohm

Hoppet om fred lever hos såväl ung som gammal i Sri Lanka.

"Var det detta vi slogs för?"

Bangladeshisk frihetkämpe besviken på sitt land

"Vår framtid är mörk", säger Mamon Sarkar. Han är lokal politiker på ganska hög nivå. Han representerar BNP, Bangladesh nationalistparti.

Vi samtalar en het monsunkväll i juli 2003 i utkanten av Dhaka. Samtalet äger rum i Mamons brorsdotters hem. Takfläkten dundrar och regnet vräker ned.

Mamon bor och arbetar politiskt i Comilla i östra Bangladesh. Där är han född och där vill han utträta någonting. Mamon har jag känt varandra i många år och det smärtar mig att han aldrig kan se någon ljusning i sin mer än trettioåriga politiska kamp.

1971 deltog han, 19 år gammal, i dåvarande Östpakistanens befrielsekrig. Han såg många av sina nära vänner dödas och nu ställer han sig frågan: Var det för detta orättfärdiga samhälle de dog och offrade sina unga liv?

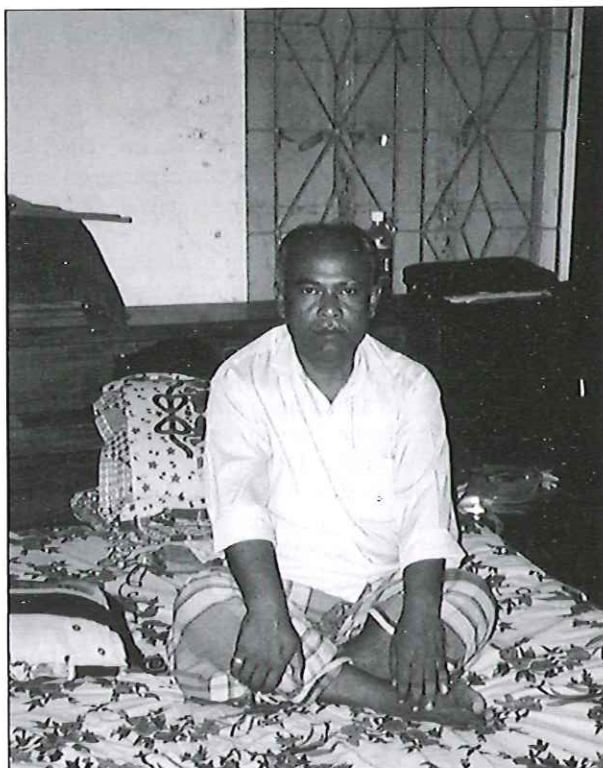
De hade drömt om ett annat och fritt Bangladesh. Många av Mamons vänner tillhörde socialistpartiet, det gjorde också han men nu har han bytt parti för att, som han säger, "kunna påverka mer".

Trots att han är aktiv på relativt hög nivå i ett regeringsparti BNP är han mycket kritisk mot partiets agerande. Partiet och dess kvinnliga ledare och tillika landets regeringschef **Khaleda Zia** bekämpar det andra stora partiet i landet, oppositionspartiet Awami-League, som också det leds av en kvinna, **Sheik Hasina**.

Partierna bekämpar, förtalar och förföljer varandra i stället för att ägna krafterna åt att gemensamt lösa landets stora problem, menar Mamon. Han berättar att denna kamp pågår även på lokal nivå – avundsjukan och kampen om maktposterna stora. Att vara politiskt engagerad är riskabelt, mycket våld och brutalitet förekommer. Mamon har ofta fruktat för sitt liv, men han säger att Allah har hjälpt honom fram till nu. Varje dag ber Mamon sina böner, han är starkt troende och säger att bön är det enda som hjälper honom i hans svåra situation.

Bistånd i fel fickor

Enligt Mamon kännetecknas det nuvarande läget i Bangladesh av fattigdom, analfabetism, dåliga förhållanden för kvinnor,

Mamon Sarkar var med i det östpakistaniska befrielsekriget 1971. I dag är han politiker, en besviken sådan.

världens största korruption, politisk förföljelse av oliktankande, falska anklagelser av meningsmotståndare, orättfärdigt och korrupt rättssystem, otillräcklig information i media och biståndspengar som hamnar i fel fickor.

Han skräder inte orden när han med sorg i hjärtat talar om hur drömmen om det fria Bangladesh förbyttes i sin motsats efter den blodiga frihetskampen. Landet härjas också ofta av så kallade hartals (strejker) som totalt förstör för alla arbetare. Många förlorar sina jobb under dessa dagslånga strejker som stänger och avfolkar städerna. Ingen vågar gå ut av rädsla för våld under dessa dagar. Bilister och bussförare som trotsar förbudet och ger sig ut brukar få sina fordon stuckna i brand.

När en ny valperiod närmar sig brukar man ofta tillgripa strejkvapnet för att uppmärksamma olika frågor. Till allt detta kommer naturkatastrofer, översvämningar, sjukdomar, läkarbrist, arsenikförgiftat vatten, arbetslöshet, underbetalda, slitsamma hårda arbeten, vidriga arbetsmiljöer, barnarbete, våldtäkter, syrakastning mot kvinnor som inte lyder män, hög kriminalitet, politiska mord och kidnappningar. Det är inte förvånansvärt att Mamon verkar bitter och uppgiven.

Han betonar att det stora flertalet män-

niskor är omedvetna om sin usla situation, de vet inte ens vad begreppet mänskliga rättigheter är. Hur ska de då kunna kräva rättvisa? Det ansvaret har någon annan. Och nu glimmar det till i Mamons sorgsna ögon, han är djupt medveten och han vill förändra! Hans dröm är utbildade Bangladeshs befolkning, att den yngre generationen får kunskap som används till engagemang och förändring. Tyvärr, inflikar han, har den redan gynnade och utbildade eliten använt sina kunskaper enbart för att förbättra de egna levnadsvillkoren.

Planerar en skola

Därför planerar Mamon att starta en gymnasieskola i sin hemby. Men det fattas pengar. Mamon är fattig med våra mått mätt, hans familj har fått avstå från mycket på grund av hans arbete för en bättre värld, men familjen har ställt upp helhjärtat, säger han med stolthet. Kunskap, läskunnighet och medvetenhet är enda vägen till ett nytt Bangladesh anser han.

Han stödjer alla som arbetar för skola åt alla, framförallt åt unga flickor och hans mål är utrensning av analfabetismen och speciellt tänker han på att få se nya skolor i sin hemby.

Det är en mycket dyster och tung bild han förmedlar av sitt land, men dessvärre sann. Verklighet demokrati tycks långt borta så länge som staten tillåter att så stora delar av befolkningen lever i absolut fattigdom och analfabetism.

Mamon påminner om **Mahatma Gandhi** ord "fattigdom är det grövsta våldet mot människor" och påpekar att det skulle behövas många starka Gandhi – människor som kan leda folket på nya vägar för fredlig samverkan och rättvis fördelning av jordens krympande resurser.

Jag är glad över att ha en vän i Bangladesh, Mamon Sarkar, som ända sedan ungdomen velat förändra, velat föra de svagas talan och som inte blundat för och förhärdats av den hårda verklighet han dagligen ser och sett omkring sig. Han kommer säkert att få se en ny skola i sin hemby.

Vårt samtal är slut. Mörkret och myggen har kommit, regnet har upphört. Nu ska vi äta ris och dhal (linsröra), prata med barnen och skratta lite.

Ingeborg Sevastik,
text och foto

Smädade Jesus

Muslimsk präst anklagas för hädelse

En muslimsk präst står anklagad för hädelse i Pakistan. Han är långt ifrån den första som åtalas enligt den kontroversiella hädelselagen, men det här fallet är annorlunda, eftersom Malik Ghulam Sabir åtalas för att ha talat nedsättande om Jesus.

Sabir är den första som åtalas för att ha hädat mot någon annan religion än islam.

– Det ska bli intressant att se hur de lägre domstolarna hanterar det här fallet eftersom alla som har anklagats för hädelse tidigare har dömts till döden, säger **Hafiz Abdul Aziz**, jurist som är lärare vid det internationella islamska universitetet i Islamabad.

Inga detaljer om vad Sabirs anklagas för har hittills avslöjats, men företrädare för polisen säger att Sabir gjorde nedsättande uttalanden om Jesus och Jungfru Maria vid fredagsbönen den sjunde november i år.

Byggde moské

Sabir är en före detta fastighetsmäklare. Han blev präst och byggde en moské i byn

Hashtmagri för några år sedan. Där har han lett fredagsbönen varje vecka.

Men enligt byinvånarna har präster i området blivit upprörda över Sabirs karriär som böneledare. Prästerna anser att han inte är kvalificerad. Traditionellt sett måste man utbilda sig åtta till tio år för ett sådant ämbete.

Därför tror man att anmälan om hädelse var ett sätt för de lokala prästerna att stoppa Sabir.

Det skulle i så fall vara ytterligare ett argument för hädelselagens motståndare, som länge har hävdats att lagen missbrukas.

– Hädelselagen har ofta använts för att trakassera motståndare. Ett bevis på missbruket är att alla de som har dömts i lägre domstolar har friats i högre instans på grund av brist på bevis, säger **Foqia Sadiq Khan**, som arbetar vid Institutet för hållbar utveckling i Islamabad.

Hon forskar kring Pakistans rättssystem.

– Normalt sett är de fall som gäller hädelse ihålliga och grundar sig i personliga dispyter och fejder. Och det som är mest skrämmande är att regeringen erkänner att lagen kan missbrukas, men att den ändå vägrar vidta några åtgärder.

Anledningen till att regeringen inte har

förändrat eller avskaffat hädelselagen är motståndet från prästerskapet.

Under sommaren 2000 försökte regeringen genomföra ändringar av lagen, men efter att landets religiösa partier väckt en storm av protester gjorde regeringen en helomvändning och drog tillbaka sina förslag.

Och nu verkar det som om regeringen har gett upp tanken på att förändra lagen.

– Inte en enda person har straffats enligt den här lagen. Det borde vara tillräckligt som bevis för att den inte missbrukas, säger en talesman för Pakistans inrikesdepartement.

Tar lagen i egna händer

Men landets människorättsorganisationer har en annan historia att berätta.

– Frågan är så känslig att folk tar lagen i egna händer. Det har hänt att folk har mördat de som anklagats för hädelse, ute på gatorna eller i fängelse, säger **Hina Jillani** vid Pakistans människorättskommission, HRCP.

HRCP berättar i sin senaste rapport om en 40-årig man som stenades till döds i en by i delstaten Punjab, sedan han hade anklagats för hädelse av den byns präst.

Och i ett annat fall, som inträffade i juni förra året, mördades 56-åriga **Yusuf Ali** av sina medfångar i ett fängelse utanför Lahore.

Han hade dömts för hädelse och väntade på att hans fall skulle tas upp i högre instans.

Muddassir Rizvi/IPS

Ledande oppositionspolitiker gripen

Nyligen greps en av Pakistans främsta oppositionspolitiker. Kritiker menar att gripandet är ett uttryck för regeringens vilja att statuera exempel mot dem som kritiserar militärens roll i landets politik.

Parlamentsledamoten **Makhdoom Javed Hashmi** greps i sitt hem i Islamabad för ett par månader sedan. Hashmi, som är ordförande för **Nawaz Sharifs** parti Pakistan Muslim League, anklagas för att ha underblåst hat mot landets armé och för att ha förtalat regeringen. Om han döms riskerar han 25 års fängelse.

I oktober valdes Hashmi till ordförande för den koalition av oppositionspartier i landet som kallar sig för Alliansen för demokratins återinförande. Koalitionen har vänt sig mot president **Pervez Musharraf**s förändringar av konstitutionen.

Hashmi var en av de få politiker i landet

som stod emot militärens påtryckningar att överge sin partiledare, den avsatte premiärministern **Nawaz Sharif**, efter den kupp som **Musharraf** genomförde 1999.

– Hashmi har varit mycket viktig när det gäller att hålla samman oppositionen, säger **Tehmina Daulatana**, som också tillhör **Sharifs** parti.

Men regeringen, som stöds av landets militär, har inte uppskattat Hashmi och hans motstånd mot landets militära ledarskap. Enligt uppgifter i den lokala pressen hade många högt uppsatta personer tröttnat på Hashmi.

Generalernas tålmod slut

Gripandet av Hashmi uppfattas av många politiker och politiska bedömare som en varning till dem som kritiserat militärens roll i landets politik.

– Generalerna har tappat tålmodet, säger parlamentsledamoten **Mehmood Khan Achakzai**.

Men han menar samtidigt att den politiska oppositionen inte kommer att tystna.

– Repressiva metoder kommer inte att leda till något gott. Det tvingar bara människor att gå ut på gatan för att visa den illegitima ledaren (**Musharraf**) på porten, säger **Achakzai**.

Även Pakistans människorättskommission kritiserar gripandet av Hashmi. "Det är ett bevis för en upptrappad kampanj att krossa det politiska motståndet och skapa en atmosfär av rädsla", skriver kommissionen i ett pressmeddelande.

Nyligen gick även den internationella människorättsorganisationen **Human Rights Watch** ut med hård kritik i ett öppet brev till president **Musharraf**. Enligt brevet har landets militär trakasserat politiska motståndare, journalister och tidigare regeringsmedlemmar, samtidigt som de extremistiska grupperna har stärkt sin roll under **Musharraf**s styre.

Landets regering har dock avfärdat brevet och sagt att det bygger på felaktiga beskyllningar och rykten.

Muddassir Rizvi/IPS

"Gör glaciären till fredspark"

Indien och Pakistan har utlyst vapenvila på Siachen

För första gången på två årtionden har vapnen tystnat på världens högst belägna och kallaste slagfält. Indien och Pakistan bestämde sig för att låta utlysa vapenvila vid Siachen-glaciären i samband med den muslimska högtiden eid.

Kampen om kontroll över Siachen räknas som den längst pågående konflikten mellan två länders arméer i modern tid. Och kostnaden för konflikten är svindlande, både i mänskligt lidande och rent ekonomiskt.

Det är också ett mått på den envishet med vilken Indien och Pakistan har bekämpat varandra under mer än ett halvt århundrade för att ta kontroll över delstaten Kashmir som nu är delad mellan dem.

Den indiska författaren **Amitav Ghosh** skriver i sin bok *Countdown* att "om de pengar som används på glaciären skulle delas ut till befolkningen i Indien och Pakistan skulle varje hushåll i bägge länderna kunna köpa en ny spis eller en cykel.

Spisar och cyklar är mycket eftertraktade bland många av de fattiga invånarna i länderna. Minst 40 procent av de 1,2 miljarder människor som bor i Indien och Pakistan tjänar mindre än en dollar om dagen.

Indien gör av med en miljon dollar varje dag på Siachen – en tre kilometer bred och 77 kilometer lång glaciärremsa.

Av de 3 500 indiska soldater som hittills har dött på glaciären har de flesta dött på grund av de extrema förhållandena – tunn luft, extrema temperaturer och snölaviner.

Grunden till konflikten, som med rätta har kallats "världens mest absurda", finns i de vaga formuleringar som gjordes då man drog upp den så kallade kontrollinjen genom Kashmir 1949, efter det första kriget mellan Indien och Pakistan om Kashmir.

När det muslimska Pakistan och det hinduomdominerade Indien bildades 1947 efter självständigheten från Storbritannien ingick det dåvarande furstendömet Jammu och Kashmir inte i avtalet. Och det dröjde inte länge innan de båda länderna började slåss om det.

Gränsen blev inte exakt

Pakistan tog kontroll över norra Kashmir och det som kallas Azad Kashmir, medan Indien lade under sig två tredjedelar av området, inklusive Jammu, Ladakh och Kashmir-dalen. Men ingen tänkte på Siachen.

Eftersom inga indiska eller pakistanska styrkor fanns i de ogästvänliga nordöstra delarna av Kashmir bortom punkt NJ9842 på kartan, utmärktes inte gränsen exakt. I fredsavtalet står bara att gränsen går från punkt NJ9842 "norrut till glaciärerna" tills den når den kinesiska gränsen.

"Eftersom Siachen ligger bortom den sista utmärkta delen av kontrollinjen bygger Indien och Pakistan sina anspråk på det vaga språk som finns i avtalen från 1949 och 1972", skriver de båda forskarna

Samina Ahmed och **Varun Sahni** i sin studie *Freezing the Fighting* som gavs ut 1998. Studien är den mest välrespekterade som finns tillgänglig i ämnet.

Enligt Ahmed och Sahni, som kommer från Pakistan respektive Indien, vill Indien kontrollera Siachen för att kunna försvara Ladakh, Jammu och Kashmir mot hot från Pakistan och/eller Kina.

Pakistan hävdar att Siachen är en del av norra Kashmir, och enligt Ahmed och Sahni har Pakistans strategi varit inriktad på att tvinga upp de indiska kostnaderna för konflikten så högt att Indien tvingas till eftergifter i en eventuell uppgörelse.

Den senaste tidens vapenvila har uppmuntrat förslag om att använda glaciären till någonting vettigare än som ett slagfält. Trots att striderna har pågått oavbrutet har ingen av de stridande parterna lyckats göra några framsteg sedan 1984, då indiska trupper flögs in med helikopter och tog kontroll över den del av Siachen som ligger högre än 6700 meter över havet.

Miljöaktivister från både Indien och Pakistan har gett förslag om att man ska förvandla Siachen till en "fredspark", och arbeta för att lindra de miljökador som har orsakats av militär närvaro och artillerield i området.

För Siachen är inte bara en kall och övergiven glaciär. Den är hem för bland annat utrotningshotade snöleoparder, brunbjörnar och ibisfåglar.

Ranjit Devraj/IPS

Reform av religiösa skolor i fokus

19 asiatiska studenter vid religiösa skolor i Pakistan har gripits, misstänkta för kopplingar till terroristgrupper. Gripandena har återuppväckt debatten om reformer av Pakistans religiösa skolor – madrasas.

Två madrasas har hittills hotat med att gå till domstol efter gripandena. De hävdar att studenterna greps utan bevis, för att imponera på Pakistans vänner i väst.

En av de gripna studenterna sägs vara bror till den indonesiske terroristledaren **Hambali**, som greps i Thailand i augusti.

Men den större frågan är fortfarande de extrema åsikter och den intolerans som en-

ligt pakistanska regeringsföreträdare sprids i en del islamiska skolor. Regeringen har under flera år försökt genomföra reformer av skolorna.

Men hårt motstånd från prästerskapet och religiösa politiska partier har hindrat regeringens försök att reglera de religiösa skolorna när det gäller deras läroplaner och deras finansiering.

– Vi kommer inte att tillåta regeringen att blanda sig i våra affärer, i synnerhet när det gäller läroplanen, eftersom det vi lär ut är Guds ord och gudomlig kunskap, säger **Maulana Syedul Arfeen** som arbetar vid en religiös skola i staden Peshawar.

Enligt regeringens siffror finns det 11 000 madrasas med mellan 1,5 och 1,8 miljoner studenter i Pakistan. En undersökning från Institute of Policy Studies vi-

sar att 20 procent av madrasas-studenterna inte har någon tolerans för andra religiösa grupper. På frågan "vad är kvinnors rättigheter och på vilket sätt skiljer de sig från mäns rättigheter?" svarade 45 procent av studenterna att kvinnor är mindre värda än män. 14 procent sa att de borde vara underordnade män. Undersökningen visar också att 44 procent av madrasas-studenterna anser att kabel-TV, satellit-TV och Internet leder till mer omoral och oanständighet.

Förra året presenterade regeringen en rad förslag på åtgärder för att kontrollera de religiösa skolorna. Den viktigaste var förordningen om frivillig registrering och reglering. Men den avvisades av prästerskapet och av olika förbund för madrasas.

Muddassir Rizvi/IPS

SIDA VID SIDA

– bräcklig sämja mellan hinduer och muslimer

De allra flesta hinduer och muslimer i Indien lever i god sämja med varandra. Det normala är ett strävsamt och fridfullt vardagsliv i vilket de två religiösa grupperna lever sida vid sida utan några särskilda problem. Samtidigt finns under ytan en barriär mellan dem och en spänning, som ibland kan resultera i blodiga upplopp.

Kichha, den lilla staden som jag har besökt många gånger under årens lopp, har aldrig drabbats av våld mellan hinduer och muslimer. Men bara tio mil från Kichha, som ligger strax söder om Himalaya i delstaten Uttaranchal, finns större städer med en dyster historia av våldsamma kravaller.

Under mitt senaste besök i Kichha frågade jag grundligt ut några av mina hinduiska vänner om deras inställning till muslimer.

Jag tog dem till mitt rum en efter en och ställde en bandspelare på bordet. De var alla vana vid situationen för jag hade tidigare frågat ut dem om många andra ämnen och har senare frågat dem om ytterligare några.

Mina sympatiska vänner svarade uppriktigt och de berättade alla i stort sett samma sak. De gav uttryck åt en kompakt och samstämmig misstro mot muslimer, som jag tror är djupt förankrad bland hinduer. Skälen till denna misstro är många och så tätt sammanvävda att de egentligen är omöjliga att skilja från varandra, men kanske kan kast, religion och historia sättas främst.

Kast är ett centralt begrepp för mina hinduiska vänner, med vilket de delar in både sig själva och utomstående grupper.

Muslimer betraktar de som en lågt stående kast, och eftersom låga kaster anses orena behandlar de muslimer på samma sätt som de behandlar låga hinduiska kaster. De undviker närmare kontakt och diskriminerar dem på många sätt, till exempel genom att vägra äta i deras sällskap.

Till saken hör att muslimerna i Indien under så lång tid har levt bland en hinduisk majoritet att de har påverkats av den och, tvärt emot vad deras religion föreskriver, skapat sitt eget, parallella kastsystem. Men det tar mina vänner ingen hänsyn till utan betraktar dem alla som en enda, lågt stående muslimkast:

– Vi känner en motvilja mot muslimer eftersom de äter buffelkött och kokött. Om vi skulle äta tillsammans med dem skulle de kunna lura oss genom att blanda sådant kött i maten. De är ju människor de också, men vi håller oss på avstånd från dem och saknar tillit till dem. De tillhör olika kaster, men alla har samma levnads-sätt och i deras hem finns samma underliga lukt, som kommer av det kött de tillagar. Därför är alla deras kaster lika låga.

– Det är en fråga om kast, en känsla av orenhet och oberörbarhet. Muslimer äter kött av vattenbuffel och tillhör en låg kast. Vi vill inte äta eller dricka i deras sällskap eftersom det skulle förstöra vår heder. Särskilt traditionella hinduer och brahmaner har den uppfattningen, och de accepterar inte ens ett glas vatten från en muslims hand. Visst kan hinduer umgås med muslimer, men någon nära relation blir det inte och äktenskap är inte möjliga.

Skillnaden mellan de två religionerna kommer tydligt till uttryck i attityden till kon:

– Muslimer slaktar och äter kor, medan vi tillber henne, och det är den främsta orsaken till fiendskapen mellan oss.

– Muslimer slaktar kor och äter köttet, medan vi hinduer betraktar kon som en moder och gudinna. I min by tillåter vi inte muslimerna att bygga en moské eftersom de har för vana att begrava en levande ko i marken innan de påbörjar bygget. Det är en stor synd att göra så och därför hatar vi muslimer och förbjuder dem att bygga en moské.

Att muslimer med början på 1000-talet erövrade delar av Indien och styrde stora delar av landet fram till den engelska koloniseringen har satt sina spår:

– Muslimerna styrde Indien under en lång period. De ruinerade landet, stal och plundrade. De införde dåliga sedvänjor, förstörde den hinduiska tron, åt buffelkött och våldtog hin-

duiska kvinnor. De torterade hinduerna och tvångsomvände dem. Därför finns ett hat mot dem.

– Den muslimske härskaren Aurangajeb, har jag hört, åt inte frukost förrän han hade tvångsomvänt en hel massa hinduer. Muslimerna ser honom som en hjälte, men det gör inte vi.

Efter Indiens och Pakistans självständighet har de två länderna varit oförsonliga fiender och utkämpat tre krig, vilket har fått till följd att muslimerna i Indien betraktas som femtekolonnare:

– Indien och Pakistan är varandras fiender, men de muslimer som bor här räknar en seger för Pakistan som sin seger. Det borde ju vara så att

Möte i mazaren

Det vanliga är att hinduer och muslimer utövar sina religioner avskilda från varandra, men i en mazar kan de ändå be sida vid sida. En mazar är en muslimsk helgedom som också besöks av hinduer eftersom de anser att en gudomlig kraft har sin hemvist där. Det finns stora och berömda

mazar med tiotusentals besökare. En hindu som besöker en mazar går till väga på samma sätt som när han besöker ett tempel. Han ställer fram sin *prasad*, en liten offergåva och framför sin bön om hälsa, lycka och framgång. Den gudomliga kraften anses lyssna på bönen och ta en liten smakbit av gåvan eller åtminstone känna vällukten från den. När besökaren åker hem

tar han offergåvan med sig tillbaka och delar ut den till släktingar, grannar och barn. Det han då delar ut är inte vilken sötsak som helst utan "resterna" från gudomens måltid. Matrester kallas *juthan* på hindi. Det finns regler för vem som kan äta vems, men gudomens matrester, *prasad*, anses välsignelsebringande för alla.

det land de är födda i och lever i borde de betrakta som sitt, men så är inte fallet med muslimer.

– Under kriget i Kargil i Kashmir stödde muslimerna den pakistanska sidan. Enligt min uppfattning tar

nästan alla muslimer Pakistans parti. De visar det inte öppet men i sitt inre betraktar de Pakistan som sitt hemland och håller en kontakt med det landet.

FORTS.

När Indien och Pakistan spelar cricket finns samma misstanke:

– Om Pakistan besegrar Indien i cricket så är muslimerna glada men aktar sig noga för att öppet visa sin glädje.

– När cricket spelas så håller muslimerna på Pakistan. De döljer saken, men i sina hjärtan känner de så. Min granne, som är muslim, brukar säga att han inte intresserar sig för cricket, men när jag gick hem till honom en gång lyssnade han på en match som Pakistan spelade. När han fick se mig komma stängde han snabbt av radion.

Muslimerna betraktas som aggressiva och välbevånade:

– Muslimer är våldsamma. De börjar bråka och slåss av minsta anledning.

– I snart sagt varje muslimskt hem finns knivar och svärd, bomber och gevär, och de är ständigt redo att använda dem. Bland hinduer däremot är det sällsynt med vapen. De är fridsamma och barmhärtiga. En muslim kan mycket väl mörda en hinduisk vän som under ett upplopp söker

skydd hos honom, men för en hindu vore det emot hans religion att mörda en muslimsk vän.

Muslimerna sägs hålla ihop inbördes:

– Det finns en enighet mellan muslimer, som saknas bland hinduer, och den saken oroar oss. Visserligen är även de splittrade i kaster men de äter tillsammans utan hänsyn till kast och vid behov stöder de varandra.

– Om det uppstår bråk mellan en hindu och en muslim så tar andra muslimer muslimens parti, medan hinduer, som också samlas på platsen, försöker reda ut vem som bär skulden till bråket.

Muslimerna anses inte bara abstrakt och rituellt orena utan också konkret smutsiga:

– Muslimer lever i smuts. De tvättar sig inte ordentligt efter att ha varit på toaletten.

– Hinduer anser att muslimer är smutsiga. Det sägs att de inte tvättar sig efter att de har varit på toaletten, men det stämmer inte. När de ska be och har pissat är de tvärtom mycket noga med att göra sig rena.

Det finns en farhåga att muslimerna ge-

nom att föda många barn kommer att ta över landet, och kopplad till den farhågan finns en starkt överdriven bild av hur stor andel av befolkningen som redan nu är muslimsk och med vilken hastighet den andelen växer. I Indien är andelen muslimer 12 procent och den har ökat med två procent på trettio år:

– Indien är ett fattigt land eftersom muslimerna föder så många barn. Det finns en risk att de till slut kommer att få majoritet och ta över landet. Redan nu är 30 procent muslimer och andelen ökar snabbt.

– Om de hör ordet barnbegränsning så säger de att barn är guds gåva. Även om de är fattiga och har många barn så fortsätter de. Sina femåringar sätter de i arbete; deras barn lever i smuts.

I Indien sägs muslimer ha särskilda förmåner, medan motsatsen sägs gälla för hinduer i Pakistan:

– Vår regering ger muslimer särskilda rättigheter.

– I Indien har muslimer fulla rättigheter men i Pakistan har hinduer inte det. Här finns moskéer, men i Pakistan tillåts inga tempel och hinduerna kallas för indiska hundar.

Mutor och tjuvfiske

Den lilla staden Kichha har genomgått en mycket snabb utveckling på snart sagt alla områden under de senaste årtiondena och levnadsstandarden har stigit rejält för de allra flesta. Men allt är inte gott och väl. Till bilden hör också att polisen är kriminell, att alla myndigheter är korrupta och att politiken sjunkit till en så låg nivå att en tjuvfiskare utses till fiskeriminister.

Den utan tvekan mäktigaste ledaren i trakten av Kichha heter **Prem Prakash Singh**. Sin ursprungliga bas

har han i ett samhälle strax intill som heter Shakti Farm. Sedan tjugofem år tillbaka har jag hört detaljerade berättelser om Prem Prakaschs brutala metoder för att tillskansa sig pengar, mark och inflytande. Särskilt har jag hört om hans hårdhänta och olagliga sätt att lägga under sig fiskerättigheterna i de stora stalliga dammarna i området.

Det var först sent jag fick reda på att Prem Prakash hade blivit politiker och att han mellan åren 1997 och 2002 rent av var minister i delstaten Uttar Pradesh med 150 miljoner invånare. Bland annat var han minister för fisket.

Det finns en föreställning att muslimer gör det mesta bakvänt och paradexemplet är den lagg på vilken bröd bakas:

– *Muslimerna gör allt tvärtom jämfört med hur vi gör. Hinduerna lägger laggen med den buktande sidan nedåt, medan muslimer lägger den tvärtom.*

– *Muslimer gör saker bakvänt. Laggen lägger de upp och ner. När de tvättar händerna innan de ber böner håller de dem uppåt, inte nedåt. Och de tvättar fötterna innan de tvättar underbenen. Ansiktet tvättar de också bakvänt, men de gurglar sig på ett riktigt sätt.*

De sammanlagt åtta personer som jag frågade ut hade alla i stort sett samma syn på muslimer. Bland dem fanns äldre och yngre, män och kvinnor; deras utbildningsnivå var genomgående låg.

En skillnad mellan dem, som jag ändå kunde märka, var att två av dem, som bodde i byar och bara tillfälligt befann sig i Kichha, hade en särskilt negativ attityd. Förklaringen är troligen den att på samma sätt som diskrimineringen av låga hinduiska kaster är starkare i byarna än i städerna, på samma sätt är även diskrimineringen av muslimer starkare där.

Tillhör höga kaster

De intervjuade tillhör nästan alla höga kaster. Kanske är lägre hinduiska kaster mindre nedlåtande gentemot muslimer? Kanske är tvärtom de lägsta hinduiska kasterna mer aggressiva i en kamp för att undkomma samhällsstegens jumboplats?

Att hinduer betraktar muslimer som en kast kan tyckas märkligt ur ett svenskt perspektiv, men förklaringen är enkel. Ordet kast, som har ett portugisiskt ursprung, motsvaras på hindi av ordet *jati*, som har en betydligt vidare innebörd och används för att klassificera både människor och djur. *Jati* betyder i grunden födelse och tillhörighet bestämd av födelse, till exempel släkte, art, kast, stam och ras.

Själv räknas jag i Kichha till *angrez jati*,

ti, vilket betyder den engelska kasten, eller kanske bättre, den vita rasen.

Efter att ha utforskat mina hinduiska vänners föreställningar om muslimer, vilket var lätt gjort, försökte jag också få fram den motsatta bilden, men den uppgiften gick jag bet på.

De muslimer jag frågade om saken uttryckte inte några generella omdömen eller antipatier utan försäkrade tvärtom ihärdigt att de levde i kärleksfull harmoni med sina hinduiska bröder och systrar.

De svaren litar jag inte på. Det finns ingen anledning att tro att muslimer är mindre fördomsfulla än hinduer. Dessutom föreställer jag mig att muslimerna inom sig starkt reagerar mot diskrimineringen av dem och mot föreställningen att de är lågt stående, orena, lömska, våldsamma och landsförrädiska.

Inga muslimska vänner

Att jag misslyckades med att fånga upp den muslimska sidans attityder beror nog på att jag inte har några vänner bland muslimerna i Kichha, och att de bara vågar uttrycka sina inre tankar om den hinduiska majoriteten för dem som de helt litar på.

Mitt försök att med bandspelare fråga ut dem om en så pass känslig sak i mitt rum hos en hinduisk familj var dömt att gå fel, och inte heller senare, när jag försökte på andra sätt, lyckades jag tränga bakom det tomma pratet om ömsesidig kärlek och respekt. Mitt misslyckande belyser kanske ändå muslimernas utsatta läge.

Förhållandet mellan hinduer och muslimer i Indien är ett allvarligt hot mot landets framtid. En negativ utveckling skulle kunna resultera i enorma massakrer och gigantiska flyktingskaror eftersom 120 miljoner muslimer lever i landet.

Relationen mellan Indien och Pakistan, den internationella terrorismen och kriget mot den skulle kunna påverka, eller påverkas av, en sådan utveckling.

En brännpunkt är staden Ayodhya fyrtio mil från Kichha. Där rev en hinduisk mobb för drygt tio år sedan en femhundraårig moské med avsikt att på just den platsen bygga ett tempel. Den hinduiska sidan hävdar nämligen att det var just där som den

hinduiska guden Ram föddes och att det fanns ett tempel på platsen innan moskén byggdes. Något tempel har ännu inte byggts och striden är inte avgjord.

Något år innan moskén revs blev jag vittne till hur en stor grupp orangeklädda pilgrimer avreste med tåg från Kichha mot Ayodhya. När de inte fort nog släpptes ombord på tåget slog de sönder fönsterrutorna på vagnarna. Deras aggressivitet skrämde mig och jag skyndade mig iväg från järnvägsstationen. För de muslimska passagerarna på tåget måste resan ha blivit en mardröm.

Såg mellan fingrarna

Ett liknande tåg med militanta pilgrimer på hemväg från Ayodhya överfölls i februari 2002 av en muslimsk mobb i delstaten Gujarat. Närmare sextio pilgrimer mördades och som en direkt följd av den händelsen dödades fler än tusen muslimer i delstaten under bestialiska upplopp som pågick i flera veckor. Gujarat styrdes av det hindu-nationalistiska partiet BJP, och myndigheterna i delstaten såg mellan fingrarna på vad som pågick eller hjälpte de hinduiska pöbelhoparna att bränna, våldta och mörda. Höga företrädare för partiet gjorde en rad obehagliga uttalanden, och Indiens vice premiärminister från samma parti hade mage att berömma delstatens chefsminister för hans sätt att hantera situationen.

I december samma år hölls val i delstaten. BJP, som under de närmast föregående åren visat vikande valresultat, kunde nu bärga den politiska vinsten av det utdragna blodbadet på muslimer genom att ta hem 70 procent av platserna i delstatens parlament. Bäst lyckades partiet där upploppen varit värst.

Konflikten i Ayodhya har i hög grad påverkat det politiska klimatet i Indien, och BJP, det för närvarande ledande partiet i landet, har nått sin ställning mycket just beroende på sin hätska agitation i denna fråga. Spänningen från Ayodhya är kännbar även i Kichha och mina vänner där stöder tempelbygget, samtidigt som de ger uttryck åt en kraftig misstro mot landets politiker, som de säger av egen vinning underblåser motsättningarna.

Det finns också goda tecken. På samma sätt som barriärerna mellan olika hinduiska kaster i Kichha i viss mån har minskat som ett resultat av till exempel skolundervisning och moderna idéer, på samma sätt har också hinduer och muslimer kommit varandra närmare. I städer som är större än Kichha har den utvecklingen gått längre, men i byarna, där närmare tre fjärdedelar av befolkningen bor, har den knappt startat.

Möt Manju, Parvati, Bebi, Saksena och Raju

VÄND!

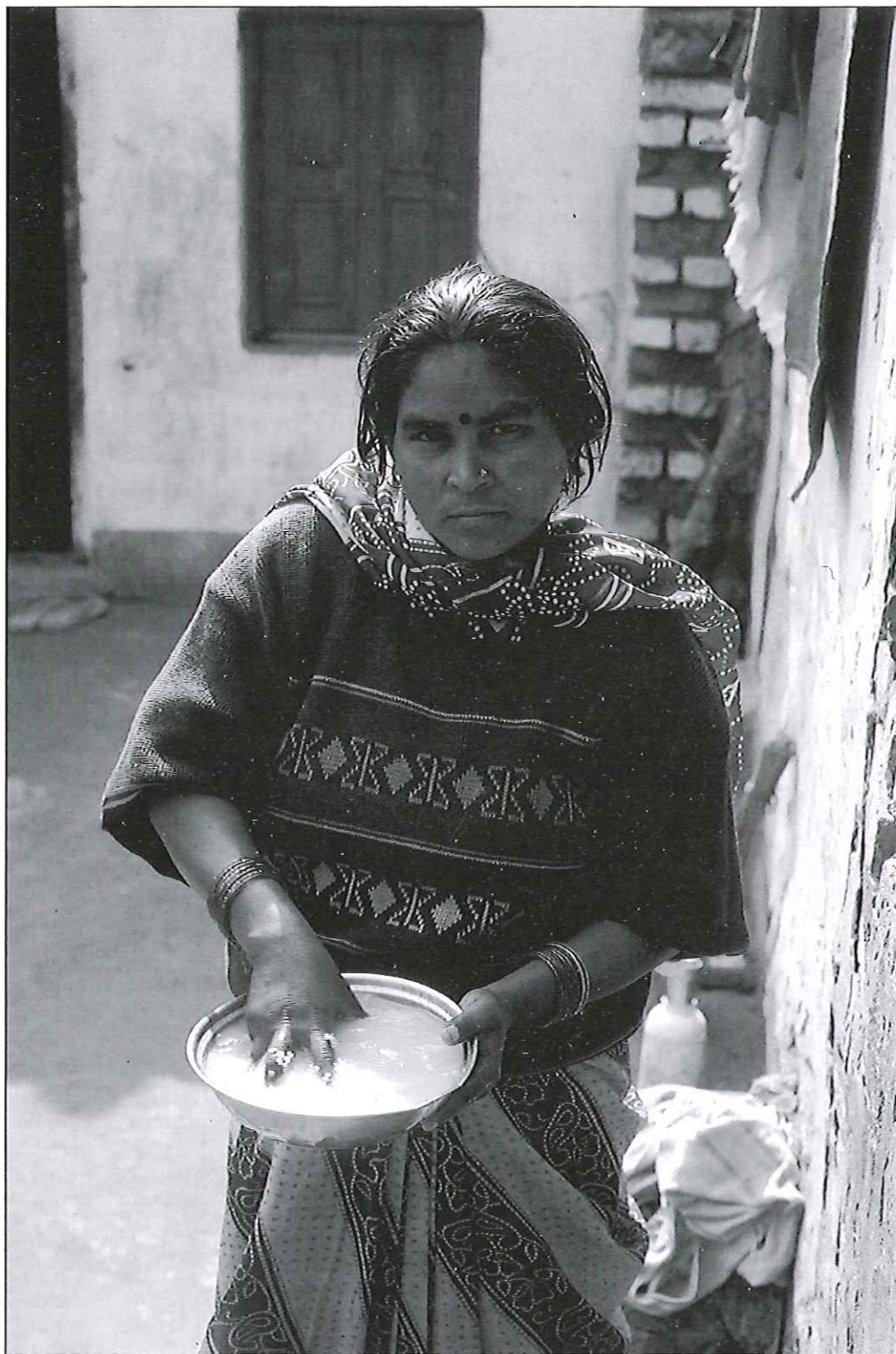
Manju är en av de intervjuade – en femtioårig, kärleksfull fyrbarnsmor som har en liten affär. Manju berättade för mig att när hon och hela hennes familj vid ett tillfälle blev inbjudna till ett bröllop hos en muslimsk grannfamilj så började hennes mamma att gråta och protestera, eftersom hon omöjligt kunde tänka sig att gå dit. Manju förklarade för sin mamma att de hinduiska gästerna skulle äta separat och serveras mat som hade tillagats av hinduiska kockar – det är så saken brukar ordnas – men Manjus mamma gav sig inte. Hon stannade hemma medan de andra i familjen, trots hennes protester, gick på bröllopet.

Manju gör kanske inte alltid som hennes mamma säger men följer noga samhällets oskrivna regler och har lärt sina barn att också göra det. När hennes son **Kamal** var tolv år berättade han till exempel för mig att om en muslimsk klasskamrat ville bjuda honom på godis så var han förbjuden att ta emot det – än mer förbjuden var han om kamratens mamma hade tillagat godsaken – men det fanns ändå en utväg: Om Kamal och hans muslimska klasskamrat begav sig till en godisbutik så kunde ju Kamal ta emot sötsaken direkt ur butiksägarens hand.

Nu är Kamal vuxen och reparerar dieselpumpar på en verkstad i New Delhi. En del av lönen skickar han till sin mamma, som har blivit änka. I Delhi hyr Kamal ett mycket litet rum tillsammans med två kamrater från Kichha och lagar sin mat med dem. De är muslimer bägge två. Manju ogillar i hög grad sin sons sätt att leva men kan inte göra något åt saken.

Så Kamals mormor vägrar helt att ha något att göra med muslimer, hans mamma kan äta på ett muslimskt bröllop om maten lagas av hinduiska kockar, medan Kamal lagar sin mat tillsammans med sina två muslimska vänner och äter tillsammans med dem.

Men det handlar ändå inte om en skillnad mellan generationerna utan om skillnaden mellan byar, små städer och stora städer. Kamal hade en jämnårig kusin som nu är död. Hon hette Bebi och bodde i en by. Bebi var van vid en stenhård diskriminering av både muslimer och låga hinduiska kaster och på besök i Kichha förvånades hon över att allt var så annorlunda där, medan Kamal, med sitt storstadsperspektiv, tvärtom tycker att tänkesätten i hans hemstad Kichha är väldigt efterblivna.

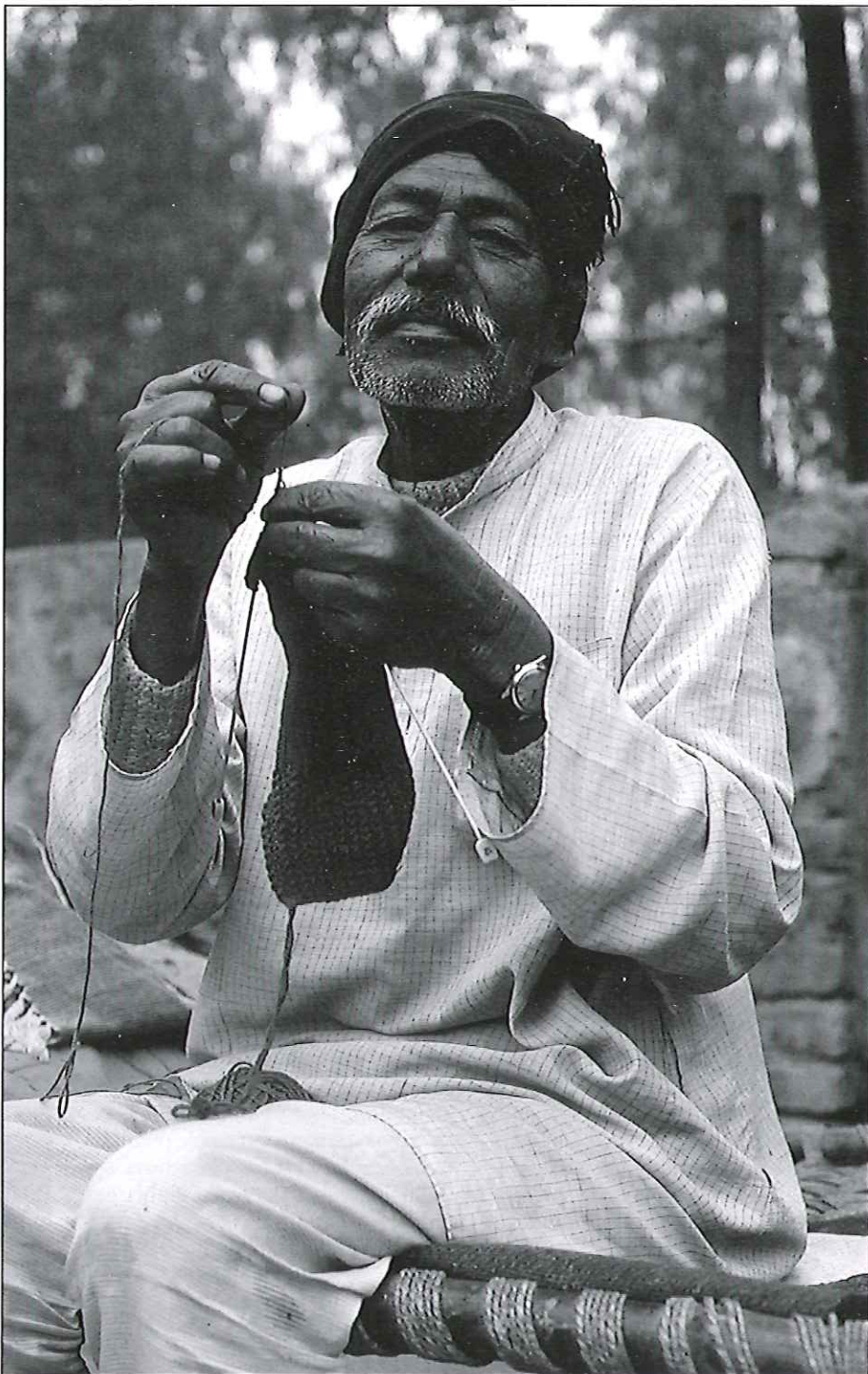

Noggrannt åtskilda kastruller

Parvati bor med sin man och sex barn i ett rum på femton kvadratmeter. Hon har ytterligare ett rum vägg i vägg, men det hyr hon ut av ekonomiska skäl. Helst hade hon velat hyra ut till en hinduisk familj, men hon blev tvungen att nöja sig med en muslimsk.

Sina muslimska hyresgäster betraktar Parvati som av låg och oren kast, och hon säger att de är överens med henne om att det förhåller sig så. Parvati låter dem inte komma in i det rum hon själv bor i och misstänker att de i sitt rum i smyg tillreder kött av vattenbuffel, trots att de

försäkrat att så inte är fallet. Parvati ser noga till att hennes mat och husgeråd är klart åtskilda från deras, och att till exempel inte de två familjernas kastruller hamnar in till varandra vid pumpen inför disken. Kanske kan man ändå säga att det är ett framsteg att Parvati hyr ut till en muslimsk familj. För tio, tjugو år sedan hade det nog inte varit möjligt. När jag säger till Parvati att jag i mitt hemland tillhör latrintömmerkastan och frågar varför hon trots det låter mig komma in i sitt rum och bjuder på så underbara frukostar – nygräddade bröd med inbakat potatismos och te med fet mjölk och ingefära – skrattar hon förtjust i förhoppningen att jag skämtar med henne.

Började sälja illegal sprit

Saksena är en förhållandevis vidsynt och tolerant man men hans inställning till muslimer är den vanliga.

Saksena har varit med om en hel del i sitt liv. Allt han gjort har väl inte varit så lämpligt och hans läge har flera gånger varit prekärt, men trots fattigdom och elände har han ändå behållit sin stolthet.

När Saksena på äldre dagar fick svårt att försörja sig började han sälja illegal sprit som tillverkas av en låg kast bland sikherna som heter *rai-sikher*, och som har ett nära samarbete med den lokala polisen. När

Saksena blev ännu äldre blev det tungt för honom att känka på spritdunkar och sist jag träffade honom gav han privatundervisning åt små, söta skolbarn, samtidigt som han sålde opium till förhärdade missbrukare.

Nu har Saksena blivit ännu äldre och är mycket svag. Han ligger mest i sin säng i sin usla hydda där också hans yngsta dotter bor med sitt lilla barn. Hon blev änka innan hon hade fött det. Saksena skrev i ett brev att den senaste vintern hade varit mycket svår för honom eftersom det hade varit så kallt. Den råa dimman hade legat tät och solen hade inte syns på nästan en månad.

Kalle Kjellman, text och foto

Självlklar diskriminering

Bebi saknade all utbildning, visste ingenting om världen och levde i en "avlägsen" by. Där praktiseras oberörbarhet och där är en sträng diskriminering av muslimer och låga hinduiska kaster en självklarhet, vilket Bebi tyckte var helt rätt och riktigt.

När till exempel en hantverkare av den låga *camar*-kasten gjorde arbeten i Bebis hem och behövde något att dricka hade Bebi en särskild kopp för det ändamålet, en kontstött, gammal mugg, som hon förvarade utomhus. När hantverkaren hade druckit sitt vatten diskade Bebi koppen, renade den ytterligare med glöd från sin spis och ställde sedan undan den igen.

Bebi hade två stora problem i sitt liv. Det ena var att benvävnaden i hennes armar på tre ställen var angripen av infektioner, och att sårvätska med små, små benflisor i sju år sipprade ut från tre djupa sår på hennes armar. Bebis andra problem var att hennes man misshandlade henne, ofta just av den anledningen att hon på grund av sin sjukdom inte klarade att till exempel knäda deg och bära vattenhinkar. Jag ordnade en medicinsk behandling åt Bebi och efter att ha tagit antibiotika i ett år blev hon fri från sin sjukdom. Ytterligare ett år senare hängde hon sig efter att hennes man än en gång hade hänat och slagit henne.

Antimuslim med muslimsk lärare

Raju tillsammans med sin muslimska lärare i harmonium. Att tolka bilden som att Rajus förhållande till muslimer är harmoniskt vore felaktigt. I själva verket är han uttalat antimuslimsk.

Raju hade en gång en liten verkstad men fick så cancer i ett knä. Det slutade med att han blev tvungen att sälja verkstaden och låta amputera sitt ena ben. Den amputationen är den enda hjälp den indiska staten har givit honom. I teorin finns visserligen en minimal pension för handikappade och även en viss annan hjälp att få, men korruption och otaliga andra hinder ligger i vägen.

Raju har offrat mycket tid och kraft åt att på sitt enda ben springa efter tjänstemän och politiker för att söka hjälp — han har rent av uppsökt **Maneka Gandhi** på hennes ministerium i Delhi — men utan resultat. Nu har han givit upp alla försök att söka hjälp från överheten. Det borde han ha slutat med långt tidigare, tycker hans fru.

Raju har fem barn och arbetar några nätter varje månad som cykelvakt framför sockerbruket i Kichha, men den inkomsten räcker inte långt.

Den indiska demokratin mår dåligt

Kolkata 26 oktober 2003

Delstaterna Rajasthan, Madhya Pradesh och Chhattisgarh samt huvudstadsregionen Delhi går till val den 1 december 2003. Valutgången kommer oroligt att studeras av det politiska Indien, för hur det går i dessa stater i Indiens hjärta med 72 parlamentsplatser (av 543) kommer sannolikt att ge signaler också om hur det kommer att gå i det nationella parlamentsvalet som är planerat hållas nästa höst.

Resultaten spelar särskilt stor roll för hur det styrande Bharatiya Janata Party (BJP) ska utforma sin valstrategi. Teoretiskt finns flera möjliga sätt som partierna och blocken kan komma att formera sig efter. Ett alternativ är att BJP väljer att söka uppnå egen majoritet och helhjärtat satsa på sitt egentliga program och förpassa allianspartierna till en mera undanskymd position. Men BJP kan också välja att, till skillnad mot 1998 då den Nationella Demokratiska Alliansen (NDA) bildades först efter valet, från början kämpa som företrädare för en bred valallians med ett urvattnat gemensamt program.

Beträffande kongresspartiet under **Sonia Gandhis** ledarskap har detta fortfarande inte tagit ställning till tillrädligheten i och möjligheterna att utveckla tanken på att bilda en koalition med lämpliga element, om man nu räknar bort det redan existerande samförståndet med Laloo Yadav i Bihar och det kvalificerade stöd man möjligen kan förvänta sig från kommunistpartierna CPI och CPI(M). En fjärde och sista möjlighet är att det kan växa fram en smärre tredje politisk kraft som kan utmana såväl BJP:s som kongresspartiets maktanspråk.

Vill samla alla daliter

Upplösningen av koalitionsregeringen mellan Bahujan Samaj Party (BSP) och BJP i Uttar Pradesh, samt BSP-ledaren **Mayawatis** strävanden att samla alla daliter bakom sig och förvandla denna grupp till en enad och balanserad kraft i Indiens hindispråkiga områden kan komma att spela en avgörande roll för hur regeringsbildningen kommer att utfalla efter nästa parlamentsval.

I denna allmänna huggsexa kommer också förmodligen en del förbrukade men ännu ärolystna figurer från det förflutna, såsom de före detta premiärministrarna **Chandrasekhar** och **H D Deve Gowda**, att skaffa sig nytt fotfäste i politiken. En jämförelsevis betydelsefullare roll i den så kallade Tredje kraften kommer emellertid att vara reserverad för den ännu tveksam-

me maratha-hövdingen, och tillika ledaren för Nationalist Congress Party (NCP), **Sharad Pawar**. Hans främsta valfråga har hittills varit att söka stoppa den "utlandsfödda" **Sonia Gandhi** från att nå premiärministerposten, som underförstått skulle hindra uppfyllandet av hans egna ambitioner i samma riktning.

Ännu en viktig faktor i den nationella maktbalansen står **Mulayam Singh Yadav** och hans **Samajvadi Party (SP)** för. Partiet lyckades ta över makten efter **Mayawati** i Uttar Pradesh, en delstat som ensam skickar 80 ledamöter till Lok Sabha. **Mulayams** maktövertagande den här gången uppnåddes genom att öppet ingå kompanjonskap med delstatens mäktiga rajput-lobby – BJP:s främsta sociala bas – och med tyst medgivande från delstatsguvernören, en RSS-veteran, liksom toppskiktet inom RSS/BJP.

Mulayam, som i flera år varit nära allierad med vänstern och nära vän med toppledaren i CPI(M) har nu öppet deklarerat att han är beredd att sluta upp vid BJP:s sida, vilket innebär att man måste bortse från partiets egentliga drivkrafter och dess dolda program, bara partiet utåt avhåller sig från att föra fram vissa av sina favoritkrav.

Farsartad upprepning

De första skottsalvorna som förebådar den kommande valkampen avlossades genom ombud, i en konfrontation mellan **Vishwa Hindu Parishad** och **Mulayams Samajvadi-regering** dagarna omkring den 17 oktober. På sitt sätt kom historien att upprepa sig men lyckligtvis på ett förhållandevis farsartat vis båda gångerna.

Händelserna kring **Ayodhya** (se även nästa uppslag) den 17 oktober hade betecknats bli en upprepning av det som hände i mars 2002 när horder av **Ram sevaks** landsattes i **Ayodhya** i avsikt att med våld lägga grundstenen till ett nytt tempel på den omstridda marken. Detta gick om intet, trots att en ledande hinduisk abbot (*mahant*) inledde en fasta som påstods skulle vara intill döden, och den tama upplösningen då blev att en symbolisk grundsten överlämnades till en lägre tjänsteman i premiärministrarnas sekretariat.

Den här gången försökte på ett liknande sätt aggressiva saffransklädda folkmassor ta sig fram till den förbjudna platsen, hotande med att man tänkte strunta i officiella restriktioner.

Men genom att i förebyggande syfte arresterade de tre högsta VHP-ledarna och utöva ett inte obetydligt polisbatongsvåld mot de trotsiga skarorna, åtföljt av skott i luften, upplöstes snart den invaderande mobben,

även om den hann med en hel del skadegörelse dessförinnan. De arresterade ledarna släpptes därefter naturligtvis nästan omgående, och därmed kunde **Mulayam Singh** bevara och till och med stärka sin sekularistiska meriter till en förhållandevis låg kostnad.

Det nya som tillkommit är de subtila politiska undertoner som kan skönjas bakom de mästerdrag som **dramats** två huvudpersoner stod för; premiärminister **Vajpayee** beredd att tillgripa fjärrkontrollen, och chefsminister **Mulayam Singh** som direkt stod i rampljuset.

Det började med den utstuderade installationen av **Samajvadi-regeringen** i Lucknow. **Vajpayees** kortsiktiga motiv var trefaldiga; han ville sätta dalitkvinnan **Mayawati**, som satt sig på för höga hästar, på plats; han ville tukta de trotsiga och ostyriga VHP-översittarna genom att utnyttja sig av sekularisten **Mulayams** tjänster; och han hoppades få till stånd en överföring av det muslimska väljarstödet från **BSP** och kongresspartiet till **Mulayams** parti så att de 80 Lok Sabha-platserna i nästa val kan fördelas jämnt på **BJP** och **SP**. Något som skulle kunna undergräva kongresspartiets anspråk på att vara den främsta utmanaren på det nationella planet.

Samtidigt har på ett annat plan såväl **Vajpayee** som biträdande premiärministern **Advani** försökt bevara sin hindunationalistiska trovärdighet genom att offentligt mana **Mulayam** att inte agera för hårt gentemot VHP-horderna (fast ändå medvetna om att **Mulayam** för att säkra sitt maktinnehav inte heller kan agera alltför mildt). En ledande engelskspråkig dagstidning, *The Statesman* utgiven i Kolkata och New Delhi, har på ett välfunnet sätt ironiserat över dessa manövrer i följande rubrik: **BJP & Mulayam: Kämpande vänner eller vänskapliga fiender.**

Bromsade ambitioner

Den svaga puls och de stapplande försök till ideologiska omgrupperingar som förekommit på det nationella planet och som jag beskrivit tidigare tycks för tillfället ha stannat av. **Mulayam** har bromsat ambitionerna att närma sig kongresspartiet och har i stället nått en tyst överenskommelse om samförstånd med **BJP** och dess **thakur-lobby**.

De icke-hindutva-anstrukna partier

som ingår i NDA-alliansen tycks ha lagt sina sekularistiska samveten på hyllan för att i stället gå in för ännu en period av samexistens med hindufundamentalisterna i Sangh Parivar.

Som den sluga politiker Vajpayee är lämnar han novisen Sonia Gandhi på efterkälken i kampen om att inta en dominerande roll i Indiens styrande maktblock. Och inte ens den kommunistiske veteranpolitikern **Jyoti Basu** har förmått få sitt parti, CPI(M), att gå in för ett kvalificerat samarbete med kongresspartiet för att stå emot

Sangh Parivars anspråk på att säkra förnyat maktinnehav i landet.

Hälsotillståndet för den indiska demokratin är faktiskt sämre än vad symptomen jag nämnt hittills antyder.

Domstolsväsendet som i åratals företrätt en så kallad pro-aktiv roll och därmed vunnit beröm för sina domar i mål rörande mänskliga rättigheter och liknande, har också kommit att långsamt underminera demokratiska strävanden i samhället.

Två aktuella fall illustrerar detta. Först kom en dom från Högsta domstolen som

upphäver strejkrätten, något som inte ens den koloniala brittiska administrationen försökte sig på.

Högsta domstolens sociala preferenser framträder klart i dess rekommendationer att i ett läge av arbetsmarknadskonflikt ska de anställda försöka vinna sina arbetsgivares hjärtan genom trofast, flitigt och dugligt arbete.

I ett annat domstolsutslag nyligen införde hovrätten i Kolkata ett totalförbud mot massdemonstrationer i den centrala delen av staden under arbetstid på vardagar. Tidigare har hovrätten i Kerala förbjudit användandet av *bandhs*, en protestform där alla institutioner stängs och trafiken stoppas, och som populariserades av **M K Gandhi** på 1920-talet (när man demonstrerade emot besöket av den helvita Simon-kommissionen, med uppdrag att rekommendera konstitutionella reformer i landet).

Rättsskydd upphävs

Än mer ödesbådande är rekommendationerna från Malimath-kommittén, som unionsregeringen tillsatt för att i grunden förändra det juridiska systemet.

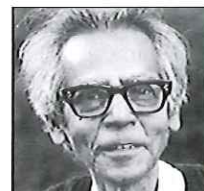
Kommittén har föreslagit en total omkastning av det nuvarande systemets rättegångsordning, som kommer att upphäva en stor del av det skydd som i dag erbjuder garantier mot exekutivt godtycke och även våld i häktet. Kommitténs sociala partiskhet uttrycks genom vad som lämnas utanför respektive vad som beymyndigas. Särskilt gäller detta att man över huvud taget inte nämner de problem som daliter, *adivasis* (stamfolk) och minoritetsgrupper ställs inför i mötet med rättvisan.

Det skulle dock vara alltför lättvindigt att inbilla sig att de allt starkare nykonservativa krafterna inom domstolsväsendet kommer att vinna en walk-overseger. På gräsrotsnivå har den samlade fackföreningsrörelsen i Indien, inklusive den BJP-anknutna Bharatiya Majdur Sangh (BMS), dragit i gång en omfattande kampanj som kräver att Högsta domstolens dom som förbjuder strejkrätten ska ändras.

Till och med regeringens högsta juridiska tjänsteman, Attorney-General of India, har protesterat mot domstolsutslaget. Och i fallet med Kalimath-kommittén har vid sidan om demokratiska medborgare också en före detta Chief Justice of India anslutit sig till kritiken mot kommitténs rekommendationer.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

VHP, Världshindurådets ledare Ashok Singhal, greps – och släpptes nästan omedelbart – under oroligheterna i Ayodhya.

Tusentals aktivister greps i Ayodhya

Tusentals anhängare till en hindunationalistisk grupp greps i slutet av oktober i den indiska delstaten Uttar Pradesh. De hade samlats i staden Ayodhya för att försöka bygga ett tempel på den plats där 1500-tals-moskén Babri låg ända tills den revs av hindunationalister för tio år sedan.

Polisen använde käckar och tårgasgranater för att skingra de aktivister som hade samlats i Ayodhya. Majoriteten av aktivisterna tillhör den hindunationalistiska organisationen VHP – Världshindurådet. VHP:s ledare Ashok Singhal var en av de som greps vid oroligheterna.

Delstatens chefsminister Mulayam Singh Yadav var noga med att inte upprepa samma misstag som han gjorde 1990 då han beordrade polisen att skjuta mot anhängare till VHP och det vid den tiden relativt obetydliga partiet BJP, sedan de gjort ett försök att riva Babri-moskén.

Den händelsen skapade ett bakslag som ledde till att Yadav förlorade makten i Uttar Pradesh till BJP.

Det var också inledningen till en politisk flodvåg av hindunationalism som förde BJP till regeringsmakten i landet och som ledde till att de hinduiska extremisterna till sist lyckades riva moskén i Ayodhya.

De hävdar att den var byggd av muslimska angripare på den plats där ett tempel till guden Rams ära tidigare låg.

Uppmanar Vajpayee att avgå

Men BJP har inte kunnat infria sitt löfte om att bygga ett nytt tempel på platsen, och det har lett till sprickor i det annars nära förhållandet mellan VHP och BJP. VHP har flera gånger uppmanat premiärministern Atal Bihari Vajpayee, som anses vara moderat, att avgå.

– Förtrycket mot *Ram bhakts* (de som tillber Ram) och gripandena skulle aldrig ha kunnat genomföras utan stöd från Vajpayee och BJP:s ledarskap, säger Surendra Jain, en av VHP:s ledare.

En annan av VHP:s ledare, Praveen Togadia, har tidigare hota med att våld-

samheter skulle kunna bryta ut i hela landet om Ram-anhängarna hindrades från att samlas vid den omtvistade platsen i Ayodhya. Han sa då att Vajpayee och Yadav skulle bli ansvariga om sådana våldsamheter bröt ut.

Yadavs strategi var att låta de troende slussas till platsen i bussar för att de skulle kunna be där, men inte samlas i tillräckligt stort antal för att ställa till bråk eller påbörja tempelbyggandet, något som många aktivister hade lovat att göra. Och Yadav fick stöd av den centrala BJP-regeringen som skickade militärpolis för att hålla ordning.

Alla gripna VHP-anhängare släpptes fria men Ashok Singhal uppmanade till generalstrejk i hela landet i protest mot polisens brutalitet.

Tempelfrågan har under de femton senaste åren rört upp känslorna inför varje val som har hållits i landet, och VHP hoppades kunna bidra till att den åter igen togs upp inför de delstatsval som hölls den första december. Då gick delstaterna Delhi, Rajasthan, Madhya Pradesh och Chattisgarh till val. Alla de staterna styrs av BJP:s ärkerival, kongresspartiet, och resultatet i delstatsvalen kan påverka resultatet i det landsomfattande val som planeras till september 2004.

Ranjit Devraj/IPS

Fotnot: Valutgången var inte klar då detta nummer färdigställdes. De preliminära valresultaten visade på framgångar för BJP:

Ny informationslag slår mot korrruptionen

För många av de närmare 14 miljoner invånarna i den indiska huvudstaden har tillgången till rent dricksvatten samt fungerande elektricitet och avlopp länge varit beroende av deras möjligheter att kunna muta tjänstemän. Men en ny folkrorelse har börjat utnyttja en lag för att förändra människors inställning till korrruptionen.

Rörelsen *Parivartan* (Förändring) har dragit nytta av den informationslag som antogs i delstaten Delhi för lite mer än ett år sedan. Rörelsen informerar människor om hur lagen kan utnyttjas för att lösa vardagliga problem.

Och många har överraskats av hur effektivt lagen varit när det gäller att få myndigheter att reagera.

Enligt *Parivartan*-aktivisten Arvind Kesriwal har människor i flera fall lyckats få fart på ärenden som legat i träda sedan lång tid tillbaka.

En av dessa är Ashok Gupta, som under flera år kämpade för att få el installerad i sitt hem i östra Delhi. Till slut gav han upp eftersom hans ärende låg långt ned i kön av grannar som också begärt att få el till sina hem.

Men efter att den nya informationslagen antagits kunde Gupta tillsammans med grannarna kräva att få reda på exakt vem som bar ansvaret för att deras ärenden hela tiden förhalades, och varför deras klagomål inte tagits på allvar av någon. Dessutom krävde man att få veta hur man skulle kunna driva fallen vidare.

– Det var nästan som att ha tryckt på en knapp. Tjänstemännen agerade mycket snabbt och det dröjde inte länge innan vi fått vår el utan att behöva muta någon.

En annan förundrad invånare berättar att tjänstemännen till och med ringde för att höra om de var nöjda med eltillgången och om de stött på några problem.

Liknande händelser har utspelat sig även i andra delar av staden.

Den mycket fattiga kvinnan Triveni förnekades plötsligt den ranson spannmål som hon genom ett särskilt program getts rätten till.

Det visade sig dock att det enda som krävdes för att hon skulle tilldelas sin ranson var ett krav på att få veta hur mycket spannmål utdelaren fått in respektive fördelat ut.

Myndigheter tvingas att svara

Santosh, en annan *Parivartan*-aktivist, säger att den nya lagen betyder mycket för människorna.

– Den har gett vanligt folk ny värdighet och respekt genom att de har rätt att kräva fram information.

Den nya lagen fungerar enligt *Parivartan*-aktivister så att myndighetspersoner tvingas svara på ansökningar inom angivna tidsramar. Annars kan frågan drivas till en kommission som hanterar allmänhetens klagomål – vilket tjänstemännen helst vill undvika. Liknande lagstiftning finns även i flera andra indiska delstater, men än så länge är den inte inskriven i den nationella lagstiftningen.

Samtidigt hotas lagens effektivitet av att allt fler allmänna tjänster på senare tid privatiserats. Och privata företag omfattas inte av lagen.

Bharat Dogra/IPS

"Indien är världens centrum"

Hindunationalister omtolkar hela världshistorien

Ariernas ursprungliga hemvist är Indien och därifrån reste de ut för att frälsa världen med allt från äldreomsorg till äggtoddy.

Det hävdar de så kallade indigenisterna som förkastar den västerländska historieskrivningen. Den vediska kulturen är världens äldsta, hävdas det i debatten som rymmer allt från djupt seriösa till rena tokstollar.

Året 5005 f. Kr blev många indier nyfikna på världen utanför Indien och red iväg för att utforska den. Dessa upptäcktsresanden bestod av präster och krigare som kallade sig själva arier eller "ädla." En grupp tog vägen till Babylonien där de byggde den första *zigguraten* (tempeltorn i terrasser). En annan besökte Egypten där en av dem, **Nilakantha**, gjorde ett sånt stort intryck att man nämnde floden Nil efter honom. En tredje grupp, ledd av två bröder, **Atal** och **Atula**, seglade uppför floden Volga till dagens Ryssland där de kom i kontakt med stammar som stenade ihjäl vilda hästar, åt köttet och klädde sig i hästhudar.

Trots att arierna blev upprörda över dessa barbariska vanor, stannade de hos stammarna ett tag och försökte lära dem civilisationens konst. Efter några år fortsatte arierna sina vandringar. Under en tid slog de ner sig i en skog i södra Tyskland. Infödingarna, imponerade av ariernas mörkare hy, gav skogen namnet Schwarzwald till deras ära.

Fortsatte till Finland

Arierna fortsatte till Finland, en resa som tog fyra år. I Finlands skogar lärde de känna finnarna, ett primitivt folk som jagade vilt med stenar och övergav sina gamla när de inte längre var till nytta. Arierna lärde de övergivna att odla marken och föda upp höns och snart producerade de ett överflöd av mat. När de undervisat klart om äldre-vård, åkerbruk och hönskötsel, drog sig arierna vidare mot dagens Sverige, där de tillbringade två år. Tyvärr finns inte så mycket information om deras uppehåll här.

Därefter seglade de över Östersjön till Litauen där de till sin glädje upptäckte att litauererna talade ett språk mycket likt deras eget, sanskrit. De lärde litauererna många konst, bland annat hur man rör till en äggtoddy. Sedan, när deras *mission civilisatrice* var fullbordad, tog de vediska arierna den långa vägen tillbaka till Indien.

Så läser man i *The Return of the Aryan*, en tegelstenroman på 988 sidor av **Bhagwan S. Gidwani**. Gidwani kallar sin bok en historisk roman och tackar i förordet åkerägaren **Jehangir Guzdar** som hjälpte honom frakta "berg av dokument och arkeologiska föremål från hela världen".

Det verkar som om dokumentationen fyllt flera lastbilar. Men Gidwani citerar inte ett enda dokument och diskuterar inte ett enda föremål från den digra lasten.

Gidwani är inte historiker utan före detta regeringstjänsteman och har haft en post i Förena Nationerna. Han är en av många

indier som håller på att göra om Indiens historia. Han föredrar att presentera de nya teorierna i romanform medan andra använder mer traditionella metoder. Alla har förkastat den västerländska akademiska historiebilden och målat upp en ny som gör Indien till världens centrum.

Vad vill man förändra?

Men innan vi diskuterar hur man håller på att skriva om Indiens historia, måste vi ta en titt det man vill förändra.

Allt började på 1770-talet när engelska Ostindienkompaniet skickade en domare, **William Jones**, till Calcutta. Jones var inte bara jurist utan även ett språkgeni som kunde latin, grekiska, hebreiska, arabiska, persiska, turkiska, gotiska och lärde sig kinesiska på sjöresan. Hans uppgift var att döma kompaniets nya hinduiska undersåtar enligt deras egna lagar och därför behövde han lära sig sanskrit.

Han anlät några brahmaner, började läsa sanskrit och gjorde snart en av 1700-talets viktigaste upptäckter. Jones lade märke till att namnet på den vediska guden **Dyaus Pitr** liknade latinska **Ju-piter** (dvs **Ju-fader**) och grekiska **Zeus** och skrev en artikel om det. Jones hade upptäckt den indo-europeiska språkfamiljen och grundade därmed den jämförande indo-europeisk språkvetenskapen. Han översatte flera sanskritverk till engelska bland annat **Kalidasas** drama *Shakuntala*, vilket gjorde sensation i Europa och prisades av **Goethe** som stal idéer från den för sitt mästerverk *Faust*.

Andra engelsmän lärde sig också sanskrit i Calcutta. En av dem, en viss **Alexander Hamilton**, råkade några år senare, 1795, befinna sig i revolutionens Paris då Frankrike och England var i krig med varandra. Engelsmannen Hamilton sattes i husarrest och eftersom han hade gott om tid, började han undervisa i sanskrit. En av hans elever, tysken **Friedrich Schlegel**, blev helt begejstrad av sanskritspråket och skrev *Über die Sprache und Weisheit der Inder* (= om indiernas språk och visdom). Schlegel trodde att tyska, latin och grekiska härstammade från sanskrit och att detta avspeglades i deras gemensamma språkrötter. Dessa menade han, var "organiska språk" som innehöll "livskraft" och "frön till tillväxt". Därutöver fanns de slaviska språken, Nordamerikas indian-språk och japanska (som utvecklades ur kinesiska) och som kallades "atomiserade språk" och påstods vara "utan djup". "Allting, absolut allting" skrev Schlegel, "kommer från Indien".

VÄND!

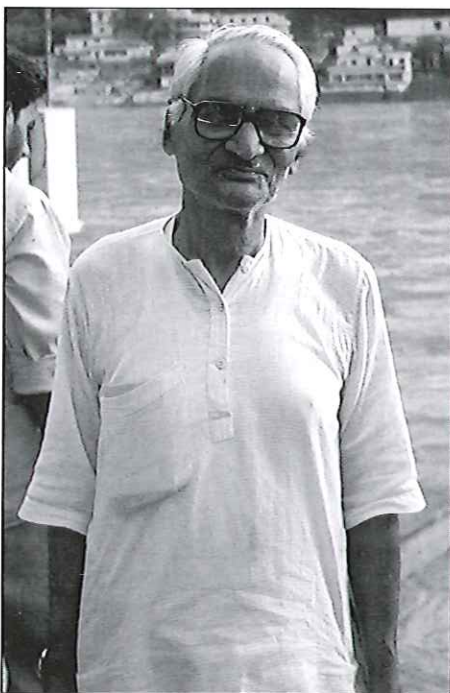

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Människor från södra Indien och norra Indien tillhör samma folk. Det hävdar indigenisterna och menar att hinduernas Indien aldrig varit språkligt eller etnografiskt delat. Ett land, ett folk.

FORTS.

1820 skrev en annan tysk, **Karl Ritter**, *Die Vorhalle des europäische Völkergeschichte* (= i farstun till de europeiska folkens historia) som beskriver hur indiska arméer, ledde av buddhistmunkar, koloniserade och civiliserade Europa.

Enligt honom hade indierna byggt pyramiderna och en indier som hette **Brahma** bosatt i Palestina, grundade den judiska religionen och blev omdöpt till Abraham i Bibeln. Hela Tyskland svärmade för sanskrit och Indien. "Alla, till och med djävulen själv, studerar sanskrit", klagade poeten **Heinrich Heine**.

Medan tyskarna, varav få någonsin sett en indier, svärmade för sanskrit och Indiens högutvecklade kultur, hade engelsmännen, som härskade över Indien, en mindre sympatisk bild av sina undersåtar. De vägrade acceptera indier som sina ariska bröder.

"Ohyfsade och degenererade"

En av kompaniets tjänstemän skrev i början av 1820-talet att han tyckte att indier var så "ohyfsade och även degenererade att man knappt kan tro att de någonsin hade varit högt civiliserade".

Lord Hastings, Indiens vicekonung, skrev 1814, att en hindu inte hade högre intellekt än en hund, elefant eller apa. Han rekommenderade sina landsmän att hålla distans till infödingarna: "Ingen inföding, hur hög hans ställning än må vara, borde kom-

ma närmare än en meter till en engelsman och varje gång en engelsman skakar hand med en *babu* (västerniserad indier) skakas det engelska imperiet i sina grundvalar".

Men tyskarna fortsatte. Tyska lingvister gjorde stora framsteg. 1816 skrev **Bopp** sin berömda jämförande indo-europeisk grammatik. Den i England bosatta tysken **Max Müller** publicerade Vedaskrifterna, de äldsta texterna på sanskrit, och hinduismens grundsten. Han också översatte Vedorna till engelska.

När den tyske lingvisten **Grassman** 1863 höll på att formulera sin ljudlag, som skulle förklara hur germanska språk utvecklades ur sanskrit, upptäckte han att någonting inte stämde. Det visade sig att även sanskrit hade utvecklats ur något tidigare språk. Sanskrit var inte moderspråket utan bara ett syskon till germanska, latin och grekiska.

Forskarna kom snart fram till slutsatsen att alla indo-europeiska språk härstammade från ett urspråk som döptes till det proto-indoeuropeiska.

Några decennier senare kom man fram till slutsatsen att proto-indoeuropeiska talades av nomadpastoralister på de eurasiska stäpperna i Sydryssland för cirka 6 000 år sedan. Detta folk tämjade vildhästen och uppfann lätta stridsvagnar som hade hjul försedda med ekrar. Dessa uppfinningar gav stäppfolket en militär överlägsenhet och de spred sig över Europa och Asien och lyckades etablera sig överallt mellan Skandinavien och Centralasien.

En grupp bosatte sig i Iran och nordvästra Indien. Max Müller räknade med att vedisk-talande stammar vandrade till området norr om Kaspiska havet och slog sig ner i dagens Punjab omkring 1800 f. Kr. och komponerade Rgveda, den äldsta Vedaskriften, omkring 1200 f. Kr.

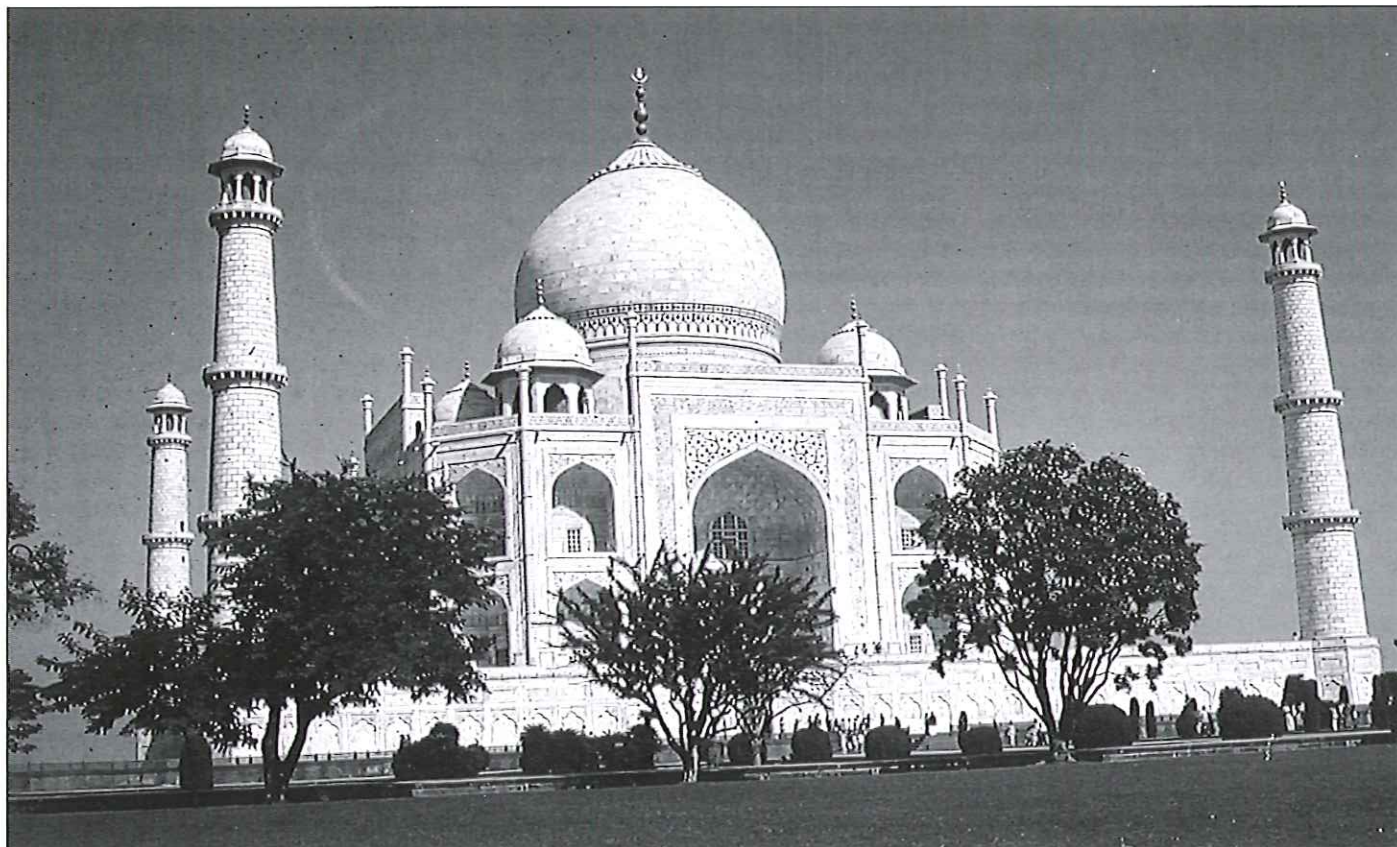
Med hjälp av Vedaskrifterna rekonstruerades det vediska samhället. Vedorna tycktes beskriva ett nomadfolk, som älskade att kriga, stjäla kor, och dricka sig berusade på en dryck som hette *soma*. Man är inte säker vad *soma* var för något och man har föreslagit allt från öl till hallucinogena svampar.

Arierna krigade mot urbefolkningen som de kallade *dasa*. Dessa var mörkhyade dravider som så småningom blev tillbakaträngda till Sydindien där de finns i dag. För att hålla infödingarna på avstånd, upprättade arierna kastsystemet, som var ett slags apartheidsystem. Så småningom spred de sig över två tredjedelar av Indien och draviderna blev trängda tillbaka till Sydindien.

Upptäckten av Harappa

1856 gjordes en annan upptäckt. De två engelska ingenjörerna, bröderna **John** och **William Brunton**, fick uppdraget att bygga East India Railway som skulle sammanbinda Karachi och Lahore i dagens Pakistan. John tog hand om linjens norra del och William den södra.

I sina memoarer skrev John att han var mycket orolig eftersom han inte visste hur

Taj Mahal rymmer hemliga rum där Shiva-statyer förvaras och är egentligen ett hindutempel, menar de som håller på att skriva om Indiens historia.

FOTO: LARS EKLUND

han kunde komma över tillräckligt med stenkross för att lägga rälsen på. Han blev lättad när någon talade om för honom att det låg en medeltida ruinstad, Brahminabad i närheten. "Om allt jag hörde var sant, skulle denna stadsruin, byggd av tegelsten, vara ett fantastiskt stenbrott", skrev han. Det var sant, och Brahminabad förvandlades till en tegelstensgruva.

En annan sträcka av den planerade järnvägen skulle gå mellan Multan och Lahore. John Brunton hade tur även här, ty inte långt borta fanns en annan ruinstad, Harappa.

På så sätt blev också Harappa plundrad på sina tegelstenar och en stor del av den 5 000 år gamla staden förvandlades till byggmaterial till den hundrafemtio kilometer långa sträckan av East India Railway.

I Karachi blev John Brunton bekant med en viss general **Cunningham**, för vilken han berättade om Harappa. Cunningham blev nyfiken, besökte staden när plundringen (eller gruvverksamheten) var i full gång och hittade några underliga sigill, på vilka det fanns tjurar och andra djur avbildade tillsammans med tecknen på en okänd skrift.

Cunningham insåg att Harappa var en mycket gammal och viktig stad men hade ingen möjlighet att göra utgrävningar. Det dröjde tills 1921 innan **Sir John Marshal** och **R C Banerjee** började gräva upp Harappa och upptäckte en bortglömd kultur – Induskulturen. Den bestod av tusentals bosättningar och städer och täckte en yta av en miljon kvadratkilometer. Städerna var mycket välplanerade med raka gator. Under huvudgatorna fanns avloppstrummor, en sanitetsanordning som inte fanns i västerländska (eller indiska) städer förrän 4 500 år senare. I vissa hus hade man till och med vattenklosetter. Denna mycket högt utvecklade stadskultur uppstod 3000 f. Kr och gick under omkring 1800 f. Kr.

Först trodde man att ariska inkräktare förstört Induskulturen men arkeologerna hittade ingenting som tydde på våldsamheter. Numera tror man att Induskulturen gick under på grund av ekologiska faktorer, långt innan arierna dök upp.

Den okända skriften är fortfarande ett problem. Den består av över 400 tecken och många försök har gjorts för att tolka dem, men hittills utan framgång. Förmodligen kommer man aldrig att lyckas, eftersom man inte vet vilket språk tecknen är skrivna på. Den förhärskande västerländska teorin är att skriften är på ett dravidiskt språk.

Barbariska nomader

Fastän de flesta indiska akademiker accepterade denna västerländska rekonstruktion av sin historia, var andra mer skeptiska. **Dayananda Saraswati** (1824-1883), grundaren av Arya Samaj, vägrade tro att

AIT-teorin är en kristen eller en kolonialistisk komplott

de vediska arierna, som levde under hinduismens guldålder, var barbariska nomader. De var siare, helgon och poeter. **Vivekananda** (1863-1902), en annan förnyare av hinduism och grundare av Rama Krishna Mission, var också upprörd. Han skrev att "Jag protesterar mot dessa idéer. ... Varje gång européerna får en chans utrotar de infödingarna och slår sig ner i lugn och ro i deras länder. Därför förmodar man att arierna gjorde samma sak... Var finns beviset? Är det bara gissningar? Behåll era gissningar för er själva då!"

I Indien kallas den västerländska teorin om en arisk invasion AIT (aryan invasion theory) och opponenterna "indigenists" (av indigen, infödd) eller Indigenous Aryanists. Indigenisterna hävdar att arierna är "*bhumi-putra*", Indiens urinvånare. De daterar Rgveda mycket tidigare än 1200 f. Kr. Fast det finns olika åsikter om hur mycket tidigare. Många förelår 3000 f. Kr, andra 4000 f. Kr och några entusiaster daterar Vedaskriftorna till slutet av istiden.

Eftersom arier alltid har varit i Indien, menar man att det var de som låg bakom Induskulturen. Den mystiska skriften som finns på Induskulturens sigill är inget annat än sanskrit.

Hot och förolämpningar

Man förnekar också att indo-arierna och draviderna ursprungligen var två olika folkgrupper utan menar att de var samma folk. Tamil och andra dravidiska språk utvecklades ur sanskrit eller båda utvecklades ur ett gemensamt urspråk. Hinduer är ett folk. Hinduernas Indien var varken språkligt eller etnografiskt delat.

AIT-debatten är en brinnande fråga i Indien i dag. Böcker om debatten (som oftast är på engelska) blir bästsäljare. Debatten rasar också på Internet. För några år sedan fanns det en indologisajt där indologer och andra Indienintresserade kunde diskutera frågor rörande Indien och dess kultur. Men diskussionerna om AIT blev mer och mer våldsamma och hot och förolämpningar förekom så ofta att man blev tvungen att stänga sajten. Fram till början av 1990-talet hade nästan ingen i väst en aning om denna debatt. När den väl blev känd avfärdades kritiken mot AIT som nonsens och dess kritiker som tokiga.

I Indien har AIT aldrig varit en enbart akademisk utan är i högsta grad en politisk och ideologisk fråga. Redan från början misstänkte man att en europeisk komplott låg bakom AIT och det gör man fortfarande.

Fast man inte är överens om vilken typ av komplott. Vissa hävdar att den är en

kristen komplott, andra att den är kolonialistisk medan somliga säger att indologer är ansvariga.

De som beskriver AIT som en kristen komplott påpekar att Max Müller, som var en hängiven kristen, hade som mål att omvända Indien till kristendom. Müller skrev att om man "ryckte upp Vedorna med rötterna" skulle indierna inse att deras tro var byggd på falska grunder och att de då skulle gå över till kristendom.

AIT-teorin är alltså avsedd att undergräva hinduismen. Man använder fortfarande detta argument trots att dagens västerländska akademiker inte är särskilt kristna. När påven besökte Indien för flera år sedan misstänkte många att hans besök ingick i komplotten för att kristna Indien och han möttes av starka protester.

Andra hävdar att AIT är en kolonialistisk komplott trots att Indien inte varit en koloni sedan 1947. Engelsmännen ville dela och försvaga Indien, därför hittade de på uppdiktade skillnader mellan arier och draviderna, så brukar det heta. Ett delat land är ett lättare byte för utländska fiender.

Indigenistmoståndet består av flera olika grupper. En är etablerade indiska akademiker som försöker motbevisa AIT-teorin med konventionella metoder. En sådan person är **K. D. Sethna** som föreslår en kompromiss i sin bok *The Problem of Aryan Origins*. Han argumenterar för att det funnits ett indo-europeiskt språkbälte som sträckte sig från Indien till Sydrussland där man talade indo-europeiska. Därför har både sidor rätt, menar han.

En annan grupp består av hindukonservativa, efterföljare till Dayananda och Vivekananda. I deras ögon är Vedorna heliga skrifter och kan följaktligen inte ha fel. Eftersom det inte står i Vedorna att arierna har kommit utifrån så kom de inte utifrån. Arierna har alltid bott i Indien.

Sedan finns hinduhögern som är politiskt motiverad. AIT-teorin strider mot hindutva-doktrinen. Hindutva definierar vem som är hindu (eller äkta indier) och vem som inte är det.

Högerideologen **V. Sarvarkar** säger att bara den som tillhör en religiös tro som har sitt ursprung i Indiens jord kan betraktas som hindu, det vill säga en som följer hinduism, jainism, buddhism eller sikhism, vilka alla grundades i Indien av indier. De som tillhör en annan religion, som islam och kristendom, omfattas inte av hindutva-konceptet och har följaktligen ingen plats i Indien. Om indo-arierna faktiskt hade kommit från en annan världsdel, vore de

FORTS.

inte hinduer enligt Savarkars definition och detta är förstås en omöjlighet.

Bland de mest högljuda indigenisterna är de som tillhör vad som kallas "INR (Indian non-resident) camp". Gruppen består av indier bosatta i utlandet, huvudsakligen USA och Kanada. De flesta är utbildade i naturvetenskap, informationsteknologi, matematik, ingenjörskonst och liknande ämnen.

Två av de mest kända är **N.S. Rajaram** och **Subash Kak**. N. S. Rajaram är en matematiker och datorexpert som jobbat i Houston för NASA och skrivit flera böcker om matematik. Hans senaste bok heter *The Decipherment of the Indus Script*. Subash Kak är professor vid universitetet i Louisiana. Även han har tolkat Induskriften men hans slutsatser skiljer sig avsevärt från Rajarams.

Stort förakt för indologer

Medlemmarna i INR-gruppen hyser stort förakt för indologer, både västerländska och indiska. I deras ögon är indologi ingen kvantitativ kunskap som matematik och därför kräver den inte så mycket intelligens. Indologer behöver alltså inte vara särskilt smarta och det gör att de drar falska slutsatser om Indiens och hinduismens historia, menar INR-gruppens medlemmar.

Rajaram ser indologi som urfunden: "Det räcker inte att endast avslöja de förvrindningar som är en del av den nuvarande versionen av vår historia. Vi måste slå emot problemets rot och avslöja de krafter som skapat dessa förvrindningar för att tjäna sina egna syften. Vad vi kommer att upptäcka när vi gör detta, är att AIT bara är ett symptom... Den riktigt lömska kraften är den akademiska disciplinen kallad indologi".

En sista grupp kan man kalla "tokskallarna". Den mest kända är **P.N. Oak** som försöker bevisa att den vediska kulturen ligger bakom allt som är av värde på jorden. Vi ska återvända till tokskallarna senare.

Den västerländska historieskrivningen har en svaghet eftersom den huvudsakligen bygger på lingvistiska bevis. Arierna var nomader som inte byggde med sten eller tegel och därför bara lämnade sådana föremål efter sig som lätt förstördes i det indiska klimatet.

Men det finns några arkeologiska bevis. Redan för ett sekel sedan hittade man en brevväxling på kilskrift mellan hettiterna och ett härskarfolk kallat mittani som rege-

rade i Mellanöstern mellan 1600-1500 f. Kr.

Vad som överraskade var att mittanierna skrev på ett språk som var nästan identiskt med vedisk sanskrit. Det var ett bevis, sade man, att arierna flyttade västerifrån till Indien. Man har också hittat gravar i Sydryssland från den så kallade Anronovokulturen som man hävdar tillhörde arierna.

Detta imponerar inte på indigenisterna. De försöker inte ens motbevisa det lingvistiska beviset, de struntar helt enkelt i det. Få indier har kunskaper i jämförande indoeuropeisk språkvetenskap. Vetenskapen kräver kunskaper i sanskrit, grekiska, latin, gammal iranska och flera andra utdöda språk jämte engelska, franska, ryska och tyska för att man ska kunna läsa den sekundära litteraturen.

Indigenisterna har däremot andra argument. De påpekar att Sarasvati-floden som beskrivs i Vedorna som "en mäktig flod", torkade ut redan 2000 f.Kr. Därför måste Vedorna vara mycket äldre än 1200 f. Kr. Man säger också att verser i Rgveda beskriver vissa stjärnbilder som de stod på himlavalvet mellan 4500 och 2500 f. Kr. Man hävdar också att en matematisk text, *Shula Shastra*, skriven på sanskrit, påverkade babylonisk matematik redan 1700 f. Kr. Vi kan inte gå in på detaljerna här, men AIT har motargument mot alla dessa påståenden.

"Hästben" tillhörde vildåsnan

En mycket livlig diskussion har pågått angående hästen. Som vi har sett – om Vedorna är så gamla som indigenisterna säger – var det de vediska arierna som grundlade Induskulturen. Men det finns ett mycket stort problem med det påståendet. Arierna hade hästar och hästar finns inte avbildade på sigillen från Indusdalen. Arkeologerna har heller inte hittat hästben bland de tusentals benen från kor och andra tamdjur i Induskulturen. Om hästen inte fanns i Induskulturen, fanns inte heller arierna. Därför letar indigenisterna febrilt efter hästben eller bevis på att hästar fanns i Induskulturen. Några gånger har man hittat vad man trodde var hästben men benen visade sig tillhöra vildåsnan eller andra hästdjur.

I sin bok *Decipherment of the Indus Script* basunerar ut **N.S. Rajaram** att han har hittat bevis "som förintar Induskulturens hästlöshet". Han påstår nämligen att han hittat ett sigill som avbildar en häst. Tyvärr är sigillet brutet och bara hästens bakdel syntes. Bilden i boken är inte ens ett fotografi utan en illustration.

Den tyskfödda Harvardprofessorn **Michael Witzel** ifrågasatte Rajarams upptäckt och bevisade att den var en förfälskning. Rajarams hästsigill fick öknamnet "the Piltown Horse" (= den diskade hästen).

Efter en livlig diskussion i indiska tidningar blev Rajaram tvungen att backa. Han klagade över förtal och sade att hans kritiker, "vill beröva indierna sin historia och tradition och göra dem till Västerlandets intellektuella koloni". Trots all uppståndelse publicerade Indiens National Book Trust hans bok på engelska och tretton andra språk.

Indigenisternas ståndpunkt har även andra förvecklingar. Eftersom bara det som är genuint hinduiskt kan accepteras av hindupatrioter, känner man sig tvungen att hinduisera det som inte alls är hinduiskt. Det mest häpnadsväckande exemplet är försöket att bevisa att Taj Mahal inte är ett muslimskt gravmonument byggt av Mogulkejsaren **Shah Jahan** till sin hustru, utan ett hindutempel. Detta har "bevisats" i flera böcker såsom *Taj Mahal and the Great British Conspiracy* av **V. S. Godbole** och *Taj Mahal the True Story* av P.N. Oak.

Enligt den sistnämnde finns det hemliga rum i Taj Mahal där det finns Shiva-statyer och andra föremål tillhörande hindutempel. Dessa påståenden påminner om hur det under förra seklet fanns engelsmän som vägrade tro att indier kunnat bygga en sådan vacker byggnad som Taj Mahal och att monumentet egentligen byggts av italienska arkitekter och hantverkare.

Hindunationalister har också beslagtagit buddhism. Buddhism, säger de, är ingen egen religion utan en variant av hinduism. Beviset finns i puranaskrifter där Buddha beskrivs som en avatar av guden Vishnu, precis som Rama eller Krishna. Dessutom finns alla Buddhas idéer redan i Vedaskrifterna.

Och man går mycket längre än så. Man tror att den vediska kulturen inte bara var en mycket gammal kultur utan världens äldsta kultur. När de ariska siarna reciterade Vedahymner låg resten av jorden insvept i barbariets mörker. Vi har redan sett hur 1700- och 1800-talets författare, som Karl Ritter skrev om hur indiska arméer civiliserade Europa.

Hindunationalister tog upp idén och utvecklade den. De är alla överens om att vediska indier civiliserade den antika världen, men man är inte överens om sättet de gjorde det på. Gidwani, som vi har sett, föredrar att tro att arierna besökte och upplyste Mellanösterns och Europas barbarer av ren godhet.

Arierna besökte och påverkade alla världsdelar och länder: Kina, Japan, Egypten, Babylonien, Mexiko och Centralamerika.

Enligt en teori blev olika vediska stammar utdrivna från Nordvästindien omkring

Indigenisterna letar febrilt efter hästben som bevis för sin teori

Buddhism är ingen egen religion utan en variant av hinduism, enligt indigenisterna. Buddhan på bilden är tre våningar hög och kan ses i Namgyal Tsemo-gompan i Ladakh.

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

4500 f. Kr efter det berömda "tio-kungarnas slag" som beskrivs i Rgveda. Olika vediska stammar, *alina*, *puru*, *druhya* och så vidare, förlorade och var tvungna att vandra västerut där de gav upphov till de olika indo-europeiska språkfamiljerna som keltiska, grekiska och armeniska. Vandrigen gick inte österut utan västerut. Om denna teori är sann, betyder det att arier nådde Irland 5 000 år innan de bosatte sig i Bengalen i östra Indien.

Språkliga bevis

Ariernas besök till olika världsdelar bevisas främst med hjälp av språkliga bevis. Detta är ironiskt när man tänker på indige-

nisters förakt för lingvistik. Man följer en enkel princip: om ett utländskt ord låter som ett sanskritord, är det identiskt med sanskritordet.

Allt man behöver för att forska är kunskaper i engelska, en ordbok i sanskrit och en livlig fantasi. Här är bara några exempel: Namnet på Islams heliga stad Mekka kommer ifrån det vediska ordet "makan" som betyder altare. Staden Rom är egentligen sanskrit "Ramanagar", Ramas stad. England heter så därför att när arierna först såg ön från den franska kusten, liknade den ett finger, det vill säga "anguli-sthana", Fingerland".

Och, ännu mera överraskande, azteker-

nas språk *nahuatl* tog sitt namn från den vediska siaren *Nahusha*. Sådana etymologier är bevis på ariernas världsomspännande verksamhet. De ligger bakom allt från Homeros dikter till de egyptiska (och centralamerikanska) pyramiderna.

Trots att sådana vilda teorier kastar ett löjets skimmer över indigenisterna, är de mycket seriösa. Nu har Indien en hindunationalistisk regering som håller på att skriva om landets skolböcker för att anpassa dem till de nya idéerna. Man nominerar nationalistisympatisörer till institutioner som Indian Council for Historical Research och rensar ut AIT:s försvarare. Man grundar bokförlag som propagerar för nationalistiska idéer och organiserar historiska konferenser för samma ändamål.

Stämplas som kolonistlakejer

Indiska akademiker som försvarar AIT trakasseras och anklagas för att vara inkompetenta och för att blunda för fakta. De stämplas som vänsterliberala, sekulärmarxister eller kolonialistlakejer. Nationalistiska hinduer bosatta i utlandet är ivriga medhjälpare som finansierar liknande projekt och sprider sina idéer på USA-baserade hemsidor som *The Sword of Truth*, *Hindu Vivek Kendra* och *Hindutva*. För ett år sedan blev en indisk historiker, **Romila Thapar**, nominerad till en hög befattning i Library of Congress i Washington D.C. Detta utlöste en storm av e-postprotester där hon anklagades för att vara okunnig, marxist och hindufientlig. Romila Thapar är en av Indiens mest framstående och mest kända historiker men hon står på fel sida i AIT-debatten. Sådana personer ska utrensas både i Indien och utlandet.

Läget har blivit det att **V V Raman** har föreslagit att indologin bör delas upp i två grenar: endo-indologi och exo-indologi. Endo-indologi är indologi för personer med "djup respekt, vördnad och kärlek till hindutraditionen. Den ska bestå av aktiva hinduer, indiska akademiker med expertkunskaper i sanskrit, utlänningar som har bosatt sig i Indien och som har en djup empati för hinduism samt hinduer utomlands som fått förståelse för hinduism genom att läsa (huvudsakligen) engelska böcker".

Exo-indologi, däremot, passar för "kallblodiga akademiker ... som inte ser några problem i att tillämpa 'västerländska' kategorier av kronologi, litteraturkritik, kulturella påverkningar, osv på hinduismens heliga texter".

Raman är "tolerant" och tror att de två grupperna skulle kunna samexistera så länge exo-indologer inte har några onda avsikter och inte ringaktar eller talar illa om indisk kultur. Om de sköter sig, behöver de inte vara rädda för att bli tillrättavissade eller svartmålad av endo-indologer.

William L. Smith

FOTO PÅR JANSSON

Dalitfickor diskrimineras både av kast och sin könstillhörighet, visar en studie gjord av Emma Sandberg.

Unika fältstudier blev bok

Under tre månader gjorde elever vid Högskolan i Dalarna fältstudier i södra Indien. Deras uppsatser presenteras nu i bokform.

Högskolan i Dalarnas tvååriga fältstudieprojekt i Indien avslutades med en stor och välbesökt final fredagen den 5 september i Falun. Ett antal studenter i ämnena historia och religionsvetenskap presenterade då en nyutkommen bok, *Political Visions and Social Realities in Contemporary South India*, där de representeras med varsin uppsats. Redaktör för boken är Lars Berge vid Högskolan i Dalarna.

Han har även fungerat som huvudhandledare under projektet som är unikt så till vida att det kommit till stånd genom initiativ från studenterna själva. De har själva skött det mesta av det praktiska arbetet med genomförandet av projektet.

Från september 2001 till januari 2002 läste studenterna kurser om sydindisk historia, nutida sociala och politiska för-

hållanden i regionen samt etnografisk teori och metod.

Själva fältstudierna bedrevs under perioden februari till april 2002. Efter en veckolång vistelse vid Madras Christian College i Chennai begav sig studenterna till olika platser i Sydindien.

Åter i Falun skrev studenterna sedan sina magisteruppsatser under höstterminen 2002. Dessa uppsatser har förkortats och bearbetats under våren 2003 och ligger nu till grund för samlingsvolymen. Att boken kommit till stånd beror till stor del på ekonomiskt bidrag från SIDA, Svenska Missionsrådet, Swedish South Asian Studies Network (SASNET) och Högskolan i Dalarna.

Indiska kastväsendet

De båda inledande studierna i boken behandlar det indiska kastväsendet. Det klassiska varna-systemet består av brahminer (präster), *kshatriyas* (krigare), *vaishyas* (affärsidkare) och *shudras* (tjänare). Numera är det dock istället vanligare att tala om olika jatis, som syftar på den lokala grupp som individen föds i. Det

finns flera tusen sådana jatis i Indien. De så kallade daliterna tillhör inte varna-systemet över huvud taget. De anses vara orena eftersom de utför de allra smutsigaste arbetena i samhället. Begreppet dalit har myntats av daliterna själva och betyder bruten. Termen har kommit i bruk till följd av den gradvis ökande politisk medvetenheten bland de lägst stående grupperna i Indien under senare år. Solidariteten bland daliterna kunde förväntas ha ökat till följd av denna utveckling, men verkligheten är mer komplex än så.

Emma Sandberg studerar förhållandena i byn Seethaikurichy i provinsen Tamil Nadu. I denna by finns det tre olika dalitkaster. Den religiösa tillhörigheten inom dessa grupper växlar mellan hinduism, kristendom och islam. Diskriminering på grund av kasttillhörighet förekommer inom alla tre religionerna.

Dessutom är könstillhörighet en diskriminerande faktor oavsett religion eller kast. En man anses exempelvis inte kunna gifta sig med en kvinna som har en högre utbildning än vad mannen har. Resultatet

blir att kvinnornas utbildning generellt sett är sämre än männens. Religion och kast kan således både ha en förenande och en särskiljande funktion i Seethaipurichy, medan könstillhörigheten alltid utfaller till kvinnans nackdel.

Niklas S. Svensson bygger sin uppsats på en vistelse i dalitbyn Palur i närheten av Vellore, Tamil Nadu. Också här är kvinnans ställning mycket svag. Fattiga dalitkvinnor sköter ofta hushållsyrkorna hos daliter med en bättre ekonomi. De olika grupperna bor i sinsemellan geografiskt avskilda områden.

Välbeställda daliter besöker aldrig fattigare områden, eftersom dessa uppfattas som orena. Svensson ger ett talande referat av en intervju med en av daliterna i byn. Denne man säger sig inte vilja ha kontakt med daliter som saknar utbildning över byskolenivå, eftersom de ändå "kommer att sluta som kulis". Generellt kan sägas att daliterna själva utövar det förtryck som de utsätts för av andra grupper i jati-systemet. Utsikterna för att en dalit ska nå en högre position i det indiska samhället är överlag mycket små.

Maria Hansson beskriver de försök som gjorts för att förbättra kvinnornas ekonomiska situation på den indiska landsbygden. Olika självhjälpsgrupper har vuxit fram under de senaste 20 åren. Dessa grupper organiserar skilda former av kollektivt sparande som gör det möjligt för kvinnorna att etablera sig på de lokala marknaderna.

Mörka sidor

Dessa strävanden har ökat den politiska medvetenheten bland kvinnorna och har också i viss mån gjort det möjligt för dem att övergå från att sköta hemmet till att bidra till familjeförsörjningen. De 18 självhjälpsgrupper som Hansson studerat har fått understöd av myndigheterna men framförallt av olika frivilligorganisationer.

Framgångarna till trots har verksamheten en mörkare sida. Dessa organisationer skapar ett beroende hos de fattiga som kan bli katastrofalt om organisationens engagemang av någon anledning skulle mattas av. En annan risk med självhjälpsprojekten är att kvinnornas småskaliga affärsverksamhet oftast blir hårt knuten till den omedelbara närmiljön.

Någon verklig frigörelse blir det inte fråga om i dessa fall. Ibland sker det arbete som dessa kvinnor ägnas sig åt rent av i hemmiljö. Kvinnorna förväntas då samtidigt sköta hem och barn, vilket begränsar deras möjligheter på ett avgörande sätt.

Kavitha Karlsson har intresserat sig för hur genusfrågor behandlas i en kristen skola, United Theological College i storstaden Bangalore. Skolan utgör en stabil medelklassmiljö, "a Western-like Island in an Indian sea", även om studenterna gör

studiebesök i de omgivande slumområdena och på landsbygden.

Också genusfrågor tas upp i undervisningen. Könrollerna i samhället uppfattas då som sociala konstruktioner i enlighet med postmodern teoribildning. Undervisningen har förmodligen ändå en begränsad effekt på studenternas förståelse för kvinnans situation i Indien, eftersom frågor om kast, klass och politik inte ges något större utrymme.

Rollfördelningen mellan könen antas inte heller uppstå i ett samspel mellan manligt och kvinnligt. Istället gäller intresset de fasta rollmodeller för män och kvinnor som bestäms av den hierarkiska traditionen.

Aggi Busiakiewicz visar hur nationella intressen börjat styra det indiska undervisningsväsendet. En hinduisk fundamentalism har vuxit fram i landet som en reaktion mot en alltmer tilltagande globalisering. Kongresspartiet, som länge haft en ledande ställning i Indien, stöder de sekulära krafterna i landet. Den så kallade hindutva-rörelsen, som är knuten till det nuvarande regeringspartiet, Bharatiya Janata Party (BJP), stöder däremot de nationella strömningarna.

Äldre historia

Ett uttryck för denna kursändring är att undervisningen om Indiens historia gradvis ändrats så att hinduismens betydelse för landets historia värderas högre. 2002 ändrades kursplanerna för "Secondary school", vilket ungefär motsvarar högstadiet och gymnasiet i Sverige.

Den äldre historien betonas starkare än tidigare, medan det senare muslimska inflytandet får mindre uppmärksamhet. Också formerna för undervisningen har ändrats. Individuella projektarbeten förekommer inte längre.

Eleverna får i huvudsak memorera de fakta som läraren och de reviderade läromedlen presenterar och stimuleras alltså inte till kritiskt tänkande. Överlag har dock intresset för historieämnet minskat i Indien, vilket möjligen gör att undervisning i historia inte är något verkligt effektivt vapen för hindutva-ideologerna.

Stark opposition

De nationella strävandena kommer också till uttryck bland studenterna på universitetet. **Mattias Hallgren** har gjort en jämförande studie av två stora studentorganisationer i delstaten Kerala, Student Federation of India (SFI) och All India Students Federation (ABVP). Dessa organisationer står i stark opposition till varandra.

Den förstnämnda är nära knuten till det indiska kommunistpartiet, som haft makten i Kerala under lång tid och som skapat en betydande välstånd i delstaten. SFI propagerar för ett sekulärt samhälle. ABVP å sin sida har kritiserat muslimsk

"terrorism", krävt att Kashmir ska bli en helt hinduisk delstat i den indiska unionen samt uttalat stöd för byggandet av ett hindutempel i den omstridda staden Ayodhya. Rivaliteten mellan studentorganisationerna speglar dock en egenhet i det indiska samhället som också tydliggörs i flera av de andra studierna.

Lokal miljö

Konflikter mellan hindunationalistiska strävanden och mer sekulära krafter på det nationella planet tar sig ofta helt andra uttryck i de lokala miljöerna, eftersom konflikterna då ofta speglar redan befintliga sociala och politiska spänningar.

Per Gunnar Gunnarsson finner hindunationalistiska drag i den uppmärksammade religiösa rörelsen Sathya Sai Baba Organisation (SSBO). I centrum för denna rörelse står den karismatiske gurun **Sai Baba**, som har uppemot 10 miljoner anhängare i Indien. Hans ashram i Puttaparthi i södra Andhra Pradesh attraherar också många västerlänningar, kanske främst på grund av att Sai Baba tillskrivs övernaturliga förmågor av sina anhängare. Gunnarsson skärskådar främst tre aspekter av rörelsen, nämligen dess syn på kvinnans ställning i samhället, kastväsendet och synen på andra religioner.

Kvinnans uppgift är enligt SSBO att ta ansvar för hemmet, medan mannen förväntas vara den som engagerar sig i arbetet på att förbättra samhället. Officiellt vänder sig rörelsen mot kastväsendet. Alla kaster är välkomna i organisationen, men människor från lägre kaster förekommer inte på ansvarsfulla poster.

Rörelsen deklarerar vidare att alla religioner har lika stort värde, men hinduismen betraktas ändå som ursprunget till alla andra religioner. Privat har också många ledande personer i SSBO en närmast fientlig inställning till semitiska religioner.

Denna beskrivning av rörelsens värderingar överensstämmer inte med den bild som förmedlas till västerlänningar. En strategi som används gentemot utländska besökare är att undvika frågor om förhållandena i Indien och istället kritisera deras egna kulturer.

Olavi Hemmilä

Boken kostar 160 kronor och kan beställas genom
Lars Berge/Indienprojektet
Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Pg 78 81 16-2

Märk blanketten
"Indienboken 2003/26412"
samt uppge namn och adress

SAIRA SHAH

Sago-berättarens dotter

Av kvinnan bakom "En obarmhärtighetens slöja", den världsberömda TV-dokumentären från Afghanistan

"Det här är en utomordentlig bok av en märklig ung kvinna...
Det är förmodligen den bästa bok som skrivits om Afghanistan."
DORIS LESSING

En myt mister sin glans

SAIRA SHAH:
Sagoberättarens dotter

Forum, 2003

Övers Eva Haskå.

Saira Shahs far brukade laga pilau hemma i Tunbridge Wells i Kent. Han blandade ingredienserna med självklar auktoritet och framhöll gärna att receptet gått i arv från hovet i Kabul.

Långt senare skulle Saira inse att han improviserade fritt; rätterna hade föga gemensamt med traditionell afghansk matlagning.

Fadern – författaren **Idries Shah**, som bland annat introducerade **Mullah Nasreddin** för västerländska läsare och

skrev en thriller om Afghanistan på 1980-talet ("Kara Kush") – serverade också familjen en andlig anrättning bestående av persisk poesi, tolerant sufi-islam, historier om förfädernas hjältebragder och minnesbilder från släktpalatset i Paghman med fontäner, granatäpplen och utsikt mot Hindukush, ett sagoland dit de skulle återvända snart, ja, vilken dag som helst.

Men berättelserna var som maten: fadern (vars släkthistoria för övrigt inte bara var afghansk utan också indisk och skotsk) skapade en ärorik bakgrund, ett paradys med ädla hjältar. Han uppfann ett mytiskt Afghanistan.

Vilket dottern smärtsamt skulle få erfa-

Vem är jag, var finns mitt land? Saira Shah skriver om sitt smärtsamma möte med den afghanska kulturen som hennes far berättat om i romantiserade bilder.

ra när hon återvände för att söka sina rötter i ett land som ödelagts inte bara av sovjet-armén utan också av afghanerna själva, av mudjahedin, av talibanerna.

Saira Shahs *Sagoberättarens dotter* – föredömligt snabbt utgiven på svenska, i översättning av **Eva Haskå** – handlar om mytens och verklighetens Afghanistan, om längtan efter tillhörighet, om krossade illusioner, om en identitetskonflikt som inte är ovanlig i dagens värld.

Låtsas vara reporter

Vem är jag, var finns mitt land? Det är sådana frågor som får den unga Saira Shah att resa till Pakistan, klä sig i heltäckande slöja och utge sig för att vara berömd reporter (vilket hon senare verkligen blir) för att kunna ta sig in i Afghanistan.

Hennes TV-dokumentär om talibanernas Afghanistan, filmad med kameran dold i burkhan, *Beneath the Veil*, gav henne världsrykte 2001.

Då hade hon redan som journalist och dokumentärfilmare gjort flera dramatiska resor in i Afghanistan, den första som 21-åring.

Fler skulle följa. Och hennes romantiska bild av afghanerna skulle solkas alltmer.

Hon skriver om resornas strapatser, om det kosmopolitiska Peshawar där hennes vänner mördas en efter en, om lögner, förräderi och korruption, om mudjahedins maffi-auppgörelser, om våldtagna kvinnor, föräldralösa barn, människor på flykt. Hur ska detta samhälle som under decennier varit beroende av kriget kunna återfinna sin balans?

"Sagoberättarens dotter" är både självbiografi och reportagebok. Det finns en viss obalans mellan de litterärt genomarbetade barndomsavsnitten och de mer fragmentariska, journalistiska rapporterna från fältet.

Bäst är Saira Shah när hon tar ut de litterära svängarna i berättelserna från köket i Tunbridge Wells eller det lyckliga kaos som mötte henne hos släktingarna i Pakistan när hon första gången reste österut, som tonåring, på jakt efter sitt förlorade hemland.

Tomas Löfström

Häcken som (nästan) ingen minns

ROY MOXHAM:
The Great Hedge of India

Robinson, London 2002

Jordklotet må vara kartlagt via satellitfotografering så att inga vita fläckar återstår att utforska, men i historien finns ännu outforskade områden och nya upptäckter att göra. En sådan vit fläck i historien är "den stora indiska häcken".

Bakgrunden till detta märkliga inslag i Indiens kolonialhistoria är ett mycket alldagligt ämne: vanligt salt. Genom tiderna har salt varit en av de viktigaste handelsvarorna och genererat stora inkomster. Följaktligen har saltet blivit intressant att kontrollera och beskatta.

Befolkningen i England drabbades jämförelsevis lindrigt av skatt på salt och 1825 avskaffades saltskatten helt. Men i Indien kunde det brittiska Ostindiska kompaniet fortsätta ta hem stora inkomster genom att kontrollera produktionen och handeln med salt.

I Bengalen hade britterna fixerat skatten på jord till en fast summa, genom ett avtal med provinsens närmast feodala stora jordägare, zamindarerna. I andra delar av brittiska Indien kunde man successivt höja jordskatten men i Bengalen blev man tvungen att hitta andra sätt att öka inkomsterna. Här höjdes saltskatten till nivåer långt över resten av Indien. Följden blev en omfattande smuggling. Från kusten i väster, där det mesta saltet producerades, fördes en strid ström av saltsäckar på lastdjur eller burna av människor in i det folkrika Bengalen. Ostindiska kompaniet, som såg sina inkomster hotade, satte in tusentals man och upprättade tullposter för att kontrollera gränsen. På vissa sträckor började man anlägga vallar eller plantera ogenomträngliga häckar.

1857 revolterade stora delar av Indien mot kolonialmakten. När upproret slagits ned tog den brittiska regeringen genast kontroll över landet. Provinsen Bengalen

utökades och administrationen där satsade på att täppa till den långa gränsen mot resten av Indien. Den utgick från Punjab, gick över Delhi och Agra, vek av söderut och svängde sedan österut över Chandrapur till Orissa. Som mest var över 14 000 man syselsatta med att bevaka och förstärka tullgränsen. Man experimenterade med olika sorters taggiga buskar planterade på låga vallar, eller utlagda i torra knippen. I en rapport 1869 beskrevs hur man "...grävt upp över 200 000 kubifot jord för diken och vallar för den nya gröna häcken, samlat och transporterat över 150 000 taggig växtlighet för den torra häcken...". 1877-78 bestod, enligt den officiella rapporten, över 180 mil av tullgränsen av omkring två meter hög växande grön häck eller hopsamlad torr häck. Det motsvarar sträckan Smygehuk-Tretriksroset.

När tullgränsen var som mest utbyggd hade den redan börjat förlora i betydelse. Missväxt och omfattande svält i södra Indien minskade inkomsterna från skatten på jord. En översyn av hela skattesystemet i Indien blev nödvändig. Skillnaden mellan saltskatten i Bengalen och resten av Indien minskade, saltsmugglingen blev olönsam och 1879 övergavs tullgränsen. The Great Hedge föll i glömska – en märkligt nog närmast total glömska.

Häcken omnämnd i fotnot

Det hade inte heller Roy Moxham när han 1995 i en bokhandel i London hittade en bok, *Rambels and Recollections of an Indian Official*, utgiven 1893. Moxham, som arbetade som papperskonservator på ett universitetsbibliotek, hade rest i Indien och börjat samla på böcker om landet. I den här hittade han en fotnot där en brittisk tjänsteman i Indien kort omnämnde tullgränsen "...en sträcka på 2 300 miles...till största delen bestående av en väldig ogenomtränglig häck av taggiga träd och buskar".

För Moxham blev det starten på ett

mångårigt sökande efter den stora indiska häcken. Först på bibliotek och i arkiv i England, där han efter mycket letande fann en del uppgifter i olika officiella rapporter. Sedan på en resa till Indien där han i Uttar Pradesh förgäves sökte efter några slags spår efter tullgränsen och häcken. Tillbaka i England följde nya efterforskningar. På Royal Geographical Society hittade han en karta över Agra, daterad 1879, med tullgränsens sträckning tydligt markerad. Uppmuntrad av kartfyndet återvände han till Indien 1997 men lyckades inte finna några spår av den gåtfulla häcken. Han beslöt sig för att göra ett tredje och sista försök följande år. På den resan, nära floden Chambal...

Nej, Roy Moxhams egen bok *The Great Hedge of India* är lika spännande som en bra deckare och det vore att förstöra en del av läsoplevelsen att avslöja slutet.

Sympatisk torr humor

Moxham är en utmärkt berättare, som skriver livfullt och inkännande om den indiska landsbygden och med sympatisk torr humor om sitt letande i olika arkiv. I sökandet efter häcken har Moxham också studerat saltets historiska och medicinska, och indisk 1800-talshistoria. Han har skrivit en bok som både är en god reseberättelse och en välunderbyggd, upprörande beskrivning av den brittiska kolonialismen i Indien.

Men frågor kvarstår: Varför har inga historiker uppmärksammat den stora häcken? Varför hittar man inget om den i litteraturen om kolonialtidens Indien?

I sin bok efterlyser Moxham mer information, eller gamla bilder på tullgränsen och häcken, till hemsidan www.roymoxham.com. Gensvaret tycks ha varit litet. På hemsidan (helst bör man nog läsa boken först) finns ännu inte mycket att hämta. "Den stora indiska häcken" förblir märkligt undflyende och gåtfull.

Per Olov Henricson

Rolig inledning på bok om Goa

DAVID ABRAM:
Goa

Rough Guides 2003

Goa är en pärla på den indiska västkusten, portugisisk koloni under 450 år tills 1961 och ännu starkt präglad av det koloniala arvet och mötet mellan indisk och europeisk kultur. Med stränder, katolska kyrkor och medelhavsstämning är det i dag ett stort turistmål också för svenskaturister. Rough Guides följer sitt vanliga upplägg med betoning på bra och kunnigt skrivna texter som lockar till besök. Dessutom

finns det förtjänstfullt kartmaterial och en liten konkani-engelsk parlör.

Bilder hör däremot inte till Rough Guides prioriteringar. Boken inleds i alla fall med en sektion med 23 rekommenderade platser, upplevelser och aktiviteter som besökaren absolut inte bör missa i Goa, och just dessa 23 smakprov på det bästa av Goa illustreras med varsin bild. Ett udda och roligt sätt att inleda en också i övrigt väldisponerad resehandbok.

Lars Eklund

Utsikten från fästningen i Chapora i norra Goa är magnifik.

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Indiskt stöd till Sydafrika

Den sydafrikanska presidenten Thabo Mbeki tog i slutet av oktober med sig elva ministrar vid sitt besök i Indien.

Besöket anses vara viktigt för Sydafrikas diplomati som syftar till att stärka samarbetet mellan utvecklingsländer i Syd. Tillsammans med Brasilien bildade Indien och Sydafrika forumet IBSA i juni i år.

Och de viktigaste frågorna för IBSA stod också högt på dagordningen vid Mbekis besök i New Delhi. Den sydafrikanske presidenten och Indiens premiärminister Atal Bihari Vajpayee diskuterade globalisering, multilateralism och reformer av FN.

200 miljoner dollar

Indien har lovat att bidra med 200 miljoner dollar i form av bistånd, krediter och lån till Nepal – ett initiativ för att få igång den ekonomiska utvecklingen i Afrika.

Globaliseringens ojämna effekter var huvudtemat för Mbekis besök, och dokumentet från utrikesdepartementet säger att stora delar av världen inte har gynnats av globaliseringen, samt att de båda ledarna är överens om att globaliser-

ingen måste bli en positiv kraft för förändring för alla människor, och att den måste gynna så många länder som möjligt.

En annan viktig fråga för både Sydafrika och Indien är reformer av FN-systemet. Den sydafrikanske talesmannen Ronnie Mamoepa sa att Mbeki och Vajpayee hade betonat behovet av en rättvis balans i ett framtida utökat säkerhetsråd, för att "ge en konstruktiv röst åt utvecklingsländernas önskninngar".

Det sydafrikanske besökets syfte var först och främst politiskt, men det var också tänkt att stärka handelsförbindelserna mellan de båda länderna.

Indien var en stark motståndare till apartheidregimen och upprätthöll handelssanktioner såväl som politiska sanktioner under dess tid vid makten. Indien stöttade också den då förbjudna befrielse rörelsen ANC, både med pengar och med militär utbildning.

Handeln har sedan apartheidregimens fall ökat, från bara 43 miljoner dollar 1993 till 870 miljoner dollar förra året.

Ferial Haffajee/IPS

NEPAL

Regeringen uppmanas att bjuda in FN

□ Situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Nepal har förvärrats kraftigt sedan fredssamtalen mellan regeringen och landets maoistiska gerilla kollapsade i augusti, och människorättsorganisationer vill nu att FN ska besöka landet för att utreda övergreppen.

Bland de organisationer som vill att FN ska utreda vad som har hänt finns Nepals människorättskommission, NHRC, och Amnesty International. Människorättskommissionen har tagit emot mer än hundra anmälningar om fall där regeringsstyrkorna ska ha spärrat in människor utan laglig grund. Men armén har ignorerat kommissionens uppmaning om samarbete.

20 november gav Amnesty International sitt stöd till NHRC, som dagen innan hade uppmanat regeringen att bjuda in representanter för de organisationer inom FN som arbetar med tortyr och bortförande av människor, för att de skulle kunna utreda människorättsbrott i landet.

IPS

AFGHANISTAN

Kritisk rapport varnar för nya konflikter

□ Hittills har endast ungefär en procent av den nödvändiga återuppbyggnaden i Afghanistan genomförts. Det innebär ökad risk för att nya konflikter ska bryta ut i det krigsdrabbade landet. Det skriver den amerikanska biståndsorganisationen Care i en ny och ovanligt frispråkig rapport.

I den åttasidiga rapporten, som skrivits i samarbete med Centret för internationellt samarbete, CIC, varnas för att både återuppbyggnadsarbetet och landets stabilitet i allt högre grad hotas. Till hoten hör våld mot hjälparbetare, återförmeringen av en talibansk rörelse och den växande narkotikahandel.

I rapporten skriver man också att biståndsländerna inte följt upp sina löften om att snabbt hjälpa till med den mycket viktiga återuppbyggnaden. Dessutom har det blivit allt dyrare att bistå med hjälp utanför huvudstaden Kabul, på grund av de osäkra förhållandena.

Hittills har enbart runt en procent av återuppbyggnaden i landet genomförts, enligt rapporten.

IPS

BANGLADESH

Hård kritik mot privata universitet

□ På senare tid har allt fler privata universitet poppat upp i Bangladesh. De tjänar pengar på att det råder stor brist på högskoleplatser. Men kritiken mot de privata institutionerna är hård.

Enligt beräkningar är nio av tio lärare på de privata universiteten inte heltidsanställda, utan får betalt per föreläsning. Föreläsarna anklagas därför ofta för att ha för fullteknade scheman och sakna intresse för sina studenter.

För studenter vid de statliga universiteterna, som subventioneras av myndigheterna, kostar en fyraårig utbildning runt 2 000 kronor. För en student vid ett privat universitet kan däremot utbildningen kosta upp till 60 000 kronor.

IPS

PAKISTAN

Fredsinitiativ krockar med verkligheten

□ Pakistans senaste tillslag mot muslimska extremister och fredsinitiativet gentemot Indien kan vara tecken på en ny inställning hos den militärstöd- da regeringen i landet. Men kritikerna hävdar att åtgärderna bara handlar om att tillfredsställa väst.

– Det senaste tillslaget mot religiösa grupper har tillkommit efter påtryckningar från amerikanerna, säger Hafiz Hussain Ahmed, en av de högsta ledarna inom MMA.

Regeringen har förnekat det, men beslutet den 15 november att förbjuda tre islamistiska grupper kom dagen efter att den amerikanske ambassadören uttalat sin oro över de extrema grupperna i landet.

IPS

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skraddarsyr resor över hela världen

SIMMY AB TRAVELS

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

Återseende av älskad stad, forts från sid 8

Talibanregimen förstörde så till sist det lilla som fanns kvar genom att förvägra flickor att studera och undervisa på universitetet. Studentantalet var nere på 4 000 som lägst.

I dag är situationen en helt annan, om än oerhört besvärlig. Efter störtandet av talibanernas skräckregim för två år sedan har studentantalet vuxit till 36 000, och universitetet i hela världen engagerar sig för att återupprätta fungerande fakulteter och institutioner. Utanför nästan varje byggnad på campus återfinns skyltar med en afghansk flagga och en för det land som är involverat i satsningen just där.

Tyskland som haft särskilt vänskapliga relationer med Afghanistan ända sedan 1800-talet är inte oväntat det land som nu bidrar mest av alla till återuppbyggnaden av Kabuls universitet. Bland annat har man, genom Konrad Adenauerstiftelsen, bekostat upprättandet av ett nytt tvärvetenskapligt centrum för forskning i politik, där man satsar på att långsiktigt träna upp inhemska universitetslärare i forskningsmetodik så att dessa i sin tur kan svara för forskningen kring viktiga framtidsfrågor.

Det ska ske genom att skicka studenter till Tyskland på masters- och doktorsutbildningar, men också genom att kurser arrangeras på plats i Kabul.

Nästan all forskning om Afghanistan i dag bedrivs annars av forskare på utländs-

ka universitet, eller av inhyrda likaså utländska expertkonsulter. Det råder dock fortfarande en skriande brist på böcker och kompetenta lärare, men det pågår en lång rad satsningar även på dessa områden.

Textböcker importeras från Iran och kan användas utan vidare, eftersom undervisningen på universitetet i Afghanistan sker på dari, som är en dialekt av persiska med samma skriftspråk. Universitetsprofessorer som levt i exil i USA, Europa, Pakistan och Iran återvänder, trots de låga löner som erbjuds, i begränsad omfattning.

Det var för att studera läget inom forskning och högre utbildning som jag och Staffan Lindberg reste till Afghanistan. Vi hade inga stora förhoppningar om att SASNET, Nätverket för svensk Sydasienforskning, som vi arbetar med skulle kunna bidra till något särskilt beträffande forskningssamarbete med de ovissa politiska förhållanden som råder i landet.

Men det visade sig att vi hade fel. För även om det är självklart att i dagens läge grundutbildning och träning av lärare måste prioriteras till förmån för forskning är det på sikt viktigt att Sverige och svenska universitet följer det tyska exemplet att gå in långsiktigt och stödja utvecklingen av afghanska forskare.

Afghanistans framtid hänger på detta.

Lars Eklund

SYDASIEN, Råbygatan 5 A 223 61 Lund

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@sydasien.se

Webbsida: <http://www.sydasien.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Katarina

Sandström Blyme, Lars Eklund, Johan

Mikaelsson och Pär Jansson

Tryck: Luleå Grafiska 2003

Prenumerantregister:

Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,

ekonomitjanst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföre-

ningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tid-

ningen (ett år) kostar för privatpersoner i

Sverige 250 kr. Prenumeration för institutioner

och bibliotek 300 kr. Utanför Sverige 360 kr.

Lösnummerpris: 55 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i mars.

Manusstopp: 1 februari 2004.

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som

mål att sprida information om situationen i söd-

ra Asien. Föreningen stödjer de krafter som be-

kämpar imperialismen, det politiska förtrycket

och underutvecklingen i området.

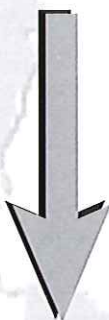
Föreningen är fristående från politiska partier

och grupperingar i Sydasien såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

**Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

Tiotusentals plantagearbetare har förlorat sina jobb eftersom indiskt te säljer dåligt.

FOTO: LARS EKLUND

Darjeelings teplantager i kris

Den förfallna miljön vid Darjeeling Planters Club speglar nedgången för regionens världsberömda teproduktion.

När klubben byggdes av skotska pionjärer för 135 år sedan kunde den erbjuda sina besökare en majestätisk miljö i skuggan av Himalaya i nordöstra Indien. Men i dag finns inte mycket kvar av den förnäma koloniala känslan. Väggfärgerna slokar och det en gång i tiden välsköta biblioteket håller på att täckas av damm.

Men det är inte bara klubben som står inför en kris. Detsamma gäller regionens teplantager.

Produktionen har sjunkit drastiskt, samtidigt som produktionskostnaderna har rusat i höjden.

Marknaden i det tidigare Sovjetunionen, som köpte närmare hälften av det som producerades i Darjeeling, har kollapsat. Men dessutom har den inhemska konsumtionen hela tiden fortsatt sjunka. Och framtiden är nu oviss.

I dagsläget kostar det mer att producera teet än man kan sälja det för. De flesta av Darjeelings 78 tegårdar sålde fjolårets skörd för ungefär hälften av vad det kostade att framställa den.

– Stenhård konkurrens från odlare i Kenya, Sri Lanka och Nepal, samt jorderosion, miljöförstöring och hårda lagar har försatt teproduktionen i Darjeeling i detta svåra läge, säger **Sanjeev Seth**, ordförande för Darjeeling Planters Association. Han menar att teodlingarna kräver en särskild biologisk mångfald, som nu gått förlorad.

Om utvecklingen fortsätter, säger han, är de enda som kommer att överleva bland te-fabriker, som får sina produkter från odlare som varken bryr sig om kvalitet eller arbetarnas välfärd.

Buskarna för gamla

Illegal skogsavverkning har förvärrat situationen genom att bidra till ökad erosion i de regntyngda bergen.

En stor del av tebuskarna är dessutom över 80 år gamla. De gamla buskarna ger

låg avkastning och borde snarast bytas ut. Men de flesta odlare är i behov av snabba inkomster och satsar därför i stället på att förlänga plantornas livslängd med hjälp av kemiska preparat.

Av de 78 odlingsgårdarna, som har 90 000 anställda, har hittills sju lagt ner verksamheten eller går på sparlåga. Under de senaste två åren har tiotusentals indiska teplantagearbetare förlorat sina arbeten.

Enligt **Prabir Bhattacharya** från Indian Tea Association kommer troligtvis fler av landets plantager att läggas ner under den kommande vintern – vilket ytterligare skulle öka arbetslösheten inom denna sektor, där mer än en miljon indier arbetar.

– Prognosen för teindustrin är bister, säger **J S Tarayal**, chef för ett av Darjeeling-regionens mest kända teplantager.

Han menar att det enda industrin kan hoppas på är att lyckas återta den ryska marknaden och slå igenom i USA, där te alltmer börjat betraktas som en hälsodryck.

Rahul Bedi/IPS